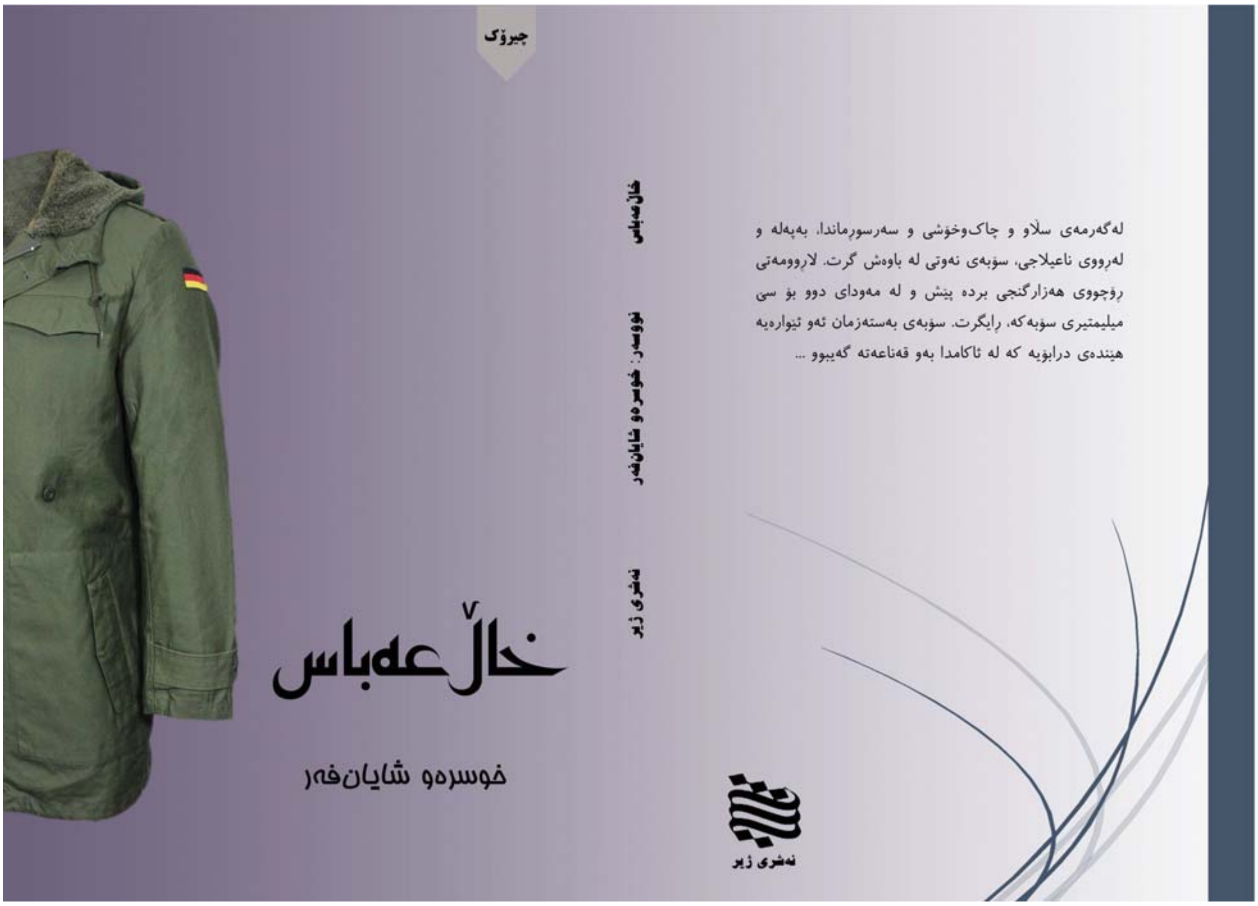

چیرۆک
خاڵ عەباس
خوسرەو شایانفەڕ
خاڵ عەباس
نووسەر: خوسرەو شایانفەڕ
نەشری ژیر
لەگەرمەی سڵاو و چاک‌وخۆشی و سەرسوڕماندا، بەپەلە و
لەڕووی ناعیلاجی، سۆبەی نەوتی لە باوەش گرت. لاڕوومەتی
ڕۆچووی هەزارگنجی بردە پێش و لە مەودای دوو بۆ سێ
میلیمتیری سۆبەکە، ڕایگرت. سۆبەی بەستەزمان ئەو ئێوارەیە
هێندەی درابۆیە کە لە ئاکامدا بەو قەناعەتە گەیبوو ...
نەشری ژیر

خاڵ عەباس

خاڵ عەباس

خوسرەو شایان‌فەر

سرشناسه	: شایان‌فر، خسرو، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	: خاڵعەباس/خسرو شایان‌فر.
مشخصات نشر	: مهاباد: نشر ژیر، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۵ ص.
شابک	: ۹۷۸۶۲۲۹۹۰۶۰۷۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: داستان‌های کردی -- قرن ۱۴
موضوع	: Kurdish fiction -- 20th century
رده بندی کنگره	: PIR۳۲۵۶
رده بندی دیویی	: ۸فا۹/۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۲۷۲۳۹۷

خاڵعەباس(چیرۆک)

نووسەر: خوسرەو شایانفەر

ناوەندی بڵاوکردنەوە: نەشری ژیر – مەهاباد

شابک: ۹۷۸۶۲۲۹۹۰۶۰۷۱

پیتچن: حەمیدە قادرزادە

ڕووبەرگ: خوسرەو شایانفەر

چاپ: یەکەم ۱۳۹۹

بەرگەژمێر: ۱۰۰۰

ناونیشان: مەهاباد، شەقامی مزگەوتی جامیع، پاساژی میدیا، نهۆمی یەکەم

ئیمەیلی نووسەر: xusrewshayan@gmail.com

مافی له چاپدانی ئەو بەرهەمە بۆ نووسەر پارێزراوە

نرخ: ۳۰۰۰۰ تمەن

زمانە شڕەکەی، تف پڕژاندنی، قسەکردنی تاوتاوی گەڵ خۆی یا مەنتقە تایبەتەکەی، هەموویان بۆ نێودێرکردن وەک تایبەتمەندی هەرەگرینگی دەبوون. بەڵام ئەو تایبەتمەندییانە لەو کات و شوێنەدا نەک جیاواز، بگرە زۆریش ئاسایی بوون و نەدبوونە جێی سرنجی من یا هاوتەمەنانم. بۆ من وەک منداڵێک، ئەو هەر لە سەرەتاوە خۆی بە باڵتۆ تایبەتەکەی لە مێشکمدا پێناسە کردبوو. ئەو باڵتۆ تایبەتەی ئێستا دەچێتە چوارچێوەی نۆستالۆژی هاوتەمەنانی من.

باڵتۆیەکی درێژ کە ئێستاش بۆم دەرنەکەوت ڕەنگی چییە. کە دەمکوت خاکییە، کاکم دەیکوت: کوێری! نازانی بۆرە. دایکم دەیکوت: ملتان شکێ! ئەدی لەو مەدرەسەی چتان فێردەکەن؟ ئەوە شینکییە. خوشکم دەیکوت: خانمەکەمان بەوەی دەڵێ سەبزئابی. بەڵام بابم هەر دەیکوت باڵتۆیە.

ئـاوابوو کە کـۆلکەزێڕینەیەک بە مەزەنــدەی دەورووبەریەکـان و بەهــۆی کــۆن بــوون و کــاڵ بــوونەوەی، لەبــارەی ئەو بــاڵتۆ تـایبەتە پەیـدا بـوو و بـوو بە هـۆی ئەوەیـکە ڕەنـگەکەی، وەک سورێک بمێنێتەوە.

ئەمـن دواتـر لە شتێک سەداسـەد دڵنیـا بـووم، ئەویـش ئەوە بـوو کە بــاڵتۆکە ئاڵمــانییە. پشــتیوانی ســەرەکی ئەو دڵنیــا بــوونەم، ئــاڵایەکی ئاڵمــان بــوو کە بە قــۆڵی، لە نزیــک شــانی وەبــوو. هەڵــبەت ئەوکـات بە خــاترجەمی دوو ئاڵمــان هەبـوو، بەڵام بـۆ مــن زانســتەکەم ئەوەنــدەی بڕنەدەکــرد ســەر لە بلــۆکی ڕۆژهەلات و ڕۆژئــاوا دەرکەم و بــزانم کــامە ئاڵمــانە. بـۆ مــن وەک منــداڵێکی لادێیــی، دنیــا چــوارپێنج وڵات زیــاتر نەبــوو. عێــراق بــوو، ئەوە شــەڕمان دەگەڵ دەکــرد. ڕۆژێکــی گەرمــی هــاوین، قرچەقرچــی گەرمــای نیــوەڕۆیە، عەجەم پێوەربــوون، کــامیلی کــوڕی وەســتا برایمیــان دە ژووریێـدا گــرت، دەپشــتی تۆیۆتایـان هاویشــت، بردیـان. دواتـر ژنەگەلـی کـۆڵان دەیـانکوت ئەوە ســەرباز فینــاری بــووە یەکســەر بردوویــانە بــۆ شــەڕی عێراقێ. ئەودەمی بوو کە عێراقم ناسی.

ئامریکــام لە قوتابخــانە ناسـی. لە گۆشــەی حەوشــەی قوتابخــانە لە دوو لای دیـــواری ئاودەســـتەکان بە گەورەیـــی نوســـرابوو (مـرگ بـر آمریکـا). وشـەی (مـرگ) لە لایەک بە فراوانـی پەلـی ڕاکێشــابوو بەڵام (بــر) و (آمریکــا)یەکە کەوتبــوونە ســووچی

دیوارەکە و لەبەر بێجێگایی، تەواو یەکتریان لە ئامێز گرتبوو. قوتابیانی پۆلی چوار و پێنج دەیانکوت ئەوە نێوی ولاتێکە زۆر گەورەیە لەسەر نەخشە دیتوومانە. سەعوودیش هەبوو. باپیرم دەیکوت حەج لەوێیە. ئەوکات پێموابوو حەج شارە. هەڵبەت ولاتی نامۆشم بیستبوو، وەک عرووس، بابم دەیکوت لە ئەمیرکەش گەورەترە بەلام چەند ساڵی پێچوو تا لە سەر نەخشە دیتمەوە. بە قەولی دایکم دەیکوت، خوێندن هەر بۆ ئەو شتانە باشە.

باڵتۆکە درێژ بوو هەتا ناوەڕاستی گیرفانی پاتۆڵەکەی دەهات، بۆیە قەت دەستی دەگیرفانی پانتۆڵەکەی نەدەنا. هەردوو دەستی وەک ئەوەی کەلەمچە کرابێ، دەنێو گیرفانەکانی پێشێی دەنا هەربۆیە شانی خڕەکردەوە. ئەو شانخڕکردنەوە، بۆی ببوو بە عادەت. باڵتۆشی دەبەردا نەبا دەستی هەر لە پێش خۆی دەڕۆیشتن، وەک ئەوەی بەرگری لە شوێنە هەستیارەکانی بکا.

دیوی ژووری باڵتۆکەی، خەزێکی سپی، کوڵکن بوو کە شێوەی لە مووی بزنە مەرەز دەچوو. بۆخۆی دەیکوت زۆر گەرمە، دەڵێی کورسیت داخستووە. چ ئەوکات چ ئێستاش ناتوانم ڕادەی گەرمای باڵتۆکەی مەزەندە بکەم، چونکە قەتم تەجروبەی کورسی نەبووە. بەلام پێموانەبێ زۆر گەرم بووبێ، چونکە لە دەر و ژوور هەر دەبەری دابوو . تەنیا جیاوازی،

دوو دوگمەی سەرێی بوو کە لە ژووریَ دەکراوە لە دەریَ دادەخرا. کڵاوێکی زەلامی پێوەنووساویشی هەبوو کە تەنیا کەڵکی، ڕۆژی بارانی بوو، بۆ ئەوەی پێچ و کڵاوەکەی تەڕ نەبیَ لە سەری دەنا. بەو سەروسیمایە لە پشتەوەڕا وەک ئەوەی دەچوو، ڕکەکەوت بۆ ڕاو، لەسەر تاشە بەردێک دانابیَ.

ئەو باڵتۆ تایبەتە، یەکێک لە شتە زۆر خۆشەویستەکانی خاڵ عەباس بوو. ڕادەی خۆشەویستییەکەی گەیبووە ئاستی شانازی. ئەو شانازییە لە درێژخایەن، کاری کردبوو سەر هەموو ئەو کەسانەی شانازی ناسینی خاڵعەباسیان بە نەسیب ببوو، بەجۆرێک، باڵتۆی ئاڵمانی بیَ خاڵعەباس و خاڵ عەباس بیَ باڵتۆی ئاڵمانی، لە گەڕەکی ئێمە شتێکی نامۆ بوو.

شانازیکردنەکەی بە ڕادەیەک بوو کە بە هەموو تاقەتەوە، هەوڵی بە خۆماڵی کردنی ئەو بەرهەمە بێگانەیەی دەدا بە جۆرێک سەرتۆپی قسەی ئەوە بوو کە دەیکوت:

- ئەو وڵاتەی ئێمەش ئەوەندە باڵتۆیەی بەکەلک دیَ، دەنا ئەوی دیکەی هیچی بە زیاد نەبیَ.

ئەو هەستە تایبەتەی خاڵعەباس بۆ باڵتۆی ئاڵمانی، ساڵانێکی زۆر بوو هەبوو . کەس بڕوای نەدەکرد جرچ بکەوێتە ئەو پێوەندییە بەسۆزە و خاڵعەباس بۆ تەماحی ماڵی دنیایە،

چاوپۆشی لە ستانداردەکانی بکا. بەڵام ئەو ئێوارەیەی بەندی سەرماوەز کە وەک جاری جاران، بەبێ لەدەرکەدان لێمان وەژوور کەوت، سەرەتایەک بوو بۆ دابەزینی ئاستی شکۆی ئەو بەرهەمە ئێستا خۆماڵیکراوە لە مێشکی خاڵعەباسدا.

ئەو ئێوارەیە هەرکە لێویکی بەبزەمان لە سەرووی دیمەنێکی تەواو کەسک هاتە بەرچاو تێکرِا بستێک زارمان داپچرِی. ئاخۆ چ قەوماوە؟ لێی دزراوە؟ نا داخوا پیس بووە، شووردوویەتی. بەڵام ناکرێ، چۆن دەبێ، خۆ هەتا ویشک نەبێتەوە بە دڵنیاییەوە لە ماڵ نایەتە دەر. هەر ئەوەی کە بەبێ باڵتۆی ئاڵمانی، بەو ویشکە سەرمایە خۆی گەیاندۆتە ئێرە، دیارە پرسەکە زۆر گرینگە. لە نەمانی باڵتۆی ئاڵمانی گرینگتر، بوونی کۆتی ئامریکایی بوو ئەویش لەبەر خاڵعەباسیدا. خاڵ عەباسێک کە بێزی لێیدەبۆوە و نێوی نابوو کۆتی چەرچییان. بەڵام هۆی ئەوەی کە شانازیکەر و داکۆکیکەری بەتینی باڵتۆی ئاڵمانی، وا کوتووپرِ، خزیوەتە زۆنی سەوزەوە، دەبێ چی بێ؟

لەگەرمەی سڵاو و چاکوخۆشی و سەرسورِماندا، بەپەلە و لەرِووی ناعیلاجی، سۆبەی نەوتی لە باوەش گرت. لارِوومەتی رِۆچووی هەزارگنجی بردە پێش و لە مەودای دوو بۆ سێ میلیمتری سۆبەکە رِایگرت. سۆبەی بەستەزمان ئەو ئێوارەیە هێندەی درابۆیە کە لە ئاکامدا بەو قەناعەتە گەیبوو کە

هەوای زۆر ساردە، هەربۆیە بەوپەڕی توانای خۆی داییسا و هەردووک لاگوویی، لەسەری لووتی خاڵ عەباس کە بە سەرما سوور ببۆوە چاکتر سوور ببوونەوە. پێموایە لەتاو سەری لووتی، سووری لاگوویی سۆبەی نەدیت، بۆیە بەوجۆرە، خۆی ئامبازی سۆبەکە کرد. ئەو بەیەککەیشتنە لە ئاکامدا سێ لەسەر چواری لاسمێڵێکی هەڵپرووزاند. سەرەڕای ئەو خەسارە گەورەیە، ئەوە هاواری بینەران بوو کە ئاگاداری کردەوە. ئەویش بە ڕستەیەکی تایبەت کاردانەوەی خۆی پێشاندا:

- گۆڕی بابی خێوی ... ئەوە بۆ وا سوور بۆتەوە.

لەدرێژەدا هەروا کە خاڵعەباس خەریک بوو خاو دەبۆوە و بۆ دواندن دەبوو، دایکم بە گوڕوتینێکەوە کوتی: حەک ڕەبی موبارەک بێ! کاکە ئەو کۆتە جوانەت کەنگێ کڕیوە؟

بۆ کاردانەوە بەو تاریفە، خاڵعەباس زەردەخەنەیەکی هاتێ و سمێڵە ئێستا لاسەنگەکانی، سەروخوارێکیان کرد بەڵام وەک ئەوەی لاسایی ئەکتەرە کلاسیکەکان بکاتەوە، بە بێدەنگێکی ماوەکورت، هەستی پرسیارکەرانەی بینەرانی بەهێزتر کرد. لەپێشدا بە گۆشەی پشتێنەکەی، کاریگەری سەرمای ئەو ئێوارەیەی لە بەر کەپۆی سڕی. دەستێکی بۆ گیرفانی پانتۆڵەکەی برد و قووتووی تووتنوپەڕەکەی هێنادەرێ. هاوکات کە خەریک بوو جغارەیەکی بە قەد قامکی شادەی

هەواڵنامەی کتێب

ئەستوور هەڵدەبەست، بێدەنگی شکاند و باسێکی تێروتەسەلی لەسەر شێوازی کڕینی ئەو قاوغە نوێیە بۆ کردین. گۆیا ساعەتێک لەمەوبەر لە بازاڕی دەسفرۆشان، نیوە قیمەت، لە بە وتەی خۆی، هەتیوێکی بەڕەڵلای کڕیوە. هەڵبەت هیچ ئەو باسەی نەوروژاند کە هۆی ئەو سەنگەر گویزتنەوەی چ بووە. بۆ کەسێک خاڵعەباسی ناسیبا، زوو تێدەگەیشت کە هەستی خاڵعەباس بۆ ئەوەی وەک سەوداکەرێکی چاک بناسرێ، زاڵە بە سەر هەموو شتێکی تر. هەرزانی کۆتەکە ئەگەرچی ئەفسانەیەکی تەمەن‌کورت بوو، ببوو بە هۆی ورووژاندنی ئەو هەستەی خاڵ عەباس و پشتکردن لە شانازییەکی لەمێژینە.

بابم کە تا ئەوکاتە، کەشی شەڕی دووهەمی جیهانی بەسەریدا زاڵ بوو و لە بەرەی هاوپەیمانانەوە، بەردەوام خەریک بوو تەنیا سەمبۆلی لەبەردەستی ئاڵمانی دەکوتا، وەک کاردانەوەیەک بەو ڕووداوە ئەویش سەنگەری گویزتەوە و وەک دژایەتییەک کەوتە لۆمەی ئەو خیانەتەی خاڵعەباس. هەربۆیە لە دەربڕینێکی لە ناکاو کوتی:

- وەڵڵا کۆتی ئامریکایی هەر نموودی هەیە، دەنا ترێ سەش ناگیرێتەوە.

ئەو دەربڕینە ناجوامێریانەی بابم، ئەگەرچی لە پێوەندی ڕۆژانەی دەگەڵ خاڵم، شتێکی ئاسایی بوو، بەڵام خاڵ عەباسی

هەواڵنامەی کتێب

کافر کرد بە جۆرێک وەک تایبەتمەندی ناسراوی خۆی کە لە کاتی قەڵسی لەڕادەبەدەری نوتقی دەبەسرا و کونی جنێوی دەبۆوە، هیچی بۆ نەکوترا و بە هێندێک مایەوە، لەجیاتی جنێو بە دەنگێکی گاڵتەئامێز کوتی:

- بەڵێ فەرمایشتە!!!

ئێستا کە بیری لێدەکەمەوە، پێموایە ئەوکاتە حەسوودی بە خالّم دەکرد، چونکە تاریفی کۆتی ئامریکاییم زۆرجار لە زمانی خۆی بیستبوو، بەڵام بە هۆی ئەوەیکە زۆر گران بوو بۆی نەدەکرِدرا. جارێک کە مامم یەکدانەی کۆنی کالّبووەی لە حەوتە بازاڕی کڕیبوو، ئەویش چوو یەکدانەی بەدەڵی کڕیبوو، بەڵام هەرکە چاوی بە جلکشۆر کەوتبوو، ڕەنگی بە بەرێوە نەمابوو. پاش ئەوە ئیدی وازی لەکۆتی ئامریکایی هێنا و چیرۆکی خۆشەویستیان چووە باوەشی مێژوو.

هەڵبەت بابم هەر بەوەندە نەوەستا و لە دژە کاردانەوەیەک، گورزی ئاخری خۆی بە هەموو هێزەوە وەشاند و سووکترین ڕستەی خۆی، ئانگژای کۆتەکەی خالّ عەباس کرد:

- ئەوە حەسڵ نییە.

ئەو وشەیە چ ئێستا و چ ئەوکات، یەکێک لە گرینگترین وشەکانی نێو هەنبانەی وشەگەلی ئێمەمانان بووە، ئەگەرچی سەرچاوەی پەیدابوونی ناڕوونە. بە پێچەوانەی ئەو باوەڕەی

ئێستا هەیە کە لەو جۆرە کاتانەدا پەنجەی تۆمەت بۆ وڵاتی چین ڕادەدێرن، ئەوکات وڵاتی چین هێشتا بۆ ئەو باسە نێوبانگی دەرنەکردبوو و بەتوندی سەرقاڵی شەڕی دەستەویەخە دەگەڵ هەژاری بوو. ئەوکات پێوانەی نرخاندنی هەموو شتێک، ژاپۆن بوو. ئەگەر ژاپۆن با ئەوە باش بوو، بەڵام ئەگەر ژاپۆن نەبا، ئەوە گومانی تێدابوو و کەس بۆی گرینگ نەبوو ئەرێ لە کوێڕا هاتووە. هەروا بە ئاسانی!!! هەرچەند هێندێک ئامراز و کەرەسە هەبوون کە وەک قیلی کەوای سپی وابوون و خۆیان بە نێوی وڵاتێکەوە بەستبوو. کەس بیری لەوە نەدەکردەوە، بکرێ ئەو شتانە بە نێوی وڵاتێکی دیکە وەنووسێن. تراکتۆری ڕۆمانی، گازی ڕووسی، سێوی لوبنان، و لە هەموان گرینگتر کۆتی ئامریکایی.

لەڕاستێدا بۆ بابم حەسڵ بوون یا نەبوونی ئەو کۆتە گرینگ نەبوو، هەرئەوەی کە لاتاوێک بە خاڵعەباس دادا یا وە قیرەی خا مەبەستی خۆی پێکاوە. هەمیشە ڕەوتی ڕووداوەکان ئاوابوون و هیچ کامیان قەبووڵیان نەدەکرد پێگەی ئەویتریان بەهێزتر بێ.

ئەوڕۆژە بابم مەبەستی خۆی زۆر بە باشی پێکا، چونکە تەواوی ئاماژەکانی قەڵسی تایبەتی خاڵعەباس، لە سەر دەموچاوی جێگیر بوون. لێوی خوارێ لەسەر چەنەی ڕمبازێنی دەکرد و هاوکات قامکی بە جغارەوە، لەبەری

دەگێڕاوە. زاری دەگەڵ هەر وشەیەک کە دەهاتە دەر، ئاوپڕژێنی چواردەوری دەکرد.

– قسەی قۆڕ. بە زەمانەتم کڕیوە، هەتیو کوتی بڕۆ بیشۆ، بێمنەت، کاڵ بۆوە ماڵی خۆم.

– ئەوە کاڵ بۆوە،کوا هەتیو؟ قەتت دیتووە؟ دەیناسی؟ دەبڕۆ بیبینەوە.

– کوڕە ئەوە دەڵێی چی؟ وەڵڵا بزانە چۆنی دەبینمەوە! عەباسی مرۆتی نەبم، ئەگەر لەژووریی نەهێنمە دەرێ. بەبووکی دەبەم... .

هێشتا حەسڵ بوون یا نەبوونی ئەو کۆتە دیار نەبوو کەچی خاڵعەباس لە ڕقی بابم پیلانی کوشتنی کابراشی داڕشتبوو.

لەو کاتەدا دایکم کە دیتی زۆر گەرم داهاتووە لەولاشەوە خەریکە لە ئاست بابم زۆر کەساد دەبێ، لغاوی باسەکەی گرتەدەست.

-کوڕەکاکە ڕەبی موبارەک بێ! وەڵڵاهی زۆر جوانە. ئەو سیپاڵە چ بوو دەبەرت دەکرد؟! ماڵتە خۆ کرووی دێی هەر پێوەبوو. ڕەنگی بە بەرەوە نەمابوو. دەتکوت یەخسیری مەککە و مەدینەی. ئەوە جوان و لەبار و سووک. قیت و قۆز بۆخۆت

دەبەری دەکەی. بەخودای چڵکهەڵگریشە، بیدە بە براژنم ئەوشۆ بۆت بشوا، بەخودای ئەوەندە جوان دەبێ.

دایکم بۆ ماوەیەک وای لغاوی باسەکە گرتە دەست کە نەک هەر کاکی لە دەست ئەو زاڵمە ڕزگار کرد، بەڵکوو ئەجێندای کۆبوونەوەکەشی لە بیر جەماوەر بردەوە.

خاڵعەباس کە لەژێر هێرشی دڕندانەی زاواکەی، پشوویەکی هاتەوە بەرێ، دیار بوو لە هەستی ڕاستەقینەی خۆی دڵنیا نەبوو. نەیدەزانی بەو وتانەی خوشکی خۆشحاڵ بێ یا ناڕاحەت. لە ئاکامدا پاش تاوێک، لە نێو ئاپۆرەی مەچۆوە شامێ لێرە بکە، بە شێوەیەکی تەواو دڕدۆنگ، ماڵی ئێمەی جێهێشت.

لووتکەی چیرۆکەکە ڕۆژی دواتر بوو، کاتێک دەگەڵ دایکم لەبەر دەرگا ڕاوەستابووین. خاڵ عەباس بە سیمای ئاشنای چەندین ساڵەوە خەریک بوو خۆی لەبەر نیگای پرسیارکەرانەی ئێمە دەدزێوە. وەک ئەوەی ئێمەی نەدیتبێ، خەریک بوو دەچووە ژووری. دایکم بەبێ بەفیڕۆدانی کات، ئەگەرچی مەودامان لە پەنجا میتر زیاتر بوو، بەدەنگێکی بەرز هاواری کرد: کاکە بەخێرێیەوە!!

خاڵعەباس کە دڵنیابوو پێوەبووە و لەو دڵنیاتر ئەوەیکە دایکم لەو مەودایەڕا هەواڵی کۆتی ئامریکایی لێدەپرسێ، هەر

هەواڵنامەی کتێب

بەغارێک ڕوویکردە دەرکی ئێمە و لە بن گوێی دایکم جوابی بەخێرهاتنەکەی دایەوە.

-سەلامەت بی خوشکێ. بەو سەرمایەی بۆ لەدەرێن؟

دایکم وەک ئەوەی پرسیاری خاڵ عەباسی هەر نەبیستبێ، خێرا پرسیارێکی دەپاڵ کردەوە.

-ئێی!!!! ئەدی کاکە ئەوە کوا کۆتە تازەکەت؟

خاڵ عەباس وەک ئەوەی سوورێکی گرینگ بدرکێنێ، خێرا سەرێکی بە حەوشەی ئێمە داگرت، نەوەک کەسی لێبێ، بەتایبەت بابم، ئەوجار لووتی داژەنی و فەرمووی:

– وەڵڵا، ئەوە لە ماڵێ فڕێمداوە. ئەو ژنە شەوێ دە ئاوێی هاویشت، ئەوی ڕەنگ بوو پێیەوە نەما.

– ئەیارۆ بۆ؟

– کچێ ئەو سەگبابە درۆی دەکرد خۆ حەسڵ نەبوو.

– ئەدی وەدووی نەکەوتی؟

– وەدووی چی کەوم. کوتیان موعتادە. ئەوە گرتباشم چم لێکردبا؟

– کوڕە چاکت کرد، تازە لێیگەڕێ لەو سەگبابەی، نەچی وەدووی کەوی بەخودای کوڕەکانیشت لێ موعتاد دەکا.

هەواڵنامەی کتێب

وەبـزانە سـەگ خـواردی. بـاڵتۆی خـۆت جـوان و لەبـار چییەتـی؟ گەرم و خۆشــە. دەبەریــکە دەنگــیش مەکە. خــۆ مــاڵتە دوێنــێ هەر وەختبوو سەرماش بتبا. جا چانێ ئەوە تینێکی هەیە.

دایکـم بە دەرکردنــی بەرگــی دووهەمــی بیرۆکەکـانی خـۆی، دژ بە بەرگـــی یەکەمـــی کە دوێنـــێ دەریکردبـــوو، دەســـتیکرد بە دڵخۆشـیدانەوەی خـاڵ عەباسـی، بەبـێ ڕەچـاوکردنی ئەو ڕاسـتییە کە نرخـــی کـــۆتێکی ئامریکـــایی بەقەد داهـــاتی مـــانگێکی کـــاری خاڵ عەباس بوو. کارێک کە دە ساڵدا چوارمانگی نەدەکرد.

خاڵعەبـــاس وەک ئەوەی بـــێهەوێ زوو کۆتـــایی بە باســـەکە بێنـــێ، هـــیچ بەشـــداری وتـــووێژە ســـەپێندراوەکەی دایکـــم نەبـــوو. تەنیـا گـوێی ڕاگرتبـوو و چـاوی بڕیبـوو پەڵەبەفرێکـی قـوڕاوی کە لە ســـەر ئەرز بە یـــارمەتی ســـەرمای ســـەرماوەز، بەربەرەکـــانی خـــۆری بێتـــاقەتی دەکـــرد. لە ئاکامـــدا بـــۆ خـــۆ دزینەوەیەکـــی خێراتر ئاوا کۆتایی بە وتووێژەکە هێنا:

- دەڵێـی چـی خوشـکێ!!! پیـاو تـووش دەبـێ. هەتـا سـەر بـژی، قوون هەزار نەقڵان دەبینێ.

ئەو نەقـــڵانە لە ژیـــانی خاڵعەباســـدا ئاســـایی بـــوون. ســـاڵێ بەچەنـــدین جـــار لەوجـــۆرە ســـەودایانەی دەکـــرد. هەمـــوو ســـاڵێ پـــاییز، دەگەڵ نەمـــانی کرێکـــاری، خـــۆی و هاوتەمەنەکـــانی، هەمـــوو ڕۆژێ، لە گۆشـــــەیەکی بـــــازاڕ خڕدەبـــــوونەوە و بەشـــــێوەی

هاوسەرۆکی بوورسێکی نافەرمی و رانەگەیێنراویان هەڵدەسووڕاند. هەموو کەلوپەل و ئامرازێک لەو شوێنە بە مەزاد سەودا دەکرا. هەر لە کەواوپانتۆڵ بگرە هەتا مەڵەغان، داس و تەشوێ، بێژینگ و داژگیر. تەنانەت نیروئامووریش. ئەو ئامرازەی هەوەڵجار کە دیتم پێموابوو پاشماوەی تۆپی شەڕە، کەچی بابم بە شێوەیەکی نەرم و نیان وەک ئەوکاتانەی پووڵێکی زۆرم کاسپی کردبێ و کوتبم فەرموو بابە ئەو پووڵە دەخزمەتت دابێ، باقێکەشی ئیشاڵڵا بەزوویی دەگات، بۆی شیکردمەوە ئەوە ئامرازی زەوی کێڵانە. وەختی خۆی، مانگێک، سێ ڕۆژەی ڕەمەزانێ، بەزمانی بەڕۆژوو، جووتم پێکردووە. بەستەزمانە وای بەئیشتیا دەگێڕاوە پێیوابوو ئەمیش ئێستا هەستی کوڕی نادرشام هەیە، لەپاش داگیرکردنی هیندووستان بەدەستی باوکی.

خاڵعەباس سەری چووبا بازاڕەکەی نەدەچوو. وەک ئەوەی فەرمانبەری حکوومی بێ، دەگەڵکوو ڕۆژ سیوادی دەدا، لەو شوێنە حازر بوو. نەک هەرئەو، هەموو هاوکارانی هەروابوون. بۆ زۆربەیان هیچ قازانجێک دەگۆڕێدا نەبوو، تەنانەت بۆ زۆر کاران وەک شوان گرتن، منداڵ خەتەنەکردن و شکەستەبەند، ڕاوێژی خۆڕاییشیان دەدایەی. لەباری تەمەنەوە زۆربەیان بەساڵاچوو بوون. ئەگەرچی لەبابەت خاڵ عەباسەوە دڵنیا نەبووم. وەک ئەوەی ئێکسیری لاوی خواردبێ بە درێژایی

تەمەنی من، ئەو هەر وەک خۆی مایەوە. قەتی پێخۆش نەبوو لە تەمەنی بپرسی و لەڕاستیشدا کەس تەمەنی راستەقینەی خاڵ عەباسی بۆ یەکلایی نەبۆوە. هەرکات لێت دەپرسی خاڵە چەند ساڵ دەبی؟ یەکسەر دەیکوت: وەڵڵا پەنجا ساڵ تەمەنی خۆم وەبیردێ. سەیری باسەکە دەوەدا بوو کە ئەو قسەم بەدرێژایی بیست ساڵ هەر بیستبوو. یانی سی ساڵ لەمەوبەر هەر ئەو وڵامەی هەبوو، دە ساڵ لەمەوبەریش هەر ئەو وڵامە بوو.

دایکم دەیکوت: کاکم هەوەڵ نۆبەرەی دەگەڵ من شیری خواردووە، کەچی دوایە بە خولێرکان مردووە.

خاڵ عەباس دەیکوت: ڕاست ناکا، ئەمن هەر دە ساڵان لە دایکت گەورەترم.

دایکم لە دایکی دەگێڕاوە کە کوتوویەتی: ئەگە سەر بە هەوێ چووم، عەباسم بەجێهێشت، عەباس سەرورڕدێنتاش بوو.

خاڵ عەباس دەیکوت: وەبیرم نایە دایکم مێردی کردۆتەوە.

پوورئامان خوشکە گەورەی، ئەوکات کە مابوو، دەیکوت: هەرای مەلاخەلیلی، عەباس گوێلکی پێدەلەوەڕا.

خاڵ عەباس دەیکوت: ژن چووزانێ ساڵ چییە!!

هەواڵنامەی کتێب

دەگەڵ بیستنی ئەوهەموو گێڕانەوە دژبەیەکانە،ئەژمارکردنی خاڵ عەباس وەک بەساڵاچوو، بێدڵنیایی دەخستە مێشکی هەموو چاودێرێک. نێودێرکردنی وەک بەساڵاچوو، ڕاست بێ یا هەڵە، ئەو وەک ئەندامێکی بەردەوام، لەو بورسە وەرگیرابوو، تەنانەت شوێنی دانیشتنی تایبەتی خۆی لەسەر لێواری شەقامەکە هەبوو. بەڵام سەرەڕای ئەو شوێنە کاریگەرەی، وەک زۆربەی هەواڵانی، تەنیا چاودێری زەرەرکەر بوو. لەهەموو شتێک کۆنەکەی پێ باشتر بوو. هەرکە شتێکی کۆنی دەدیت، وەک ئەوەی هەستی نۆستالژی بزووتبێ، سەرەڕای لۆمەی خاوخێزان، یەکسەر دەیکڕی و یەکەم شوێنیش بۆ نەمایشکردنی ماڵی ئێمە بوو. بێ هۆ نەبوو. ئەوهەموو متمانەبەخۆبوونە و تاریف کردنەی دایکم دەمێشکی خاڵعەباسی دەخزاند، ئەنجامەکەی هەرئەوە بوو.

سەرەڕای ئەو ڕەوشتە تایبەتەی، سەودای چاکیشی دەکرد، بەڵام بەفەرموودەی بابم:

- کاک عەباس لەقەدەر قوونی ناترێ.

هەر بۆیەش، کارە زۆر شازەکانیشی لەئاکامدا هەر دەبوون بە تێریان.

بۆ من وەک سەیرکەری ڕووداوەکان، لەبیرنەکراوترین نمایشی بەرهەمە کڕدراوە نایابەکانی خاڵ عەباس، ئەورۆژە

بوو کە بۆ یەکەم جار دیتمی و دەگەڵم پێکەنی، ئەگەرچی دواتر لێم بوو بە بەڵا.

نیوەڕۆیەک، پێش نەهارخواردن، لەپڕڕا دەرکە کراوە و خاڵ عەباس بەلێویکی بەبزە و شتێکی عەنتیکە لە بن هەنگڵیدا لێمان وەژوور کەوت. هاوکات وەک لۆکۆمۆتیوی هەڵمی کە خەریکە هەورازێکی زۆر ئەستەم دەبڕێ، هەورێکی دووکەڵی ئاماڵ شینی جغارەی، دەگەڵ خۆی هێنا ژووریێ. یەکسەر ڕوویکردە بەری چەپی سۆبەکە کە هەمیشە بۆ وی مسۆگر بوو. هەڵبەت هیچ مەبەستێکی سیاسی لە پشت نەبوو. سۆبەی نەوتی تەنیا ئاوڕی لە کەسە نزیکەکان دەداوە، هەربۆیە هەموو لەدەوری سۆبەکە، کۆڕێکمان دەبەست. لای چەپ کاکم دادەنیشت، لای ڕاست بابم. دەیتوانی کاکم دەرپەڕێنێ، بەڵام بابم هەر لە جێی خۆیڕا بەخێرهاتنی دەکرد و سەنگەری چۆڵ نەدەکرد. هەموو ڕۆژێ دەماندیت، هەربۆیە چاکوخۆشێکی وا، نەبوو.

- خاڵ عەباس بەخێربێی.

- خودات لێ ڕازی بێ.

نە زیاتر نەکەمتر. بەڵام ئەوڕۆژە جیاواز بوو. وەبیرم نایە ئایا پێشتر خەونم پێوەدیتبوو یان نا، ئەگەرچی بۆ ئەوەی دەبوو خەونی پێوەببینم. چاکوخۆشێکی زۆر گەرموگوڕی کرد.

هەموانی دیت. تەنانەت بە پێکەنینەوە بە منیشی گوت: چۆنی خاڵە؟

لەبەر عەنتیکەی بن هەنگڵی، ئەوکات هەستم بە گرینگی ئەو ساتەوەختە نەکرد. ئەی خودا ئەوە دەبێ چی بێ ئاوا لەو لێچکە ڕەشە گوڵ سوورەدا پێچاویەتیوە؟ بەدڵنیاییەوە دەبێ شتێکی تایبەت بێ کە خاڵ عەباس بە پێچەوانەی هەموو یاسا داڕێژراوەکانی خۆی، بە نوێژی نیوەڕۆیە، شانازی ئەوەی پێداوین بە ئامادەبوونی ئێمە، نمایشی بکا.

هەروا کە خەریک بوو جێی خۆی لەبن سۆبەی گەمارۆدراو خۆش دەکرد، چاوێکیشی لە هەڵویستی خوشکی ئازیزی و زاوا ئازیزترەکەی بوو کە چاوی لەسەر شاشەی تەلەویزیۆنەکە هەڵنەدەگرت. بەخاترجەمی چاوەڕێی پرسیاری کەسێک بوو سەبارەت بەو بوخچە ڕەشە گوڵ سوورەی، تاکوو بەشێنەیی بۆمانی شیکاتەوە. ئەوە دایکم بوو کە هەمیشە لەو کاتە هەستیارانەدا بەفریای دەگەیشت. بەڵام ئەوڕۆژە بەهۆی نالەباری وەختەکە و هاوکات بوونی دەگەڵ جەمی نیوەڕۆ، دایکم هیچ هۆشی لە دیارییە شازەکەی کاکی نەبوو و ئەویش تێکەڵی ئەو بێهەڵوێستییە بەسامەی ئامادەبوان بوو. ئەمن وەک تەنیا کەسی بەهەڵوێستی ئەو کۆڕە، چەند جار بە ئیشتیا پرسیارم لێکرد: ئەرێ خاڵە ئەوە چییە؟ بەڵام نازانم

نەیبیست یان پێی قارِ بوو جوابم داتەوە و بەبێ ئەوەی دەستم بۆ حەفتا سانتی ئەو بوخچەیەش چووبێ، لەخۆڕا دەیکوت:

- دەستی لێمەدە ڕۆڵە خەرا دەبێ.

پێموایە ئەوەش فێڵێکی دیکە بوو بۆ ڕاکێشانی سەرنجی جەماوەر. بەڵام بێ سوود بوو. لە ئاکامدا پاش چەند خولەکێک وەک ئەوەی ئۆقرەی لێ هەڵگیرابێ، بۆخۆی هەڵیدایە:

-دەڵێم ئەرێ خەجێ! ئەوەشم ئەورۆ کڕیوە.

خەجێ بەبێ ئەوەی سەری لەسەر سەبزی چاکردنەکەی هەڵگرێ، هەر لە دوورەوە کوتی:

-ڕەبی مبارەک بێ کاکە! چت کڕیوە؟

خاڵعەباس ئەو پرسیارە بێزەوقەی خوشکی زۆر بە دڵ نەبوو و فەرمووی:

-ئەتۆ وەرە ئێرە، نەدیو، مبارەکی چی.

دایکم لە شێوازی کوتنی خاڵعەباسڕا، هەستی بە هەستیاری بابەتەکە کرد و گورجێک خۆی گەیاندە کاکی کە خەریک بوو ڕوونوێنی لەو بەرهەمە نوێیە دەکرد و تارای ڕەشی گوڵ سووری لە سەر دادەماڵی.

هەواڵنامەی کتێب

-دادەی! ئەوە چییە کاکە؟ چەندیش لەبارە! ئەو زەفتە جوانت کەنگێ کڕیوە؟ حەک ڕەبی موبارەک بێ. شتی چاکتری بە دوودا بێ. ئەوە چەندت پێداوە؟

بۆ وڵامدانەوەی پرسیارە بێ ئەژمارەکانی دایکم، خاڵعەباس کە ئێستا فیکەی سمێڵانی دەهات، بە دەمێکی پڕپێکەنین، چووە سەر بەشی داخوازی خۆی:

-ئەو بەیانییەی لە وەستا ئەحمەدم کڕی. پووڵی پێویست بوو، هەرزانم لێ ستاند. چاولێکە شەریکەی حەسڵە. هەرکاری نەکردووە.

-دادەی! ئادی، وەڵڵا ڕاست دەکەی.

نەمدەزانی شەریکە چییە تاکوو بۆم ڕوون بێتەوە ئەو ڕاستکردنەوەی دایکم بۆ شەریکەیە یا خاوێنی زەفتەکە.

بابم کە وەک هەمیشە چاوی لەسەر شاشەی تەلەویزیۆنەکە بوو و گوێی لە وتووێژەکان، گورگ ئاوڕێکی داوە و کوتی:

-کارێش دەکا؟

خاڵ عەباس وەک ئەوەی گیشەت لێ ئاور تێبەردابێ، بەوپەڕی قەڵسیوە کوتی:

-چۆن کارێ ناکا؟ جا ئەوە قسەیە دەیکەی؟

هەواڵنامەی کتێب

دایکیشم بۆ پشتیوانی کاکی کەوتە هەڵوێست وەرگرتن.

-ماڵتە قسەی وا دەکا، منداڵ نایکا.

ئەو قسەیەی بابم ئەگەرچی بۆ سووککردنی زەفتەکەی خاڵم بوو، بەڵام شتێکی پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆی ئەو جۆرە دانیشتنانە نەبوو. ئیدی نازانم بۆ خاڵ عەباس هێندەی لە دڵ گران هات.

لەو بەینەدا کە دایکم خەریک بوو بە چاووبرۆیان پیلانی دواتری بۆ بابم ئاشکرا دەکرد، خاڵ عەباس دەستێکی دەبەر پشتێندیّ نا و لە گیرفانی هەرە خوارێی کەواکەی، لە نزیک شوێنە هەستیارەکان، سیمێکی بۆری چڵکنی، دەرکێشا.

ئەو گیرفانەی ئەو سیمە چڵکنەی تێدابوو، ئەگەرچی زۆربەی قەدیمییەکان گیرفانی لەوجۆرەیان هەبوو، بەڵام شتێکی ئاسایی نەبوو. زۆر تایبەتمەندی هەبوو کە لە گیرفانی دیکەدا بەدی نەدەکرا. یەکەم، هیچ کەس بۆی نەدەکرا ئەو گیرفانە ببڕێ، مەگەر ئەوەیکە خاوەن گیرفانیش دەگەڵ خۆی بەرێ. دووهەم، ئەو شوێنە جێگەی هێندێک ئامراز و کەرەسە بوو کە پێویست نەبوو هەمیشە لەبەر دەستان بن بەڵام بوونیان پێویست بوو. لەو گیرفانەدا چەقۆی زامندار، مقەستی بەرسمێلان، نینۆکگر و ئاوێنە پەیدا دەبوو. بەڵام دەکرا بەپێی داخوازی خاوەن گیرفان ئایتێمی دیکەی بۆ زیاد بکرێ.

هەواڵنامەی کتێب

ئەگەرچی بەهۆی ئەستەم بوونی دەستپێڕاگەیشتنی، بۆ زۆر شتی وەک قەرەپوول نەدەبوو. بەڵام هەر ئەوەیکە خاڵ عەباس سیمی زەفتەکەی دەوێ نابوو، مانای ئەوە بوو کە ئەو زەفتە لەلای خاڵعەباس زۆر پڕبایخە.

خاڵعەباس بۆ ئەوەی گەرماوگەرم دژی بابم بوەستێتەوە، خێرا سیمەکەی لە پشتی زەفتە بۆری دا.

-دا هانێ کوڕە! بیبە لە بڕقی دە.

نەک ئەوەی کە قەتم زەفت نەدیتبێ، دیتبووم، بەڵام عەنتیکەی ئاوام قەت نەدیتبوو. هەر بۆیە بەوپەڕی خۆشحاڵێوە، هەڕامکردە زەفتە بۆر و پڕم پێداگرت. بەڵام وادیاربوو زەفتەکە پڕی بەمن داگرتووە، بەجۆرێک کە یەکسەر ئامبازی بووم و کەللە سەری تازە تاشراوم، بەوپەڕی توندێوە دە سووچی زەفتەکە کوتا. خەتای من نەبوو، زەفتەکە زۆر قورس بوو، نەدەبزووت. بۆ ساتێک بەبیرمدا هات کە قورسی زەفتەکە دەبێ پێوەندییەکی بە وشەی شەریکەوە هەبێ کە پێشتر باسی کرا. بەڵام هێشتا سەرم هەڵنەهێنابۆوە و هیچ زانیارییەک لەسەر ڕادەی خەسارەتەکە ئاشکرا نەببوو کە چەپۆکی دایکم، ئامبازی شەریکەی کردمەوە.

-ئەی سەرت دە قوڕێ نێی! بابانت خەرابێ! خۆ زەفتەکەت شکاند.

هەرکە بە چەپۆکی دایکم سەرم بۆلای زەفتەکە دەوری هەڵگەرتەوە، توند چاوم قوچاند، تاوەکو بەرگەی ئێشی دووبارەی ئەو وێککەوتنە نامبارەکە بگرم، کەچی خاڵ عەباس، خودای لێ ڕازی بێ، یەک و دوو، زەفتە بۆری ڕاگوێست و لە ئامێزی گرت. ئەگەر چی ئەوەی دەبا لە ئامێز گیرابا و ژێرکراباوە زەفتەکە نەبوو.

خودا بە نەسیب دوژمنی نەکا. نێوانی هەردوو چاوم، سێ قامک سەرتر، بە مەزەندەی ئێستا، جێی حەوت گاوان، وا هەڵدڕا کە ئێسکی سپی وەدیار کەوت. دیارە ئەوکات، خوێن دەبا بۆخۆی ویشک بووبا و نەخۆش و بریندار هەتا چاوی بزوتبان، ئومێدێک هەر هەبوو و پێویستی بە دکتۆر و دەوا و دەرمان نەدەکرد. شکور بۆخودا ئەمن کارم نەگەیشتە چاو بزووتن و لە سایەسەری سووتە سیگاری خاڵ عەباس و تفی دایکم، خوێن هەر زوو ڕاوەستا. شوێنی برینەکە وایکرد تا ماوەیەک مامۆستاکانم بە گای قەشانیان دەشوبهاندم. دیسان هەر باش بوو، خودا ڕوحمی کرد زەفتەکەم خوێناوی نەکرد.

دوابەدوای ئەو زنجیرە ڕووداوە دایکم هەستی بزووت.

-حەک ڕەبی دایکت کوێر بێ! فەقیرە مرد. حەک دەستم شکێ! ئەمن ئەو چەپۆکەم بۆ پێدادا!

نـــازانم بـــۆ لە مـــاڵی ئـــێمە هەمیشـــە کارەکـــان دەکـــران، دوایە فکرەکـــان دەهـــاتن و لە پـــاش هەمـــوان، هەســـت و ســـۆز، بە لەنجەولار سەرەقوتەیەکیان دەکرد.

خـــاڵ عەبـــاس کە بەوردی پشـــکنینێکی تەواوی بـــۆ زەفـــتەکەی کردبـوو و لە سـاغبوونی دڵنیـا ببـوو، ئێسـتا دە هەوڵـی ئەوە دابـوو، زەفـــتە بـــۆری بکـــاتەوە ئەجێنـــدای کۆبـــوونەوەکە، هەر بـــۆیە بە بزەیەکی بێ هەستەوە کوتی:

-هـــیچ نیـــیە ڕۆڵە مەگـــری، خەتـــای تـــۆ نیـــیە، ئەو زەفتـــانە هەروا قورســـن. حەســـڵ ژاپـــۆنن بـــۆیە وان. پێـــت وایە وەک ئەو زەفـــتە پیســـانەی ئێســـتا دەچـــن. ئەوە دوو شـــریتان دەخـــوا. یەک دەیڵـــێ، یەک زەفتـی دەکـا. پێـت خـۆش بـوو ئەوە بیڵـێ، دەنـا نـا، بـا ئەوە بیڵـــێ. ئەگەر هەر حەزت لێـــی نەبـــوو، بـــیکە بە ڕادۆ. کوێـــت پێخۆش بوو بیگرە. جا چاو لێکە.

هاوکـــات دەگەڵ دەربڕینـــی زانیـــاری ورد و درشـــت، تەنیشـــتی چەپـــی ســـۆبەی بـــۆ منـــی تـــازە ژیروەبـــوو جێهێشـــت و چـــوو لە تەنیشـــت کـــونی کارەبـــا دانیشـــت. ســـیمی زەفـــتەکەی دە کـــونی کارەبـا ڕۆکـرد و هەڵیکـرد. هەرکە تەزووی کارەبـا، بـۆ زەفـتە بـۆر جـــاڵەبۆوە گرەگـــرڕ پەیـــدا بـــوو. بە متمـــانە بەخۆبـــوونێکی زۆر، گەڕێـک هەتـا سـەر بایـدا. کە دیتـی هـیچ دەنگێکـی لێ نـایە، ئەوجـــار بە شـــێنەیی گەڕانـــدیۆوە, کەچـــی دەگەڕانەوەشـــدا هـــێچ

بـاس نەبـوو. چـاوەڕوان دەکـرا لە بـارودۆخێکی ئـاوا، پەیـکەری متمـانەی، زوو جرجـی تـێکەوێ، بەتـایبەت کە ئێسـتا، بابیشـم تەلەویزیـۆنەکەی قەپـات کـردووە و سـرنجی تەواوی خسـتۆتە سـەر خاڵعەبـاس. بەڵام بەپـێچەوانەی چـاوەڕوانی خاڵعەبـاس، ئەوجـار بـابم نەک وەکـوو لـۆمەکەر، بەڵکـوو وەک هۆگرێـک، هاتە پێش و کەوتە یارمەتی.

- کاکعەباس مۆجەکەی بگۆڕە.

هەوڵ و تێکۆشـانی ئەو دوو کـۆڵنەدەرە لەسـەر مەوجـی دووهەم پێـداگرانەتر بـوو و لێـی هەسـتابوونە سـەر چـۆک. ئەگەرچـی مۆجی دووهەمیش سەراسەر گەڕان و هیچیان نەدیتەوە.

ئاخری بابم پاڵی لێداوە و کوتی:

- کـاک عەبـاس ڕادۆکەت نـایلێ، لێـی گەڕێ، شـریتێکی تێهاوێ.

بەڵام خـاڵ عەبـاس لێـی ببـوو بە کوردەناموسـی و دەسـتبەردار نەبـوو، تەنـانەت پەنـای بـردە مـۆجی سـیهەم و چـوارەمیش. ئەوانەی کە لەسـەر زەفتەکـۆنەکەی خۆمـان، هەمـوو جـارێ بـابم لە وڵامی پرسیاری من دا دەیکوت:

- ئەوانە هیچ نین.

مـۆجی سـێ بـوو یـا چـوار نـازانم، ئەوەی کە زۆرگرینـگ بـوو، ئەوە بـــوو دەبـــا دەنگێکـــی هەر دیتبـــاوە و لە ئاکامـــدا ئەوەنـــدەی سـووڕاند، تـا دەنگێکـی دیـتەوە. لەسـەرەتادا لەبەر لەرزی دەسـتی بـۆی ڕاسـت نەدەبـوو. ڕاسـت لەو جێـیەی کە دەبـا ڕایگرتبـا، قـامکی گەورەی جیفرکـی لەخـۆی دەدا و ئـاوەژووی ئەودیـوی دەکـرد. بەڵام بە پێـداگرێکی زۆر ڕاسـتی هەر کـرد. لەو کـاتەدا وەک بـــراوەیەک، بە زەردەخەنە ســـەری لەســـەر زەفـــتەکە هەڵبڕی و کوتی:

-دایکی خێوی ..... جا چۆن نایڵێ!!!

ئەگەرچـی دەنگـی سـەرکەوتنەکەی بـۆ گـوێی ئـێمە، زۆر نـامۆ بـوو، بـۆ مـاوەیەک هەموومـان بە بـێ ئەوەی هیچـی لـێ تێـبگەین گوێبیســـی بـــووین. بەڵام لە درێـــژەدا بە هەســـت پێکردنـــی بێکەڵکـی ئەو کـارە خەریـک بـووین تـامی زارمـان بـۆ دەربڕینـی بیرۆکەکـان و ڕا گـۆڕینەوە خـۆش دەکـرد کە لەپـڕڕا، یەکەم وشـەی ئاشـنا، کە (بەغـدا) بـوو لە زاری وێـژەر دەرپەڕی و بـابم و خاڵ عەباسی لەسەر یەک ڕستە کۆک کرد.

-دا بێدەنگ بن بزانین دەڵێ چی!

هەڵـبەت هێشـتا کەس قسـەی نەکردبـوو و ئەو ڕسـتەیە تەنیـا ئاگادارکەرەوە بوو.

بەغـدا بـوو بە ڕەمـزی عەمەلیـات و هەردوو لێـی چـوونەوە پـێش و دووبەدوو سـیرەیان لە زەفـتە بـۆر گـرت و گوێیـان هەڵخسـت. لەدرێـــژەدا هەر بەوەنـــدە نەوەســـتان و جارجـــار ســـەریان وەک ئامـــاژەیەک بـــۆ ڕاســـتی بابەتەکـــان، دەلەقانـــد. بە چـــاویش یەکتریان تێدەگەیاند کە وادیارە باسەکە زۆر هەستیارە.

لـوتکەی باسـەکە ئەوکـاتە بـوو کە وێـژەر لە گەرمەی قسـەکانیدا بە دەنگێکی پڕحیماسەتەوەکوتی: قائدنا الصدام الحسین.

لەوکـاتەدا ئەو دوو مامۆسـتا عەرەبـی زانە، وەک ئەوەی بیـنەری ڕاسـتەوخۆی کردەوەیەکـی تیرۆریسـتی بـن، لێکـڕا ڕمبێـک بڵێنـد بـوون و دەنگـی ئەهـا ئەهـا!!! یـان وەسـەر دەنگـی وێـژەر کەوت. ئەو کـاردانەوەیە بـوو بە ئامـاژەیەک کە بێـدەنگی ئامـادەبووان، هەتـا کـاتێکی نادیـار، دەبـێ پـارێزراو بـێ، چـونکە باسـەکە زۆر گرینگە.

لەبەر هەسـتیاری بـابەتەکە بـێ یـا ترسـمان، بـۆ مـاوەیەکی زۆر بێـدەنگ دانیشـتین و چاومـان بـڕییە زەفـتەکە و بەبـێ ئەوەی کەسـمان عەرەبـی زان بـێ، گوێمـان بـۆ بابەتەکـان ڕاگـرت. نە بـابم و خاڵعەبـاس نەهاریـان لەبیـر بـوو نە ئـێمە وێرامـان داوا بکەین.

لەئاکامـدا نـاوبڕی بابەتەکـان کە پـارچە مـوزیکێکی نـامۆ بـوو، بـوو بە فریشـتەیەک تـا لە کـۆڵ ئەو بێـدەنگییە بە سـامە ببیـنەوە.

بەوجـۆرە دەرەتـانێکیش بـۆ گـوێگران ڕەخسـا تـا هـیچ نەتاسـێن و بەبێ شەرمەزاری، خۆ لەو هەوڵە کولتوورییە بدزنەوە.

خـاڵ عەبـاس هەرکە دڵنیـا بـوو لە لاچـوونی تیژایـی سـرنجی ئامـادەبووان لە سـەر زەفـتەکە، خێـرا کوژانـدیەوە و هاوکـات کە خەریـک بـوو سـیمەکەی بـۆ جێگـرتن لە گیرفـانی تـایبەت ئامـادە دەکرد، دەستیکرد بە ڕاقەی بابەتەکە:

-پێموایە دەڵێ سەددام خەریکە هێرش دێنێتەوە.

- ئەیارۆ!!! هێرشی چی کاکە؟

- ئەی دێـتەوە چـۆن. پێیـدەکرێ پـێ! وەڵـڵا ئەوجـار هەتـا ئەولای تارانیش دەڕوا، لەوانەیە بگاتە شیرازیش.

- جا خۆ خاڵە بۆ سەددامی شیراز لەپێشترە.

- پێشـتری چـی هەتیـوە. ئەتـۆ چـووزانی! شـیراز ڕێگـای دوازدە ساعەتان لە تارانێ دوورە.

پێویسـت نەبـوو بـۆی شـیکەیەوە کە سـەددام بە ئوتووبووسـی کرماشـان تـاران، نـاچێ بـۆ شـەڕ, چـونکە لەئانوسـاتدا بـابەتەکەی دەگـۆڕی و وێـژەر وەک داعبـای نیـوەزەڕ لە نێـوانی مەنتـق و خاڵعەباسدا دەماوە.

– وەڵــڵا ڕۆڵەیە. ڕەحــمەت لەو دایــکەی لێــی بــووی. هەتــا دنیــا دنیایە دایک دانانیشێتەوە ڕۆڵەی ئاوای ببێتەوە.

ئەوکــاتە، ســەرەڕای ئەوەی خــاڵ عەبــاس خەریــک بــوو بە پــێچەوانەی هەمــوو یاســا نەنوســراوەکانی بــابم، لە مەیــدانی سیاســەتدا مەیدانــداری دەکــرد، بــابم هــیچ بەرامــبەری نەوەســتاوە چــونکە بە دڵنیــاییەوە ئەوەنــدەی وەبیــرم دێ، تەنیــا شــتێک کە بــابم و خــاڵ عەبــاس هەمیشــە لەســەری کــۆک بــوون ســەددام بوو.

خاڵعەبــاس شــەیدای کەســایەتی ســەدام بــوو و بەردەوام ستایشــی دەکــرد. بە ئــاوات بــوو منــداڵێکی بە نێــو بکــات بەڵام ئەوکــات کوڕەکــانی گەورە بــوون و خێزانیشــی توانــای بەدیهێنــانی ئەو ئــاواتەی نەمــابوو، هەربــۆیە دواتــر بەزۆری زۆرداری، نەوەیەکــی نێونــا حوســێن و لە هەمــوو شــوێن و دانیشــتناندا باســی دەکــرد. دوای وەرگەڕانــی دەســەڵاتەکەی ســەددام و گەشــەکردنی ڕاگەیانــدن و گێــڕانەوەی کارەســاتەکانی ســەر کــوردان بەدەســت ســەددام، خــاڵ عەبــاس وەک بیــنەری بەردەوامــی ئەو ڕاگەیانــدنانە، تەواو بیــروڕای گۆڕابــوو. ببــوو بە زرڕدایکی سەددام و جندی لێهەڵدەدا.

جارێــک کە لە دانیشــتنێکی بــنکە فراوانــدا، خەریــک بــوو بە حیماســەتەوە، بەوپەڕی ڕق و بێــزاری، بەزمــانی تــایبەتی خــۆی سوڕی لێ دەدرکاند و جنێوی پێدەدا، یەکێک کوتی:

-ئەدی خــاڵ عەبــاس ئەگە ســەددامت پــێ خەراپە، بــۆچی نەوەکەت بەنێو کردووە؟

خــاڵ عەبــاس بە بــێ ڕەچــاوکردنی سیاســەتی ســەبرێک و دوو فــوو و بەبــێ ئەوەی لە زەبــری حیماســەتەکەی کەم کــاتەوە، فەرمووی:

-هەرسێک تەڵاقم کەوێ درۆیە دەکەی، قەت وانەبووە.

ئیــدی ئەو دۆســییە بەو جــۆرە بەســرا و لەو ســاتەوە تــا کۆتــایی ژیانی پڕشکۆی، کەس نەیوێرا ئەو بابەتە بورووژێنێتەوە.

ئەو زەبــر و حیماســەتە لە گفتــولفتی خاڵعەباســدا ئاســایی بــوو. لەڕاســتیدا ئەو قەت دەگەڵ حیماســە نــامۆ نەبــوو و دەکــرێ بــوترێ بەشــێک لە کەســایەتی ئەو بــوو. لەوانەیە ئەویــش وەک زۆر شــتی تــر، میراتــی قۆنــاغێکی تــایبەتی ژیــانی بــێ. ئەو قۆنــاغەی وەک ئەکتەرێکــی چــاک، ڕۆڵــی دۆن کیشــۆتێکی خۆمــاڵی بە باشــی گێــڕا و بە حیماســە ئاشــنای کــرد. ئەو قۆنـاغەی خـاڵ عەبـاس، چیرۆکەکـانی ژیـانی شۆڕشـگێڕی خـۆی لــێ هەڵــدێنجا. شۆڕشــگێڕییەک کە دواتــر خــاڵ عەبــاس لەســەر بنەمــای پێــنج وشــە شــیکاری بــۆ دەکــرد: هەرچــی عەجەمە

دەوڵەتە، ئاغــاش خەراپــن. ئەگەرچــی لەڕاســتیدا هیچکــام لەو وشـانە، هـۆی بـوونە شۆڕشـگێڕی خـاڵ عەبـاس نەبـوون. هۆکـاری ڕاست، قسەی بابم بوو کە دەیکوت:

- کـاک عەبـاس بە بارێـک ڕەژی و لوشـکە ئێسـترێک بـوو بە شۆڕشگێڕ.

ئەو قسـەیە ئەگەرچـی شـێوازی گێـڕانەوەی گاڵتەئـامێز بـوو و بە زاری دژبەرێکــی ڕق ئەســتووری خــاڵ عەبــاس کــوتراوە بەڵام بەدڵنیــاییێوە ڕاســتە. لە بــابەت ڕەژی ئەگەرچــی دڵنیــا نــیم بەڵام پێمـــوایە لوشـــکە ئێســـتر دەتوانایـــدا هەیە گۆڕانکـــاری گەورە بقەومێنــێ. هەروەک چــۆن ڕەخشــی ڕۆســتەم بە لوشــک و قەپــاڵ شــێری کوشــت و گیــانی ڕۆســتەمی پاراســت و فێردۆســی یارمەتیــدا کە خۆبپــارێزێ لە نووســینی ئەفســانەیەکی دیــکە کە تێیـــدا ڕۆســـتەمی نووســـتوو، بەدەم خەوەوە، شـــێرێکی زەلامـــی زەبەلاح بەنووکی شێرەوە دەکا.

ئۆســتوورەکان هەرئــاوا ســازدەبن، بەمەرجێــک کە هــیچ بینەرێــک جــگە لە قارەمــانی چیــرۆکەکە یــا لایەنگرانــی نەتــوانن ڕەوتــی ڕووداوەکە بگێـــڕنەوە. هەر بـــۆیە دەکـــرێ بـــوترێ ئێـــرە دووڕێیـانییەکی سـەختە کە ئایـا بـۆ خـاڵ عەبـاس، بەپەرۆش بـین، یـا خۆشـحاڵ بـین بە دەستڕاگەیشـتنمان بە ڕاسـتی ڕووداوەکـان. هەرچەنــدە پێمــوانییە خــاڵ عەبــاس پێویســتی بە پەرۆشــی کەس

هەبــووبێ، نەک لەبەر ڕەوشــتی تــایبەتی، بەڵکــو لەبەرئەوەیــکە هــیچ کەس نەبــووە بــوێرێ بە حەیــاتی خــۆی، دەقێکــی جیــاواز لە دەقــی فەرمــی لە حــزووری جەنابیانــدا بگێــڕێتەوە و ئاگــاداری گێڕانەوە جیاوازەکەی بکا.

- هەمــوو ڕۆژێ بــاری خــۆم لێــدەدا و بەپــێش چاویانــدا دەهاتمەوە.کاریــان پــێم نەبــوو. نەک بڵێــی کاریــان بە کەس نەبــوو، نانــا کــوڕە ئەودەمــی شــەبکە تونــد بــوو! کەڵ بە مــوو بەنــد بوو. ئەمنیان دەناسی، دەیانزانی لە قەدەر خۆم شتەکەی دێنم.

هەرکە دەگەیشــــتە ئەو بەشــــەی گێــــڕانەوەکەی، وەک ئەوەی بڵێــی لە مێشــکی خۆیــدا بە گێڕانەوەکــانی پێشــووتری بەراورد بکــا، وەســتانێکی کــورتی دەکــرد. چــاوی لەســەر گــوێگران هەڵــدەگرت و بە شــێوەیەکی شــاعیرانە دەیــڕوانییە دوور. ئەگەریــش جغــارەی تــووتنوپەڕی بە دەســتەوەبا مژێکــی قــووڵی لێدەدا.

-ڕۆژێکـی یەکـی ڕەقـی، چرچـی، دریـژم لـێ پەیـدا بـوو. نێوەڕاسـتی رێـیەی لێگـرتم. حەتـمە هەر دەبێ قۆڵبەسـت کرێـی. ئەوانـی دی دەیانناسـیم، گـوێم لـێ بـوو بە عەجەمـی دەیـانکوت ئەوە پیـاوێکی سـەداقەتە لێـی گەڕێ بـا بـڕوا. ملـی نەدا. بە سـەری تـۆ ڕۆبـووە چەکەکەی، سیرەی لێگرتم.

وەبیـــرم نـــایە قەت ئەو بەشـــە لە چیـــرۆکەکەی یەک جـــوور بـــووبێ. هەمیشـــە بەپێـــی بـــارودۆخی مەجلیســـەکە، گۆڕانکـــاری بە ســـەردادەهات. جـــاری وابـــوو ســـیڕەی لێـــدەگرت. جـــاری وابـــوو زلـــلەی لێـــدەدا و ئەگەر شـــەو درەنـــگ گێڕابـــایەوە، ئەوە زۆری ئامۆژگاری ژاندرمەکە کردووە.

- وەڵـــڵا بە ســـەری تـــۆ ئەمـــیش هـــیچ نەتاســـام، خـــۆم دە قەراغ ڕێـــیە هاویشـــت. چـــاردەخۆرێکی چـــاکم پێبـــوو، لەبەر پشـــتێندێم دەرکێشـــا، دوو فیشـــەکم بەســـەردا هەڵتۆقانـــد. کـــاکە بـــوو بە ڕۆژی حەشر. هەر ژاندرمە بوو هەڵدەهات.

ئەوە و چەنـــد جـــۆری دیـــکە، گێـــڕانەوەی تـــایبەتی ئەوی بـــوون. خاڵعەبـــاس یـــا نەیـــدەزانی کە هەمـــوو کەس دەزانـــێ، یـــا لە خـــۆی دەگـــــۆڕی کە دوو ڕۆژ دواتـــــر ژانـــــدرمە، ڕایـــــان ســـــپاردبوو کە پوولێـــک بێنـــێ ئێســـترەکەی دەدەیـــنەوە. ئەو تەنیـــا نیـــوەڕۆژێکی پێویســـت بـــوو، ئـــاوەژووی ئەودیـــوی ســـنوور بێـــتەوە. ئەوکـــاتیش نەکەس هەبـــوو دەخەمـــی دابـــێ و نە کەس ســـوراغی دەکـــرد کە پێـــی بڵـــێ، کـــاکە وەرەوە خـــۆ بـــۆ ڕەژی هەڵتناوەســـن. دیســـان خـــۆ خەتـــای تـــۆ نەبـــووە، ئێســـترە، بەســـتەزمانە، لوشـــکانیش داوێ، دەســـڵەمێتەوەش. بـــا لوشـــکی لە بەر زگـــی ئەســـپی ژانـــدرمەش دابـــێ، بـــا ژاندرمەشـــی لە ســـەر ئەســـپی فڕێـــدابێ، بـــا جڵەویشـــی بەدەســـت تـــۆ بـــووبێ، خـــۆ هیچـــی لێنەهـــاتووە. بەرتیلـــی خـــۆت بـــدە و قیت هەڵپەڕە.

ئەو لێکدانەوە بێ سوود بوو. لوشکە ئێستریک ژیانی خاڵ عەباسی گۆڕی و کردی بە شۆڕشگێڕی خەیاڵاتی خۆی. لە بێ بەختی خاڵ عەباس، ئەو لوشکە ئێسترە هاوکات بوو لەگەڵ ئاڵۆزییەکانی پاش ئیسلاحات. هەر بۆیە بەبێ ئەوەی بزانێ چ باسە، بۆ ماوەیەکی کورت تێکەڵی ئەو ئاڵۆزییانە بوو و خۆی لێ قاییم کردن، هەڵبەت بەهۆی چەند کەسی خۆوڵاتی و بەتایبەتی جیران دێ. هەر ئەوانەی دواتر لێی بوون بە شەهرزاد و چیرۆکی هەزارویەک شەوی ژیانی شۆڕشگێڕی خاڵ عەباسیان، وەک شەوچەلەی کۆڕ و شەونشینیەکان دەگێڕاوە.

بەهەرەی خودا پێداوی خاڵعەباس لە ڕاهاتن دەگەڵ هەموو بارودۆخێک، یارمەتیدەری بوو بۆ ئەوەی، نەک وەک ئاوارەیەک، بەڵکوو وەک خاوەن ماڵ، دەگەڵ ئەو دۆخە نوێیە، هەڵسوکەوت بکا.

– هەر وەک لە ماڵە خۆم بم وا بوو. هەمووی دۆست و برادەر بوون. زۆریان بەخێر هێنام و دەستخۆشیان لێکردم. وەڵڵا ئیدی لەوێ گیرسامەوە.

لە ئاست خاڵ عەباس هەموو وشەیەک دووبارە ناساندنی پێویست بوو و پێش هەموو داواکارییەک پێویست بوو بۆی

شـــی کەیەوە کە مەبەســـتی ڕاســـتەقینەت چیـــیە، دەنـــا ئەو بە شێوەی خۆی، بۆی لێکدەدایەوە.

بـــۆ هاوڕێیـــانی هێنـــدێک کـــاتی پێویســـت بـــوو هەتـــاکوو بە ئەم ڕاســـتییە بـــزانن و لە قەدەر خـــۆی بـــۆ هەر ئەرکێـــک ڕایســـپێرن. ڕایان سپارد:

-کـاک عەبـاس، چەنـد ڕۆژێـک لەو دێـیە بمێـنەوە چـاودێری ئەو چوارکەسە بکە هەتا دەگەڕێینەوە.

کەچـی خـاڵ عەبـاس بۆخـۆی وای لێکـداوە کە بەڵـێ، ئێسـتا ئەو بەرپرســـی زینـــدانەکانی ئەو شۆڕشـــە چینـــایەتییەیە. هەر وەک دەیگێڕاوە:

-بەســەری تــۆ ســێ مــانگی ڕەبەق، بەتــاقیتەنێ، بەســەر زینــدانان ڕادەگەیشتم، هێندەی تێدابوو هەر جمەی دەهات.

لە حەوســەلەی کەســدا نەبــوو شــک لە ئەژمــاری کات‌وکەســی ئەو ڕووداوە بکـا چـونکە لە ئاکامـدا باسـەکەی وا بەلاڕێـدا دەبـرد کە کەم کەس بۆی ساغ دەبۆوە، لە سەرەتادا باسەکە چ بووە.

-کـوڕە بـابم!! ئەودەمـی بـۆ وەک ئێسـتا بـوو، کـێ دەیزانـی ڕۆژ و ســاڵ چیــیە. پیــاو دوو مــانگی درویێــنە دەکــرد ڕەنگــی ئــاوی نەدەدیـــــت. دەگەڵ مەلا دەیکـــــوت الـــــلە اکبـــــر ئەوە وەدەر دەکەوتـی، هەتـا ئەسـتێرە وەدیـار دەکەوت. ئەدی چـۆن کـاکە.

بەخـودای جووتێکمـان گـا هەبـوو جـووتی ئەو دێـیەم پێـدەکردن مەنزووریـان نەبـوو. ئـاخری ئاغـا بە زۆری لێـی سـتاندین. بـۆیە دەڵێم ئاغا... .

و هەروا درێـــژەی هەبـــوو هەتـــا کـــونی باســـەکەی لـــێ کـــوێر دەکردێـــوە و ســـەری لێدەشـــێواندی. قەت خـــۆی زەحـــمەت نەدەدا لە هەســـتی گـــوێگری ئاگـــادار بـــێ، لەکاتێکـــدا زۆربەی گێڕانەوەکـــانی، لە مـــاوەیەکی کورتـــدا، دژبەیەک دەردەچـــوون. تەنیـا خـاڵی هاوبەشـی گێڕانەوەکـانی، بـوونی زاتـی پیـرۆزی لەو کات و شوێنە بوو.

لە ڕاسـتیدا بە ئەو ئەرک وەخـۆگرتنە، خـاڵ عەبـاس هەسـتی بە بەرپرســیارەتییەکی زۆر کــرد. بیــر و هۆشــی تەواو چــووە نێــو نــاخی بــابەتەکەوە و بەتەواوی تــێکەڵاوی ڕۆڵــی خــۆی بــوو. ئەو بە لەخـــــۆبردووییەکی لەڕادەبەدەر، ئەرکەکــــانی ڕادەپەڕانــــد و شــەو و ڕۆژی تەرخــان کردبــوو بــۆ پارێزگــاری لە زینــدانی و زیندان.

- بە قەبــری ئەو بــابەم ســەری وێکــردووە، بە ســێ ڕۆژ، چــاوم لەســـەر یەک دانەدەنـا. ئەو زینـدانە تەحـویلی مـن بـوو. خـۆ نەدەکرا بەرەڵڵای کەم، گوێی نەدەمێ.

زینــدانێک کە زۆرتــر لە شــوێنی دێوەزمــان دەچــوو. ئــاغەڵێکی دووره دێ، کە بە مـۆره سـازکرابوو. چـۆڵ کرابـوو و دارمـانی لە

ئـــان و ســـات دابـــوو . پەلە ســـوانی وا داچۆڕابـــوون، دەتکـــوت چـــاوەڕوانی یەکەم بـــارانی پـــاییزی دەکەن هەتـــاکو بە دیـــداری ئەرز، شادوشـــــکور ببـــــنەوە. دارەڕاکەی لە زۆر شـــــوێنی، پـــــاش ســـاڵانێکی زۆر، چاویـــان بە دیتنـــی خۆرەتـــاو ڕوون ببـــۆوە و ببـــوونە شـــوێنی هـــێلانەی پاســـاری و ڕمبـــازێنی تـــوولە مـــاران. لەمێـــژ بـــوو کەس ڕووی تێنەدەکـــرد. تەنـــانەت وەک شـــــوێنی جنـــدووکان، ببوو بە ئامرازی ترساندنی منداڵانی لاساری ئاوەدانی.

ســـەرەڕای ئەو گـــرفتە تـــۆقێنەرە، وەک خـــۆی دەیکـــوت، خـــاڵ عەبـــاس بەرپرســـیارێتی ئەو کۆشـــکی جنـــدووکانەی زۆر بە هینـــد وەرگرتبـــوو و ئەو شـــوێنە بـــۆ وی شـــوێنێکی ســـتراتێژیک بـــوو. بـــۆ گەیشـــــتن بە ئامـــــانج، هەمـــــوو ئـــــامرازێکی بە ڕەوا دەبینـــــی و لەبـــارەی ئاکـــامی هەڵســـوکەوتی خـــۆی هـــیچ نـــیگەران نەبـــوو. لە کاتێکـــــدا زۆربەی خەڵکـــــی ئـــــاوەدانی، لەترســـــی تـــــۆڵەکردنەوەی دواتـــر، خۆیـــان پێشـــانی ئەو دەرەبەگە زینـــدانیانە نەدەدا، بـــۆ خـــاڵ عەباســـی گرینـــگ نەبـــوو ئەوانە کـــێن؟ چ کـــارەن؟ بـــۆ گیـــراون؟ هەربـــۆیە وێـــڕای ئازاردانیـــان، یەکـــدا یەکـــدا ســـینگی دێنـــا پـــێش و دەیکوت:

-دەڵێم ئەمن، عەباسی مرۆتێم پێدەڵێن!

عەباســـی مرۆتـــێ، کە پاســـەوانەکانی زینـــدانەکانی گێشـــتاپۆی نـــازی، لەبـــابەت تازەگەرییەکـــانی لە بـــواری ئەشـــکەنجەدان،

ئێرەییان پێدەبرد، بەوپەڕی ماندوونەناسی خەریک بوو هەموو شێوە تاقینەکراوەکانی ئازاردانی زیندانیانی، بە پێی ئیستانداردە خۆماڵییەکان، تاقی دەکردەوە. هەر لە شوبهاندنیان بە چوارپێڕا بگرە، هەتا لاسایی کردنەوەی گوێدرێژ. لەوانەیە لاسایی کردنەوەی گوێدرێژ، بە بەراورد بە شوبهاندن بە چوارپێ، بە پێوەری لایەنگرانی مافی ئاژەڵانیش، کارێکی زۆر زۆر ناحەز نەبێ. بەڵام ئەوەیکە تۆ کەسێک مەجبوور بکەی بزەڕێنێ و قەپاڵ بە وێنجە داگرێ، لە پاشان پێی بفەرمووی ئێستا تۆ کەری، تەڵاقت نەماوە و بۆم هەیە خوازبێنی لە کۆنە خێزانت بکەم، بە پێوەری کوردەواری، دەچێتە چوارچێوەی ئەشکەنجە هەرە سەختەکان. دیارە ئەوە تەنیا بەشێکی چکۆلە لە پەیڕەوی کاری ڕۆژانەی خاڵ عەباس بوو. زیندانییەکانیش کەمترین گرفتیان، ئەو بەشە بوو و لە ترسی لەشکری کێچی نێو کۆنە ئاغەڵ، زۆریش مەمنوونی خاڵ عەباس بوون کە دەیهێشت بێنە دەرێ و لە نێو وێنجەدا بلەوەڕێن.

وەک سەگ، سەولە هەڵگرتنەوە، وەک کەر زەڕاندن و قەپاڵ بە وێنجە داگرتن و شەڕی دەستەویەخە دەگەڵ کێچان، هیچییان بەقەد ڕۆژووی بەزۆری، ئەویش لەجۆری چلەگرتن، ورەی ئەو کۆنە دەرەبەگانەیان دانەبەزاند. ئەو دەرەبەگانەی تاکو ماوەیەک لەمەوبەر، لەسەر زگی خەڵک ڕایاندەبوارد و وەک شا دەژیان.

خـــاڵ عەبـــاس ئەوكـــات هێشـــتا نەببـــوو بە دەروێـــش، بەڵام لە ڕەســـمی چـــلەی چـــاک دەزانـــی و بەتەواوی وردەکارییەکـــانێوە، وەک پەیـــڕەوی زینـــدان، بـــردییە بـــواری جێبەجێکـــردنەوە. بەو جیـــاوازییە کە ئەوکـــات لەو لێـــڕەواره خورمـــا دەســـتنەدەکەوت، و ئەو وەک جێگـــــــرەوەیەک مێوژەڕەشـــــــەی هەڵبـــــــژارد. بەڵام تەجـــروبە پێشـــانیداوە زگێـــک خـــووی بە گۆشـــت قەل گرتبـــێ، بەرگەی چـــلە کە هـــیچ، شەشـــەکانیش نـــاگرێ و لێـــرەدایە کە وەک چـــاوڕوان دەکـــرا، خاڵعەبـــاس تووشـــی یەکەم قەیرانـــی بەرپرسیارێتی خۆی بوو.

ئەو بەیـــانییە وەک ڕۆژەکـــانی دیـــکە، دەگەڵ تاریـــک و ڕوونـــی بەیـــانی، خـــاڵ عەبـــاس لە دەرکـــی ئـــاغەڵێ قـــوت بـــۆوە و بە دابـــی جاران، دەرکی ئاغەڵی وەبەر شەپاندا.

- وەرنە دەرێ سەگبابینە.

نەکەس هـــاتە دەرێ، نە هـــیچ دەنگێـــک هـــات و نە خـــاڵ عەبـــاس وێرای بچێتە ژووری.

- سەگباب خێوینە! ئێستا بۆ نایەنە دەرێ؟

بـــۆ مـــاوەیەک دەرکـــی ئـــاغەڵی وەبەر پێلاقـــان داوە، هەرچـــی جنێـــو لە هەنبـــانەی مێشـــکیدا هەبـــوو، بەوپەڕی خەســـتی، دەکـــاری کـــرد. تەنـــانەت ســـەردانیکەرانی ئەو بەیـــانییەی کـــانی پیـــاوان، دامـــاوی و لاواندنەوەکانیشـــی پشتڕاســـت دەکەنەوە، کە گۆیـــا وێـــڕای نەرمـــی

نوانـــدنی، بەڵێنـــی تەواوکردنـــی چلەشـــی پێـــداون، کەچـــی هـــیچ سوودی نەبووە.

لەئەنجامــدا، ئەوەی چــاوەڕوان نەدەکــرا کــردی. بڕنــۆ شــڕەی کە بۆخۆشــی لە کــارکردنی گومــانی هەبــوو، لە شــانی دامــاڵی و یەکــم فیشەکی ژیانی شۆڕشگێڕی خۆی، بەرەو ئاسمان تەقاند.

دەنگــی فیشــەکی خــاڵ عەبــاس، بەخێرایــی ئــاوەدانی بــڕی و لە گەرمەی قاوەقــاوی چــوارپێ و زەڕڕی گوێــدرێژ و هــۆڕەی گــاڕان کە خەریــک بــوو دەردەکــرانە دەرێ، خــۆی گەیانــدە گــوێی هەمــوو تــاکی ئــاوەدانی. هەربــۆیە وەک ئەوەی لــۆتی مەنــاف و ورچەکــانی ئاوەدانییــان بەســەر کــردبێتەوە، بــۆ دیتنــی، تێکــڕای خەڵــک لە مــاڵان وەدەرکەوتــن و ڕوویــان لە شــوێنی بەزمــی لــۆتی مەناف کرد.

- ها کاک عەباس چ باسە؟ چ بووە؟

- ئەو ســەگبابانە خۆیــان لــێ حەشــار داوم، دەیــانهەوێ چەکــم کەن.

هەر ئەو مەزەنـــدەیەی خاڵعەباســـی بـــووە هـــۆی ئەوەی کە دەســـتبەجێ، کـــۆنگرەیەکی ڕاوێژکـــاری ســـەربەخۆ دابـــمەزرێ و هەڵسەنگاندن بۆ ئەگەرەکان بکا.

- وەڵڵا هەڵاتوون دەنا بۆ دەنگیان نایە.

- نەوەڵڵا ناوێرن بێنە دەرێ.

- ....

لە ئـــاپۆڕەی تـــرس و گومـــان، کـــۆنگرە بەردەوام بـــوو هەتـــاکوو تیشـــکی ڕۆژ، بـــاڵی بەســـەر ئـــاوەدانی کێشـــا و ســـوراغێکی کـــون و کەلێنـــــی زینــــدانی خـــــاڵ عەباسیشـــــی کـــــرد. یەکەم کەس کە لەســـەر دەســـتی ئەو ڕوونـــاکییە، ســـەیری کـــولانەی کـــرد، چـــوار کەلاکـــی هـــاتە بەر چـــاو کە یەکـــی مەیـــدانێ خۆیـــان ڕاکێشـــاوە. ئیدی دەستبەجێ لێکدانەوەی یەکلاکەرەوەی خۆی ڕاگەیاند:

- بە مەرقەدی حەزرەتی غەوس، قەت تاقە یەکیان نەماوە.

لێکـــدانەوەی ئەو پزیشـــکە دادەی ئـــاوەدانی، بـــووە هـــۆی ئەوەی خاڵعەبـــاس، لە پشـــتێن بەرەژێـــری بمـــرێ و هاوکـــات کە بە دوو چەپۆکـــان بە خۆیـــدادەدا، هەوڵ بـــدا بە هەمـــوو توانـــایەوە، دەوری پیاوێکی بێگوناحی زوڵم لێکراو، بگێڕێ.

- ئەی هـــاوار! چـــۆنم خـــۆ مـــاڵوێران کـــردا! چـــۆنم خـــۆ بە ...دا. خـــۆ بەخـــودای کەســـوکاریان ئەتکـــم دەکەن، دەمکـــووژن. گـــۆڕی بـــابی ئەوەی ئەو چەکەی دا دەســـت ئەمـــن. ئەمـــن چـــم بەو بەزمەی دابـــوو. لە مـــاڵە خـــۆم بـــێخەم دانیشـــتبووم. لێـــت نـــاگەڕێن. بـــابە ئەمـــن چکـــارەم؟ بـــابم چەکـــدار بـــووە؟ بـــاپیرم چەکـــدار بـــووە؟ بـــۆ لـــێم نـــاگەڕێن؟ هـــاتن لـــێم وەژوور کەوتـــن، حەتـــمە هەر دەبـــێ بێـــیە گەڵمان، ئەتۆ نەبی هەر نابێ. بەسەری تۆ کەریان کردم... .

لە گەرمەی شین و ڕۆڕۆی خاڵعەباسیدا، چەند کەس بۆ پشتڕاستکردنەوەی بابەتەکە، چوونە نێو ئاغەڵەکە. هێشتا خاڵعەباس خەریکی کوتنەوەی دیالۆگە پڕ سۆزەکانی بوو کە یەکێک لە نێو ئاغەڵەکەڕا هاواری کرد:

- کاک عەباس مزگێنیم دەیە چاک دەرچووی، ماون نەمردوون.

ئەو ئاماژەیە بەس بوو بۆ ئەوەی خاڵعەباس دەستوبرد، بە بێ تاسان، بابەتی دەورگێڕانەکەی لە پاڕانەوە و لالانەوە بگۆڕێ بۆ خوێندنەوەی وتارێکی پڕجۆشی حیماسی، چینایەتی.

- لێیان گەڕێن لەو سەگبابانە با پتۆپن. وەرن لێیان گەڕێن. ئەوانە خوێنخۆرن، خوێنی هەژار دەمژن. هەردەبێ نەمێنن. مەرگ و نەمان بۆ زۆردارە. چینی چەوساوە هەر لە هەڵکشانە.....

خاڵ عەباس خەریکی وتار خوێندنەوەی خۆی بوو کە کەلاک بە خێشکە خێشک ڕاکێشرانە دەرێ. هاوکات ڕووناکی خۆر و هاتوچۆی جەماوەر بۆ نێو ئاغەڵ، بووە هۆی ئەوەی کە گومانلێکراوانی سەرەکی، ئەو هەوڵ بۆ کوشتنە، بە شێوەی شڵغە مێش، هەوڵی ڕاکردن بدەن. لە ئەنجامی دەرپەڕینی ئەو شڵغە مێشە، وەک ئەوەی لۆتی مەناف ورچی لەدەست بەربووبێ، ئەندامانی کۆنگرە ڕاوێژکارییەکە بەوپەڕی خێرایی،

بۆ چواربەری سەرەکی ڕایانکرد. بۆ ماوەیەک کەس کەلاکی لەبیر نەما و وەک شێتان دەستیان بە چواردەوری خۆیاندا دەوەشاند.

هەر کە شڵغە مێش بڵاوەی کرد، جەماوەر کەوتنە سوراغی کەلاکان. کاتێک کە بە دڵنیاییەوە ڕوون بۆوە کە ئەو کەلاکانە ئەنجامی پێوەدانی لەڕادەبەدەری ئەو مێشانەن، بە تەگبیری بەساڵاچووان، کەلاک بۆ ماوەیەکی دیاری نەکراو دە قوڕەسوور گیران. ئەو کەلاک سواغ کردنە بووە هۆی ئەوەی کە ئاوەدانی بۆ یەکەم جار لە مێژووی خۆیدا، ببێتە خاوەنی چوار پەیکەری ڕووتی بە قوڕ سواغکراو کە هەتا کاتی وەهۆش هاتنەوەیان لە دەرکی مزگەوتی ئاوەدانی، تەنیا شوێنێک کە ژنان بۆیان نەبوو سەردانی بکەن، درێژکرابوون.

کاری قوڕەسوور بێ یان هەر هۆیەکی تر، چوار زیندانی داماو، پاش تاوێک، هۆشیان هاتەوە بەرێ و پەردەیان لەسەر نهێنییەکانی پاسەوانی خاڵ عەباس هەڵداوە.

گێڕایانەوە کە چۆن ئەشکەنجەکانی خاڵعەباس، تۆڵەی حەفتا ساڵ ئاغایەتی لێکردوونەوە. بەتایبەت دابی چلە گرتنەکەی کە بە پێچەوانەی هەموو داب و نەریتان مەجبووری کردوون پێنج ڕۆژان بە مێوژە ڕەشە بەربانگ بکەنەوە، ئەوانیش لەتاو برسییەتی دەستیان بۆ ئەو شانە مێشهەنگوینە بردووە.

بە هــۆی هەوڵــی خاڵعەبــاس لەو مــاوەیەدا بــۆ ڕێگــری لە پێوەنــدی ئەو زینــدانیانە دەگەڵ خەڵــک و خــۆ شــاردنەوەی خەڵــک لەوان، هەمــوو ئەو گێــڕانەوانە بــۆ خەڵکــی ئـاوەدانی وەک چیرۆکێکــی ســرنجڕاکێش وابــوون و وەک ڕاســتییەکی بــێ دژبەر ســەلمێندران. تەنیــا کەســێک کە لە بەرژەوەنــدی دابــوو وەدرۆیــان بخــاتەوە، خــاڵ عەبــاس بــوو کە لە کــاتی ورچ بەربــوونەکەوە کەس نەیــدیتبوو. حەوتــوویەکی پێچــوو هەتــا سەرلەنوێ ئاوەدانی بەسەرکاتەوە.

بۆخۆی دەیکوت:

- ئیشی تەشکیلاتیم هەبوو دەبا زوو ڕۆیشتبام!!

بەڵام پــاش ئەو چــوون و هــاتنەوە، نە ئەو پرســی کــوا زینــدانییەکانم نە کەس بــۆی گێــڕاوە کە ئەو کــۆنە دەرەبەگــانەی کە قەرار وابــوو وەک بــارمتە دەگەڵ چەنــد کەس ئاڵوگۆڕیــان پێبکــرێ، بــۆ دڵخۆشــی دانەوە، بێبەرامــبەر ئــازاد کراون.

ئەگەرچــی ئەو ڕووداوە بە جــارێ هەڤــاڵانی خــاڵ عەباســی لە بــابەت تواناکــانی، بــێ هیــوا کــرد، بەڵام ئەرکێکــی شکســتخواردووی دیــکەی پێویســت بــوو، تــا بەجــارێ کۆتــایی بە قۆنــاغێکی کــورتی ژیــانی خــاڵ عەبــاس بێنــێ و مــۆمی تەمەنــی شۆڕشگێڕی ئەو بکووژێنێتەوە.

- کاک عەباس سەردانێکی گوندی... بکە و داوا لە کەریم ئاغای بکە هەتا ئێرە بێ.

واوێدەچێ خاڵ عەباس ئەو داوایەی بە شێوەی خۆی تێگەیشتبێ، چونکە ئەوەی دواتر کردی، نەک تێگەیشتن، بەڵکوو لە بیستنیش نەدەچوو. بە پێی بیرەوەرییەکانی خۆی، ئەو ئەرکێکی گرینگی دراوەتێ، ئەویش لە کاتێکدا، بە تەنێ بۆ ئەو ئەرکە ڕاسپێردراوە، کە ئاماژەیەکە بۆ گرینگی کەسایەتی وی.

- بۆ کاری ئاوا, دەکەم کەسیان ڕادەدیت. ئیدی دەڵێی ئەمنیان پێ هەو بوو. بە سەری تۆ هەر بەو شەوەی، بە پێیان، بەو نێو لێڕەوارەیدا خۆم گەیاندێ. هێشتا ڕۆژ سیوادی نەدابوو ئەگە خۆم دەنێو ئاوەدانی هاویشت. یەکسەر لە پشتی کولانەی سەر سوانی بەرامبەر ماڵە ئاغای، سەنگەرم گرت.

ئەو بەشە لە بەسەرهاتەکەی، لەو بەشە کەمانەیە کە زۆربەی شایەدحالان گێڕانەوەکانی پشتڕاست دەکەنەوە و جیاوازییەکی ئەوتۆیان نییە. هەموو پشتڕاستی دەکەنەوە کە چۆن خاڵ عەباس ویستی، بەوپەڕی توانایەوە، بە برنۆ شەڕەکەی، پاشماوەکانی نیزامی دەرەبەگایەتی سووک بکا.

- وەرە دەرێ گەواد. زوو خۆ بەدەستەوە نەدەی ئەو خانووبەرەت بە سەردا دەڕووخێنم.

نەڕڕەی خاڵعەباسی، جموجۆڵێکی لە ماڵە ئاغای سازکرد. کوڕی ئاغای بەدەم خەوەوە هاتە بەربیلایە و بەبێ ئەوەی بزانێ چ باسە، هەر کە چاوی بە خاڵعەباس کەوت، دەپێشدا ویستی جنێوەکەی بێولام نەهێڵێتەوە:

- ئەوە دەگەڵ کێتە دەویت باب؟

خاڵ عەباس کە وێدەچوو چاوەڕوانی ئەوەی نەبێ، لە کاتێکدا چەکی بەدەستە، کەسێک بتوانێ بەرامبەری بوەستێتەوە، خوێنی وەکوڵ هات و یەکسەر دەستی لەسەر پەلاپیتکە داگرت.

لە نێو خەڵکی دەیانکوت، خاڵ عەباس پێش ئەوەی فیشەکی باوێ، چاوی دەقووچێنێ، هەربۆیە کەریشی لە بن دەمی بۆ داکەی، نایهەنگێوێ. ئەوەش ڕووداوێکی ڕاست بۆ پشتڕاستکردنەوەی ئەو ڕاستییە. هەموو خەڵکی ئاوەدانی گوێیان لە دەنگی فیشەک بوو، تەنانەت چەند کەسیان ئاگایان لە سەنگەر گرتن و سیرەگرتنی خاڵ عەباسیش بوو. بەڵام ئەوەی ڕاستی بێ، کەس سوراغی ئەو فیشەکەی نەکرد کە وە کوێ کەوت و بۆ کوێ چوو.

فیشەک ئەوەی باشە ئەگەر هیچ کوێش نەهەنگێوێ، دیسانیش هەر بەسامە و کاری خۆی دەکا. لانیکەم لەو شوێنە بۆ خاڵ عەباس یاریدەدەر بوو و بەبێ ئەوەی هیچ

زەرەرێک بدا، کوڕی کەریم ئاغای دەژووری کردەوە و کەریم ئاغای دەرپەڕاندە دەرێ.

- بەڵێ کاکە فەرمووا! چ کارەی؟ چت دەوێ؟

- دەستوورم پێیە. دەبێ بتبەم.

- دەستووری چی؟ بۆ کوێ؟

خاڵ عەباس لەو جۆرە کەسانە بوو کە لە ڕاوێژی ئاساییشدا قەتی بە پێویست نەدەزانی وڵامی زۆربەی پرسیارەکان بداتەوە. وەک ئەوەی گوێی لێ نەبووبێ، ئەگەرچی بە دڵنیاییەوە هەمووی گوێ لێدەبوو.

- دەستوور دەستوورە، وەپێشم کەوە.

زەبر و حیماسەتی گفتولفتی خاڵ عەباس، زوو کەریم ئاغای بەو قەناعەتە گەیاند کە وەدووکەوتنی زیادی بێ کەڵکە و وا باشترە وەدووی کەوێ. بۆیە هەر لەوێڕا داوای کرد ئەسپەکەی بۆ زین بکەن.

- حەی حەی!! ئەسپی چی؟ پێموایە هێشتا نەتزانیوە چ باسە. زیندانی و ئەسپ؟

- دەی کاکە ئەسپێکیش بۆ تۆ زین دەکەین.

- نابێ. ئەمن سوار دەبم ئەتۆش وەپێشم کەوە.

دەروونناسـێکی زۆر شـارەزای پێویسـت بـوو تـاکوو ئەو ڕاسـتییە ئاشـکرا بکـا کە تەواوی بیـر و فکرەکـانی خـاڵ عەبـاس شـتێکی نەگـۆڕن. هەر فکرێـک هەوەڵ جـار بە مێشـکیدا هـات، دەبێـتە خـانەخوێ و لە ئاکامـدا تەرازووی لێکـدانەوەکانی بە جۆرێـک لاسـەنگ دەکـا کە هەمـوو مەنتقـی سـەلمێندراوی مرۆڤـایەتی لە ئاستی، سووک دەنوێنێ.

ئەگەرچـی خاڵعەبـاس لە ئەرکەکەیـدا تەواو سـەرکەوتوو بـوو و کەریـم ئاغـای بە بـێ زەحمەتێکـی زۆر لە ئـاوەدانی هێنـابووە دەرێ، بەڵام بەداخەوە خـاڵێکی زۆر گرینـگ کە خـاڵ عەبـاس ئەوکـات پێـی نەزانیبـوو یـا فکـری لێنەکردبـۆوە ئەوە بـوو کە کەریـم ئاغـا، ئاغـای گونـدێکی عێـراق بـوو نەک ئێـران. بە دڵنیـاییەوە خەبـاتی چینـایەتی خـاڵ عەباسـیش ئەودیـوی سـنووری نەدەگـرتەوە، بەو هـۆیەی کە لەودیـوی سـنوور، لەمێـژ بـوو خەباتی نەتەوەیی هەموو وڵاتی تەنیبوو.

خـاڵ عەبـاس لە کـاتی گەڕانەوەیـدا بـوو کە بەو باسـەی زانـی و بـۆی دەرکەوت کە داواکردنـی کەریـم ئاغـا تەنیـا بـۆ مەبەسـتی نـاوبژیوانی سـەبارەت بە پرسـێک بـووە. بەڵام ئەوکـات تـازە زانینـی بێکەڵـک بـوو، چـونکە هەر لەدوای بردنـی کەریـم ئاغـا، لەشـکرێک لە خـزم و کەسـی سـاز بـوون و کەوتـنە شـوێن پێـی. لەولاشـەوە هەڤـاڵانی کە بەو هەڵەیـان زانـی و بـۆنی لەشـکریان

کـرد، یەکسـەر خۆیـان لـێ بێـبەری کـرد و کەریـم ئاغایـان بەو قەناعەتە گەیاند کە مەبەستی خاڵ عەباس چەتەگەری بووە.

ئێســتا ئەو لە عێــراق و ئێــران قاچــاغ و وەک جــوویەکەی لە هەردووک دینـان بـووە. چەنـد مانگێـک بەسـەر لوشـکە ئێسـترە چارەنووســــازەکەیدا تێــــپەر ببــــوو و ئەو بە هەڵەیەک لە ڕۆژێکــدا لە شۆڕشــگێڕەوە ببــوو بە چەتە. وێــڕای هەبــوونی کۆشـێک منـداڵی سـەرووپێچکە، غیرەتـی ئەوەی نەبـوو بچێـتەوە ئاوەدانی و ئاوای بە باش زانی بۆ ماوەیەک خۆ بشارێتەوە.

باپیرم بەڕەحمەت بێ هەمیشە دەیفەرموو:

- ڕۆڵە ئەگەر لە شـاری غەریـب مـایەوە، دوو جـێ بێمـنەتە و خەرجی ناوێ، مزگەوت بە ڕۆژ و خانەقا بە شەو.

دیـارە ئەوە تەجروبەیەکـی کـۆنە و خـاڵ عەباسـێش بەو نەقـڵەی زانیـوە، هەر بـۆیە دوای چەنـد ڕۆژ ڕوو دەکـاتە خانەقـایەک و لەوێ دەگیرسـێتەوە. بە پێـی گێـڕانەوەی خـۆی، دوابەدوای ئەو گیرسـانەوەی، خـۆ دەخـزێنێتە نێـو کـۆڕی دەروێشـان و تـۆبە دەکـا. لە مـاوەیەکی کورتـدا وا تـێکەڵاوی عیرفـان دەبـێ کە خەریـکە حەوت شـاری عیشـق دوودوو دەڕوا و کـۆڕی زیکـر دادەمەزرێنـێ. وای لێـدێ کە خەریـکە بەدەنگـی دیـزە و گـۆزەی چێشـتخانەی خانەقـاش جەزم دەبـێ. هەر لەو سـەروبەندەدایە کە یادگـارییەکی هەمیشـەیی لە لای چەپـی کەلەکەی، لەبـن

پەراسـووی، بـۆ خـۆی دیڵێـتەوە. برینێـک بە درێژایـی قولانجێـک کە لە کـــاتی جەزم بوونیـــدا خەنـــجەری پێـــدا هێنـــابوو. ئەو کاتەی بەوتەی خۆی:

- جەزمە چاکی نەگرتبووم.

کە منـداڵ بـووم لەو قسـەی خـاڵ عەبـاس تێنەدەگەیشـتم و بـۆم ببـــوو بە پرســـیارێکی گەورە. جەزم چیـــیە کەوا بە پـــێچەوانەی هەمـــوو شـــتێک, ئەگەر نەتگـــرێ تووشـــی ئـــازار دەبـــی؟ تەنیـــا جارێـــک کە هەوڵمـــدا بە زمـــانی منـــداڵانە لەدایکـــم بپرســـم، لە وڵاممدا کوتی:

- بڵێ خودایە ... خوارد، دەنا کوێر دەبی.

هەرئەوەی کە پێشـــنیاری کـــرد بە پیســـترین شـــتی ناســـراوی ئەوکـــاتی زەوی، خـــۆم لە یەکێـــک لە دوو دەردی هەرەگەورەی ئەودەمـــی یـــانی کـــوێری و گـــولی بپـــارێزم، تێگەیشـــتم کە خـــاڵ عەباس خەتایەتی.

ئەو بـــرینەی خـــاڵ عەبـــاس لێـــی بـــوو بە بەڵا و حەجمینـــی لـــێ هەڵگـــرت. تووشـــی ئـــازارێکی زۆری کـــرد و خســـتی. مـــاوەیەکی زۆر لەجێـــــدا کەوت و لە ئاکامـــــدا لەبەر ئەوەی کەس نەبـــــوو لەسـەر جێگـا خزمەتـی بکـا، ترسـی وەلا نـا. خانەقـای جێهێشـت و ڕووی دە ماڵێ کردەوە.

شـــەوێکی ســـاردی پـــاییز، مـــاڵ و منـــداڵ بـــێخەم گەمـــارۆی کورســـیان داوە کە لەپـــڕڕا خەلـــیفەیەک بە مێزەرێکـــی کەســـکەوە، برنـــۆیەک دەشـــانیدا، وەک پەیـــکەری بـــودا، لـــوور بـــووە ژووری. هـــاتنە ژوور و کەوتنـــی یەک بـــوو و دوو حەوتـــووی پێچـــوو هەتـــا ڕووحی هاتەوە بەری.

بە درێژایـــی ئەو مـــاوەیەی کە لە مـــاڵی لەســـەر جێـــیە کەوتبـــوو، ترســـی ژانـــدرمان و برنـــۆ شـــڕەکەی قەراریـــان لـــێ بڕیبـــوو. بـــۆ ســـوکنایی خـــۆی و خێـــزانەکەی، وای تەگبیـــر کردبـــوو کە: ســـاڵ درەنـــگە، ساردی کـــردووە، مەگەر ڕاپـــۆرتی برنـــۆم لـــێەدەن، دەنـــا ژاندرمە ناگەڕێن، وا باشترە زوو چارەی برنۆکەی بکەم.

لە هەمـــوو ژیـــانی خـــاڵ عەباســـدا بـــاڵتۆی ئاڵمـــانی و برنـــۆی چێکۆســـلواکی لە جـــۆری پێـــنج تیـــرەکەی، دوو شـــتی خـــاوەن زۆرتـــرین گرینگـــی و کـــاریگەری بـــوون. خـــاڵ عەبـــاس هـــۆگرییەکی لەڕادە بەدەری پـــــــێ هەبـــــــوون، بەجۆرێـــــــک لە زۆربەی بیرەوەرییەکانیـــدا یـــا شـــوێن پێیـــان دیـــارە یـــا جێـــی خاڵیـــان هەســـت پێکـــراوە. بـــۆ ویـــنە لە کـــاتی گێـــڕانەوەی بیرەوەرییەکـــانی ژیـــانی شۆڕشـــگێڕی، هەر جێـــیەک باســـی ســـەرمای تێـــدابوو، ئیشـــتیای باڵتۆی ئاڵمانی دەکرد.

- کـــوڕە بـــابم ئەودەمـــی چ هەبـــوو. وەخـــت بـــوو ســـەرما بمانبـــا، شـــتێک نەبـــوو دەبەری کەیـــن. ئێســـتا شـــکور شـــت هینـــدە زۆرە.

ئەمــن ئەودەمــی ئەو بـاڵتۆیەم پێبـا چ مەنـزوورم بـوو؟ بە خـودای دەبەفرێدا دەنووستم.

ئەو کاتەش کە خەریک بوو قاچاغی دەکرد دەیکوت:

- ئێستا با برنۆیەکت پێبا و دەوڵەت وێرابای بێتە سەر ڕێت.

ئەو هـۆگرییەی بـۆ برنـۆکەی هەیبـوو، ببـوو بە لەمــپەڕ لەبەردەم فەوتانــدنی و دڵــی بــڕوای نەدەدا لە یەخەی خــۆی کــاتەوە، هەر بـۆیە ویسـتی بیشـاریتەوە. بـۆ ئەوەی دڵنیـا بـێ هیچـی لێنـایە، بە هەســتیارێکی ئەنــدازیارانە، بە ڕۆنــی زەنــگ دەر و ژووری چەور کـرد. ئەوجـار پێسـتەیەکی تازەیـان هەبـوو جـوان بـۆی خـاوکردەوە و دە برنـۆکەی پێچـا. لەپاشـان، دەگەڵ مـاڵ نوسـتنان بـردی و لە باشـترین شـوینی نزیـک ئـاوەدانی، بە فکـری خـۆی، لە لاخرێـک دە ئەرزی خست.

بـۆ سـبحەینەکەی، تـازە لەسـەر نـانی کشـابۆوە و خەرێـک بـوو یەکەم جغـــارەی تـــووتنوپەڕی هەڵدەبەســـت کە ســـێ چـــوار منداڵی هاروهاج خۆیان بە ژووریێ داکرد:

- کــاک عەبــاس بــگەیە. تفەنگەکەتمــان دیــتەوە. لەو لاخــڕەیە. ئەو سەگانە خەریکن دەیخۆن.

بە بیستنی ئەو خەبەرە، خاڵ عەباس لە پشتێن بەرەژێر دەمرێ و وەک یەکەم کاردانەوە، نکۆڵی لە هەر جۆرە پێوەندییەک بەو چەکەوە دەکا.

- بڕۆن توخمەسەگینە. ئەمن تفەنگم لە کوێ بوو؟ بۆ ناچن بەدبەختم کەن، بەسەرمی دابڕن.

ئەگەرچی منداڵ بە هۆی کاردانەوە توندەکەی خاڵ عەباس بڵاوەیان کرد، بەڵام چەند خولەک دواتر دەرکیماڵی خاڵ عەباس بوو بە شوێنی قەرەباڵغی ئاوەدانی. خەڵک بە تکا و هەڕەشە، خاڵ عەباس بە حاشا و سوێند و قورئان، کەوتنە بەربەرەکانی.

- کاک عەباس کاکە ئەو بڕنۆیەت لابەرە، دەوڵەت پێی بزانێ گۆنگەڵێکمان بۆ ساز دەبێ.

- بڕنۆی چی بابم. جا بۆ سەرم بە فەتەڕات نادەن. بڕنۆ بۆ ئی منە؟

- کاکە ئەتۆ نەبی کێ بڕنۆی هەیە. ئی تۆیە و دەبێ لایبەری.

ئەو هەروژم و زەختە وایکرد خاڵ عەباس بۆ دەربازبوونی پەنا بەرێتە بەر سوێندی یەکەلاکەرەوە و بارودۆخەکە تووشی چەقبەستوویەکی درێژخایەن بکات.

– هەرسێک تەڵاقم کەوێ مافی منی پێوە نییە، ئیدی بۆ خەریکن بە زۆری زۆرداری بەسەر ئەمنی دادەبڕن.

تەڵاق خواردنی خاڵ عەباس هەمیشە خاڵی یەکلاکەرەوە بووە و مانای ئەوەی دەگەیاند کە پاش ئەو سوێندە هەر جۆرە لەسەر ڕۆیشتنێکی زیادی، کاردانەوەی خەراپی لێدەکەوێتەوە.

بەوپێیە خەڵکی ئاوەدانی کە لە هەرجۆرە پێشکەوتنێک لەو دانوستاندنەدا بێ هیوا بوون، بڵاوەیان کرد و خۆیان بە ئەگەرەکان ئەسپارد. تاقانە یادگارییەکەی ژیانی شۆڕشگێڕی خاڵ عەباسیش کە بەهۆی بۆنی پێستەی تازەوە، ببووە جێی سرنجی چوارپێی ئاوەدانی و لە بن گڵ دەریانکێشابووە دەرێ، چەند ڕۆژێک وەک هەتیوی دەستی زڕدایک، بە هەناسەساردی، لە لاخڕ کەوت. لە ئاکامدا بەیانییەک برنۆ نەمابوو. خاڵعەباس کوتی خاوەنەکەی بردوویەتێوە. خەڵک دەیانکوت لە ترسی تەڵاقەکەی بەدزی هەڵیگرتۆتەوە. ئیدی کەس لە ڕاستی ڕووداوەکەی نەزانی.

هەرچۆنێک بێ، برنۆی لەکۆڵ بۆوە و ویستی وەک یەکەم قۆناغی ڕزگاری سەیری بکا کەچی ڕۆژێک، ژاندرمە پێوەر بوون و لە ئاپۆرەی شین و ڕۆڕۆی ژن و منداڵدا قۆڵبەستیان کرد و بردیان. بەو جۆرە نەیانهێشت قۆناغی دووهەمی ڕزگاری بە ساغی دەرباز بکا.

لەو ڕۆژەوە کەس هەواڵی نەزانی هەتا سێ ساڵان، جگە لەو تاقەجارەی بە چەرچییەکدا هەواڵی ناردبووە.

- بۆم بە گەوەرێ بڵێ, کچێ ماوم نەمردووم. مەردی خودای بێ، نەچێ بڵێ مردووە، مێردی بکاتەوە، ئەو منداڵانەم لێ هەڵوەدا کا. ئەوە دەمبەن بۆ سەربازی. خودا ڕاست بێنێ ئیشاڵڵا زوو دێمەوە.

خاڵ عەباس چەند وردە تاوانی جۆراوجۆری لەسەر ساغ بۆوە و بەهۆیەوە بە ساڵێک زیندان سزا درا. ئەگەرچی بە وتەی خۆی، بێتاوان گیرابوو و ئەوە ئاغا ئەو بەزمەیان بۆسازکردووە دەنا دەوڵەت چی بە وی داوە. لە پاش تەواو بوونی زیندانەکەی چونکە سەربازی نەکردبوو بەسەری پیری، دوو ساڵیشیان سەربازی پێکرد.

جێی سەرسوڕمانە هەموو ئەو لەپڕڕا ونبوونانە و ونکردنانە لە نێو بێ هەڵوێستی خزم و کەسوکار ڕوویاندەدا و هیچ کەس نەبوو لە مان و نەمانی بپرسێتەوە و سوراغێکی بگرێ. خاڵ عەباس وەک شارەزایەکی دەروونناسی لەو کاتانەدا دەیکوت:

- خۆ ڕۆڵە ئەودەمی ڕوحم نەبوو. ئێستا ئەو شتانە پەیدا بوون. ئاغا بە چلەی زستانێ، لەسەر کەڵەبابێکی، نەمبوو بیدەمێ، بە ماڵ و منداڵەوە وەدەری نام، کاکم شەوێکی وەخۆ نەگرتم.

هەر ئەوەی کە کەس لەو مـــاوەیەدا لە چارەنووســـی نەپرســـی، ئەو بەشــە لە ژیــانی بە شــاراوەیی هێشــتەوە بە تــایبەت ژیــانی نێـو زینـدان. بۆخۆشـی قەت مەیلـی لـێ نەبـوو باسـی بکـا، جـگە لەو کاتــانەی کە پێویســت بــوو وەک بەڵــگە بــۆ گەڕانــی هەمــوو ئێــران، ئەو کەســانەی پــێ وەدرۆخــاتەوە کە بە دڵــی وی قســە ناکەن. ئەوکاتانەی لەلای ئێمە بە(ئەتۆ چووزانی) دەناسرانەوە.

تەنیـــا جارێـــک کە لە مـــاڵی ئـــێمە، بە ڕەچـــاوکردنی هەمـــوو پرۆتۆکۆلەکـــانی تـــایبەت بە دوانـــدنی، بـــاس لە ســـەربازی خـــاڵ عەبـــاس کـــرا، ئەو کـــاتە بـــوو کە خـــاڵ عەبـــاس بە بـــۆنەی هاتنەوەی کاکم لە سەربازی، بەسەریکردبووینەوە.

ئەو شـــەوە خەریـــک بـــوو بە ئیشـــتیا خوێنـــدنەوەی بەراوردکـــاری تـــایبەت بە چـــۆنیەتی ســـەربازی ئێســـتا و ڕابـــردووی دەکـــرد و تەواو قسەی خۆش کردبوون کە کاکم لێی پرسی:

- خاڵە لە کوێ سەرباز بووی؟

خــاڵ عەبـاس بە پـێچەوانەی خـووی تـایبەتی خـۆی کە وێـدەچوو پێـی قـاڕ بـێ جـوابی پرسـیاری دمڕووتـان بـداتەوە، بەهـۆی ئەوەی کە پرســـیارەکە لە خزمەتـــی خۆشـــکردنی باســـەکەدا بـــوو، بە لێویکی بە بزەوە کوتی:

- ئەمـــن لە کـــن ئیســـفەهانێ ســـەرباز بـــووم. دوو ســـاڵی ڕەبەق لەوێ مامەوە.

بەو پێـــیەی کە هەموومـــان جـــگە لە خـــاڵ عەبـــاس لە بـــابەت پێوەنـــدی ئەو وشـــە بەو شـــوێنەی کە لە دنیـــای ڕاســـتیدا هەیە یەک وێنەمـــان لە مێشـــکدا هەبـــوو، گوێمـــان بـــو خوێنـــدنەوە بەراوردکـارییەکەی ڕاگـرت. بەڵام هەرچـی زیـاتر وردەکـاری بـۆ دەدرکانـدین زیـاتر گومانمـان لەسـەر ڕاسـتی گێڕانەوەکـان لەلا پەیـدا دەبـوو و ئاسـتی متمانەمـان بەو خوێنـدنەوە بەراوردکـارییە لاوازتر دەبوو.

- چۆن بوو نەدەهاتیوە؟

- ئیزنیـــان نەدەدایـــن، ماشـــێن نەبـــوو. دەبـــا بە پێیـــان دانێـــک ڕۆیشـتباین چووبـاینە سـەر ڕێگـای تـارانێ. حەفـتەی ماشـێنێک لە تـارانێڕا دەهـات، ئەویـش یـا نەمانـدەزانی کەنگـێ دەگـاتێ یـا جێگامان نەدەبوو.

- نا خاڵە دەچوو تارانێ.

- دەچووی چی ڕۆڵە، لەوێڕا دەهات. ئەتۆ چووزانی.

ئێرەمـان وەک هەڵەیەکـی نێـو وتـار لێکـداوە بەڵام هەڵەکـان هەر بەوەندە نەدەوەستان و ڕێچکەیان دەبەست.

- ئەدی بۆ خەرجی چت دەکرد؟

- هەمــــوو شـــتێکیان دەداینـــێ. بەڵام پیـــاو پـــوولّی هەر دەوێ. دەگەڵ عەجەمێکـی بـووینە بـرادەر، زۆر زرینـگ بـوو، کـوتی وەرە ئەگەر مەرەخەسیان داینێ دەچینە تارانێ کارێ دەکەین.

- جا دوور نەبوو؟

- کـورِە نەوەڵـڵا دووری چـی. لێـی سـواری مینیبووسـی دەبـووین بە دوو ساعەتان دەگەیشتینێ.

ئەو بەشـــە لە گێـــڕانەوەکەی ســێڕێیانێکی پـــڕ مەترســـی بـــوو. ئەگەر پێکەنیبـــاین تووشـــی شـــەڕی دایکـــم دەبـــووینەوە. ئەگەر گومانمـــان لە ڕاســـتی گێـــڕانەوەکەی کردبـــا هەتـــا بەدەردی گـــالیلەی نەبردبـــاین، دەســـتی لـــێ هەڵنەدەگـــرتین. ئەگەریـــش هیچمـــان نەکوتبـــا، دەبـــا وەک پیرێکـــی خەرفـــاو مەزەنـــدەمان بۆکردبـا، یـان ئەوەیـکە لە بەشـی خۆمـان دابڕیبـا و کوتبامـان بە شـــێتمان دەزانـــێ. بەڵام کـــاکم بە لەخـــۆبردوویی، لە ئاســـت زانست و مێژوو، هەستی بە بەرپرسیارێتی کرد و کوتی:

- جـا خـاڵە کـوا وایە. خـۆ بە فـڕۆکەش لە ئیسـفەهانێڕا بچـی بـۆ تـــارانێ، هەتـــا هەڵدەســـتێ و دەنیشـــێتەوە ســـاعەتێک زیـــاتری پێدەچێ.

بـــابم کە بە دڵنیـــاییەوە بە حەیـــاتی خـــۆی لە مەراغە بـــۆ ئەولاتـــر نەچووبــوو، بــۆ یەکەم جــار متمــانەی بە ســەوادی ئــێمە کــرد و پشتی پێبەست.

- کاک عەباس کوڕەکان ڕاست دەکەن، ئیسفەهان لە تارانێ دوورە.

چاوەڕوان دەکرا ئەو قسەی بابم، کاریگەری شاراوەی لەسەر دەروونی خاڵ عەباس زۆر بێ. هەربۆیە وەک کاردانەوەیەکی خێرا، هاوکات کە خەریک بوو کوڵەقەندی وەک شوێنی شارەکان لەسەر فەرشەکە ڕیز دەکردن، بە شێوەیەکی ئاماڵ قەڵسی، کوتی:

- کوڕە ڕۆڵە ئەتۆ زۆر سەیری! خۆ نەچووی، چووزانی. ئەوە تارانە... ئەوە قەزوێنە... ئەوەش ئیسفەهانە.

ئەمن بەش بەحاڵی خۆم کاتێ دیتم ئیسفەهان چۆتە باوەشی قەزوین، هەستم کرد خاڵ عەباس خەریکە بە هەموو تاقەتی خۆی دە زانستی جوغرافیا دەڕی. دەیهەوێ ئەویش بە دەردی گۆی زەوی بەرێ کە هەموو عومری، حاشای لە سووڕانی کردووە و پەنجەرەی ماڵەکەی وەک بەڵگەیەک داناوە کە بیسەلمێنێ زەوی نابزوێ دەنا ئەو پەنجەرەیە بۆ هەر لەسەر جێی خۆیەتی.

دایکم وەک شارازایەکی کارامەتر لە ئەخلاقی خاڵ عەباس، بۆ ئەوەی بارودۆخەکە تەشەنە نەستێنێ و کوڕەکانی بەدەردی گالیلە نەچن، خۆی هاویشتە نێو باسەکە و کوتی:

- ئەرێ کـاکە دەڵـێن ئیسـفەهان زۆر خۆشـە، ئەودەمـیش هەروا خۆش بوو؟

- کچـێ خۆشـی چـی! بە قـوڕێم گـرت! هەر دووسـەد مـاڵ دەبـوو نەدەبـوو. دەیـانکوت تـازەی بـوومەلەرزە لێهـاتووە دەنـا زۆرتـر بووە.

ئەو کـاتە هەرکەسـێکی دیـکەش لە جیـاتی ئێمەبـا، ئـارەزووی دەکـرد گـالیلە بـێ و چیتـر ئەو بێشـەرمییە لە ئاسـت ڕاسـتی قەبـووڵ نەکـا، ئەگەرچـی پێویسـت بـێ یاسـای نەنووسـراوەی گەورەوچـووکەش پێشـێل بکـا. هەر بـۆیە بە پشـتیوانی متمـانە بەخۆبوونی تازەلاوی هەڵمدایە:

-حەح! کـوڕە خـاڵە ئەوە دەڵێـی چـی! ئیسـفەهان چەندسـەد سـاڵە شارە، نیوەی تارانێ دەبێ.

پێمـوایە لەو کـاتەدا خـاڵ عەبـاس پەشـیمان ببـۆوە کە هەوەڵ جـار وڵامـی پرسـیاری دمڕووتـانی داوەتەوە و بـۆتە هـۆی ئەوەی کە ئێسـتا غیـرەت بـکەن ئـانگژای زانیارییەکـانی بـن، چـونکە بەبـێ ئەوەی سـەری بـۆ لای مـن کە لەلای ڕاسـتی دانیشـتبووم، بسـوورێنێ، بە گۆشـەی چـاوی نیگـایەکی سـووککەری لێکـردم و فەرمووی:

- ڕۆڵە ئەمـــن ئەودەمـــی کە لە ئیســـفەهانێ دەرک بە دەرک لە کیـتەڵە ماسـتی دەگەڕام، هێشـتا دایکـت لە بابـت مـارە نەکرابـوو. ئێستا ئەتۆ بەمن دەڵێی ئیسفەهان کوێیە!

خاڵعەبـــاس ئەوەنـــدە بە زەبروزەنـــگ قســـەی یەکـــلاکەرەوەی فەرمــوو کە بــۆ مــاوەیەک ئــێمەش دڕدونــگ بــوین کە لەوانەیە ئەو ڕاســت بــێ و ئــێمە بەهەڵەچــووبین. لە بــابەت ئامــادەبووانی تــر نــازانم، بەڵام ئەو باســە دوای ئەو شــەوە بــۆ مــاوەیەکی درێــژ بیــری منــی بە خــۆی ســەرقاڵ کــرد و لە هــۆیەکی ڕاســت بــۆ ئەو سەداســەد دڵنیــابوونەی خــاڵ عەبــاس دەگەڕام. نــاکرێ کەســێک، هەرچەنــد ناشــارەزا، دوو ســاڵ لە شــارێک بمێنێــتەوە و تەنــانەت ئاساییترین شتەکانی لە بیر چووبێتەوە.

 بە فەرمـــوودەی پێشـــینیان، بەرخ هەمیشـــە لەبـــن ســـەوەتەیدا نــامێنێتەوە و ڕاســتی، ڕۆژێــک هەر قــوت دەبێــتەوە، ئەگەرچــی بە هەڵــکەوت. بــۆ مــن، ڕاســتی ئەو بــابەتە، ڕاســت لە شــوێنی جــێ نـــاکۆکی وەدەر کەوت، ئەو کـــاتەی وەک ڕێبـــوار بەرەو تـــاران دەڕۆیشـــتم. دوورونزیکـــی قەزوێـــن ببـــووم کە لەپـــڕڕا چـــاوم بە تـــابلۆیەکی قەراغ رێگـــا کەوت کە لەســـەری نوســـرابوو: دان ئیســـفەهان ســـی کیلـــۆمیتر. بـــۆ چەنـــد چـــرکەیەک وەک ئەوەی کە داریــان لەســەری دابــم گێــژ بــووم و تەواوی وردەکارییەکــانی ئەو شــەوەم بە پــێش چــاو داهــاتەوە. ئەوکــاتە بەدڵەوە هەســتم بە

قورسی مانای ئەو قسەی فارسان کرد کە دەڵێن: (همە چیز را همگان دانند).

خاڵ عەباسی بەستەزمان شارۆچکەیەکی چکۆلەی نزیک قەزوێنی بە نێوی دان ئیسفەهان، دەگەڵ ئیسفەهانی گەورە تێکەڵ کردبوو، دەنا هەموو زانیارییەکانی ڕاست بوون. ئەگەرچی هەردوو لا حەقمان بەدەست بوو بەڵام دەبێ شوکرانەبژێری خودای بین کە لە کاتی ژیانی بەو ڕاستییەی نەزانی کە بەڕێک حەق بە وی بووە، دەنا بە خاترجەمی دەیکرد بە بەیاننامەیەک و لە ملی سەگە بەڕەڵڵایەکی دەکرد بۆ ئەوەی هەموو کەلێن و قوژبنی شار لەو سەرکەوتنە ئاگادار بن لە پاشان وەک مامۆستایەکی لێزان و وەک پیرێکی دڵسۆز، بۆ ماوەیەکی نادیار، سەرقاڵی ئامۆژگاریمان دەبوو. خاڵ عەباس بەوجۆرە سەودای دەکرد.

بۆ کەسێکی ئاسایی، چاوەڕوان دەکرا سێ ساڵ ژیان لە بارودۆخێکی وەها نالەباردا، زۆر شتی فێر بکا، یەک لەوانە بەرپرسیارێتی لە ئاست بژێوی ماڵ و منداڵ. بەڵام لەبابەت خاڵ عەباسەوە هەر زوو مەعلووم بوو کە ئەو جۆرە چاوەڕوانییانە تەنیا مەزەندەن و گۆڕانی هەڵسوکەوتی وی، پێویستی بە هاندەرێکی بەهێزترە یا لانیکەم جیاوازتر. هاندەرێک کە خاڵ عەباس بەو قەناعەتە بگەیێنێ کە ناکرێ

هەتا سەر، دڵخۆش بە تاقە پەڵە زەوی بەرِبەرِۆچکەی ئاسمان و سێ مانگا رِەقان بێ و دەبێ ئێستا زیاتر هەوڵ بدا.

بەخۆشحاڵیوە پاش ئەو هەموو چەرمەسەرییە، خودا رِوحمی بە ماڵ و منداڵی کرد. حەوتوویەک نەبوو هاتبۆوە کە رِووداوە نەخوازراوەکە، بوو بە هاندەرێکی زۆر بەهێز کە وەهۆش بێتەوە و هەوڵ بدا هێندێک لە هەژاری بسڵەمێتەوە. ئەو هاندەرەی کە خاڵ عەباسی لەو یاری خۆماڵییە کرد کە هەمیشە تێیدا باڵادەست بوو. ئەو هاندەرەی خاڵ عەباس، جیاواز لە هەموو هاندەرێک، تەنیا هاندەر نەبوو، بەڵکوو بۆی بوو بە خاڵێک کە پێناسەی بەشێکی گرینگ لە ژیانی دەکرد و تا ئەو ساتە وەک بیرەوەرییەکی نەخوازراو لە مێشکی جەماوەردا ماوەتەوە.

خاڵ عەباس هەمیشە وەک یاریکەرێکی هۆگری یارییە خۆماڵییەکان دەناسرا، بە تایبەت دامە. هۆگرییەکەی تا ئەو رِادەیە بوو کە هەمیشە لۆچێک سەرە پیپسی بۆ دامە، دەگیرفانی پانتۆڵەکەیدا ئەودیواودیویان دەکرد و بەقەت دەنگی زەنگوڵەی نێری، ئاگادارکەرەوە بوون. (غەنیم)ی سەرەکیشی ئەوەندەی جیرانی ئێمە بوون، هەر بابم بوو. بابیشم لە باری هۆگریوە لە خاڵ عەباسی دانەدەما بەو جیاوازییەی کە بابم نۆرِیسکێنیشی دەکرد. تەختە فیبرێکی هەبوو کە لە سیپە چای کردبۆوە. دیووی ژوورێی کە لووستر

بــوو بــۆ دامەی تەرخــان کردبــوو، دیــوی دەرەوەی کە نوســراوەی لەسەر بوو بۆ نۆڕیسکێن. لەبابەت هۆکارەکەشی دەیکوت:

- دیــوی دەریێــی نوســراوەی لەســەرە،کاک عەبــاس چــاوی چــاکی نابینێ.

لە کــاتی دامە کردنــدا هەر کامەیــان جۆرێــک لێــی ڕادەمــا. خــاڵ عەبــاس پشــتی لە دیــوار دەکــردەوە، لاقێکــی بــۆ بــن خــۆی خرِدەکــردەوە ئەوی دیــکەی دەچەقانــد. دەســتی بە جغــارەی داویشــتە ســەر چــۆکی. جارجــار مژێکــی لە جغــارەکەی دەدا و لەبەر دووکەڵەکەی کە ئامبــازی چــاوی دەبــوو، لاچــاوێکی دەقووچانــد. دەســتەکەی دیــکەی کە بــۆ بزاوتنــی داشــەکان تەرخــان کرابــوو لە کــاتی چــاوەڕوانی نــۆرەدا کــونی لــووتی پێدەپشــکنی. بــابم فیگــۆڕەکەی جیــاواز بــوو. بــۆ لایەک خــوار دەبــۆوە و دەســتێکی دەچەقانــد. دەســتەکەی دیــکەی ئەگە لە جوڵانــدنی داشــان دەبــۆوە، دەیبــردە بــن پــێچوکڵاوەکەی و نەرم نەرم سەری دەخوراند.

ئەگەرچــی ئەوەنــدەی بەبیــری مــنە خــاڵ عەبــاس هەر دامەکەر بــووە بەڵام بەوجــۆرەی دەگێــڕنەوە، یــاری ســەرەکی خــاڵ عەبــاس لە پێشــدا مێشــێن بــووە و مێشــێن لە دڵــی ویــدا پێگەیەکــی تــایبەتی هەبــووە. بــۆ سەلماندنیشــی دەکــرێ بکــوترێ، هەر ئەوەی کە خــاڵ عەبــاس دوای ســێ ســاڵ دوورە وڵاتــی و گەڕانەوەی

پڕشـکۆی لە ئـاپۆڕەی سـەردانیکەراندا، بە پیـری سـەری، ملـی لە مێشـێن نـاوەتەوە، بۆخـۆی بەڵـگەیە بـۆ بـایەخی ئەو کـایە ڕەسـەنە، لە دڵی خاڵ عەباسدا. هەڵبەت تا ئەو کاتەی بۆتە بازەرگان.

بەدرێژایـــی مێـــژووی هـــاوچەرخی ئـــاوەدانی، جـــگە لەو چەنـــد ســـاڵەی دواییـــدا، بەحـــوکمی ئەوەی کە دەرکـــی مـــاڵی خـــاڵ عەبـاس تەنیـا شـوێنی گـۆڕی ئـاوەدانی بـوو و دەکـرا مێشـێنی لێبکــرێ، ســێ شــت گرێــدراوی یەک بــوون: خــاڵ عەبــاس، دەرکی ماڵی خاڵ عەباس و مێشێن.

هەمـــوو پـــاییزان دەگەڵ تفـــاق خرِدەکـــراوە و ســـەری گیشـــان دەگیـــرا، مێشـــێن دەســـتی پێـــدەکرد. بەبـــێ ڕەچـــاوکردنی تەمەن هەرکەس کەللایەکـی پێبـا بـۆی هەبـوو بچێـتە دەنـۆرەی. ئەوەی زۆری دەخـــۆیرا دیتبـــا بە دوو کەلـــلا بەشـــداری دەکـــرد. هەمـــوو ڕۆژێ پـــاش بـــانگی ئێـــوارێ، جەمـــاوەر کەلـــلا بەدەســـت و قەرەپـــووڵ لە گیرفانـــدا، بەرەو دەرکـــی مـــاڵی خـــاڵ عەبـــاس ڕێچکەیـان دەبەسـت. بەڵام کـێ پێشـبینی ئەوەی دەکـرد ئـاوا بە ڕۆژێـــک سێســـوچکەی مێـــژووی ئـــاوەدانی بەجارێـــک لەیەک تـــرازا بـــن و خـــاڵ عەبـــاس ببێـــتە لەمپەڕێـــک لەســـەر ڕێـــی گەشەکردنی یارییە خۆماڵییەکان.

دیـــارە ئەو ڕۆژە چارەنووســـازە کە تێیـــدا وەرچەرخانێـــک لە ژیـــانی خـــاڵ عەبـــاس و ڕەوتـــی گەشـــەی یـــارییە خۆماڵییەکـــان

ڕوویــدا، لە ســەرەتادا ڕۆژێکــی ئاســایی بــوو. بەڵام لە ڕاســتیدا هەمــوو کارەســاتێک هەر لە ڕۆژێکــی ئاســاییدا دەقەومــێ ودواتــر دەبێ بە ڕۆژێکی جیاواز.

ئەو ڕۆژە تــایبەتە، خــاڵ عەبــاس بەپێــی ڕەســمی ڕۆژانــی قەدیــم، ئەگەرچــی مانــدوویەتی چەنــد ســاڵ دووری هەر پێوەبــوو، ئەرکــی میوانــدارییەتی یاریگــای بەجــێ هێنــابوو و جــگە لە خــاوێنکردنەوە، ئاوپڕژێنێکی چاکیشی کردبوو.

هەر لە زووووە، خــاڵ عەبــاس هەســتی بە خاوەنــدارییەتی یاریگــا دەکــرد. قســەی دەڕۆیــی و هەمیشــە بۆخــۆی مەڵــڵا بــوو. پاشــمەڵڵا و نۆرەکــانی تــریش بە پێــی کــاتی ئامــادەبوونی یــاریکەران دیــاری دەکران.

ئەگەرچــی ئەوە یەکەم یــاری وەرزی خــاڵ عەبــاس، پــاش چەنــد ســاڵ دابــڕان بــوو، بەڵام بە پێــی ئەو فشــارەی خســتییە ســەر خــۆی، دەکــرێ ڕادەی گرینگــی ئەو یــارییە هەســت پێــبکەین. لەوانەشە وەک سەرچاوەیەکی بژێوی کاتی سەیری کردبێ.

مێشــێنکەران هەمــوو بەڕیــز وەســتاون و چــاوەڕێی نــۆرەی خۆیــانن. قەرەپــــوولْ بەڕیزداکــــراون و چــــاوەڕێی وێکەوتنــــی کەللاکــــان دەکەن. خــــاڵ عەبــــاس هەڵتروشــــکاوە و وەک مەڵڵایەکــــی متمــــــانەبەخۆ، ویســــــتی بە یەکەم هاویشــــــتنی یــــــادی ســــــەرکەوتنەکانی ڕابــــــردووی بکــــاتەوە. بەڵام یەکەم تــــاقەتی

تـێکەڵ بە دەنگێکـی نـامۆ بـوو و ئامـادەبوانی خسـتە دڕدونگێکـی تـاقەت پـڕوکێن. زۆر بە ئاسـپایی و بە نەرمـی سـەرێکی هەڵهێنـا، وەک ئەوەی بـێهەوێ هەڵوێسـتی بیسـەران بزانـێ. لەدرێـژەدا بەبـێ ئەوەی خـۆ بشـڵەژێنێ چـاوی خسـتەوە سـەر کەڵـلاکەی و هاویشـتی. خۆویسـت بـێ یـا لە شـەرمان، کەڵـلا مەیلـی لە قەرەپـووڵان نەبـوو و لاڕێ ڕۆیـی. ئەو لاڕێ ڕۆیشـتنەی، وەک هەڵێـک قـۆزتەوە و خـۆی گەیانـدە کەڵـلاکەی. پڕپێـداگرت و ئەوەندی تاقەتی هەبوو، گرتی، بە دیواری دادا.

- گـۆڕی بـابی خێـوت... بـۆ کەڵـلات، کەس نـازانێ بە کوێـدا دەڕوا. ئەو ئەرزە بـۆ هەمـوو بـۆتە قـوڕ؟ ئەو پـووڵەت بـۆ ئـاوا خـوار داکـردووە؟ ئەتـۆ بـۆ دوو کەڵـلات پێـیە؟ بەتـۆم نەکـوت مەیەوە دەرکـی مـن مێشـێنێ مەکە. ئەنگـۆ بـۆ لێـرەن بـۆ نـاچنەوە مـاڵاتی تـاقەت کەن؟ خـۆ دەرکـی مـن قاوەخـانە نیـیە هەمـوو ڕۆژێ لێرە قوت دەبنەوە، هەستن بڵاوەی کەن... .

زۆر شـت هەن کە هەسـت پێکردنـی کاریگەرییـان، تەنیـا بە ڕەچـاوگرتنی کـات و شـوێنی قەومانیـان دەکـرێ. بـۆ ئەو کـاتی هەڵەیەکـی ئـاوا، هەرچەنـد نەخـوازراو، لـێکەوتەی زۆر قورسـی هەبـوو. لانـیکەمەکەی ئەوە بـوو کە بـۆ هەڵەکـار دەبـوو بە سـەرەتای مێـژوو و هەمـوو ڕووداوەکـانی ژیانیـان بە بەراورد بە کـاتی ئەو هەڵەیە دیـاری دەکـرد. وەک چـۆن بـابم دەیکـوت

کاک عەباس لە پاش ترەکەیرا بە شاری زانی و فێری کاسبی بوو.

ئەم هەڵەیە تایبەت بە خاڵ عەباس نییە و لە ژیانی هەموو کەسێکدا لەوجۆرە ڕووداوانە هەن کە وەک خاڵێکی هەمیشە بەرچاو، بە درێژایی ژیانی خۆدەنوێنن و مێژووی ژیانی پێناسە دەکەن. بەڵام ناکرێ باسی ژیانی خاڵ عەباس بکەی و خۆ لە گێڕانەوەی ئەو ڕووداوانە بپارێزی. بۆ خاڵ عەباس، گێڕانەوەی ژیانی شۆڕشگێڕی بەبێ وەبیرهێنانەوەی زیندانەکەی، ژیانی دەرویشی بەبێ وەبیرهێنانەوەی جەزم بوونەکەی و دەسپێکی ژیانی نوێی وەک بازەرگان، بەبێ وەبیرهێنانەوەی ئەو ڕۆژە نامبارەکەی ناکرێ. هەرچەندە لە ئاکامدا ئەو ڕووداوە ناخۆشە بۆی بوو بە هاندەرێک تاوەکوو چیتر گیرۆدەی مێشێن نەبێ و خەمی بژێوی خۆی و ماڵ و منداڵی بخوا.

ئەو لەپڕڕا دابڕانەی لە مێشێن چەخماخەی بیرۆکەیەکی نوێی لە مێشکی خاڵ عەباسدا لێدا و هەوڵیدا تواناکانی خۆی لە بواری بازەرگانی تاقیکاتەوە.

یەکێک لە تایبەتمەندییە هەرە ناوازەکانی خاڵ عەباس، گەشبینی لە ڕادەبەدەری بە سەرکەوتنەکانی خۆی بوو. تەنیا کەسێک کە دەتوانایدا هەبوو، لۆرییەک کولەکەی شەققەباغی، بەرێتە ئاوەدانییەکی چلپەنجا ماڵی و بە فرۆشتنی تەواوی

هەر لەو دێیە گەشبین بێ، خاڵ عەباس بوو. دەکرێ بکوترێ هەر ئەو گەشبینییە بوو کە وای لێکردبوو بە پێویست نەزانێ خۆ بە وردەکارییەکان و ئەنجامی کارەکانی، ماندوو کات. هەرکە دەیویست کارێک بکا، بەبێ هیچ نەخشەڕێگایەک، دەیبردە بواری جێبەجێکردنەوە. بە شەوێ پیلانی دارِشت ببێتە بازەرگانی پێخۆر، بەیانی کەرەکەی جلوبەرِ کرد.

هەموو ئامرازی پێویستی بازرگانی پێخۆری خاڵ عەباس، توربێنێک و کەرێک بوون. دەسمایەکەشی قەرزی هەتا ئێوارێ بوو. ماست و پەنیر و رۆنی ئاوەدانی بە قەرزی هەتا ئێوارێ وەردەگرت و دەگەڵ رِۆژ سیوادی دەدا بە سواری پیرەکەر بەرەو شار جاڵەدەبۆوە.

ئەو پیرەکەرەی خاڵعەباس، خاوەن چیرۆکێکی تایبەت بوو و لە باری وەفاداری و ئەمەگناسی، لە رِەخشی رِۆستەم دانەدەما. چەندین ساڵ بوو، بەسەری پیری، بە بەندو سەرماش، بۆی نەبوو رِەنگی تەویلەی ببینێ و دەگەڵ دەسپێکی بەفروسەرما، بەرەڵڵا دەکرا. مەبەست ئەوە بوو گورگ بیخوا، چونکە تفاق نەبوو بیدەنێ. بەڵام پیرەکەر زۆر خۆڕاگر بوو. هەموو ساڵێ، وەک ئەوەی هەست بە قەیرانی خۆراک لە ماڵی خاڵ عەباس بکا، دەگەڵ سەرما دەهات، غەیب دەبوو و کەس سۆراغی نەدەکرد. بەوەی دڵخۆش بوون گورگ دەیخوا و لە یەخەیان دەبێتەوە، کەچی وەک ئەوەی

بە حەوت کەســـــان ڕایکێشـــــن، هەرکە ئەرز ڕەش دەبـــــۆوە، لەدەرکی ماڵی خاڵ عەباس قوت دەبۆوە.

ئەو ســاڵەش پیــرەکەر خەریــک بــوو ملــی ڕێــیە بگــرێ و بــڕوا، کەچــی بە ئەوپەڕی سەرســوڕمانەوە ســەیری کــرد خــاڵ عەبــاس خەریــکە بــۆ نێــو تەویــلەی خــولّقی دەکــا. بە چاوپۆشــی لە ئامــانجی ئەو خوڵــق کــردنە و ئەوەیــکە پــێچەوانەی سروشــتی شــەرتی بــووی ئەو ئــاژەڵە بــوو، دەکــرێ بکــوترێ ســەودایەکی دووســەر براوە بوو.

بە یــارمەتی پیــرەکەر، خــاڵ عەبــاس چەنــد وەرزی بەوجــۆرە تێپەڕکــرد. وردەوردە کەچە تێگێشــتنێکی لە هەڵســوکەوتی بــازاڕ پەیــدا کــرد و خەریــک بــوو وەک چەرچــی بە دێیانیشــدا دەگەڕا. ئەگەرچــی لە بــاری داهــاتەوە خەریــک بــوو دەبــووژاوە، بەڵام سروشـــتی تـــایبەتی خـــۆی وەک هەمیشـــە ڕێگـــر بـــوو لە گەشەســـەندنی زیـــاتر. پـــارچەکرداری لەناکـــاوی هەمیشـــە لە ئاکامدا توشی گرفتیان دەکرد.

وەک هەمــوو شــتی تــر، بازەرگــانی خــاڵ عەباســیش، ســەرەتایەک و کۆتـــاییەکی هەبـــوو، بە ترێـــک دەســـتی پێکـــرد و هێشـــوو ترێیەک، بووە هۆی کۆتایی پێهاتنی.

خــاڵ عەبــاس بە حــوکمی ئەوەیــکە فێــری بــازاڕ ببــوو و دۆســت و ئاشـــنای پەیـــدا کردبـــوو، بە متمـــانە بەخۆبـــوونێکی زۆرتـــر

هەڵسوکەوتی دەکرد. وردە سەودای دەکردن و شوێن و شتی تازەی تاقی دەکردەوە. هەمیشە هەروایە، کەسێک کە خوو بە شوێنێک یا کەسانێک دەگرێ، پاش ماوەیەک متمانەی بە خۆی زیاتر دەبێ و جیاوازییەکانی لەبیر دەچێتەوە، بەتایبەت ئەو جیاوازییانەی سەرچاوەکەیان مێشکی نەخۆشن.

کابرا مەجوحمەیەک ترێ سپی بە ئیشتیا هەڵچنیوە بە جۆرێک کە دەڵێی تەمای نییە بیفرۆشێ و بۆ جوانی دایناوە. خاڵ عەباس لێی خوڕ دەبێتەوە. دەست بۆ هێشوویەک دەبا بۆ ئەوەی دەنکێک لێکاتەوە و تامی بکا کە بەهۆیەوە هێشوویەک بەردەبێتەوە.

- کاکە ئەوە کیلۆی بە چەندییە؟

کابرای ترێی، وەک ئەوەی هۆکاری کەلێنی قووڵی نێوانی ترۆپۆز و گیرفانی دیتبێتەوە، لەپڕڕا گڕی گرت و نەڕاندی:

- بۆ وا دەکەی بابم بۆ وا دەکەی؟ بۆ پڕدەدەیە شتەکەی؟ تێی ڕیای. هەمووت خەراکرد.

خاڵ عەباس بەبێ ئەوەی هیچ بڵێ، هێشووکەی لە جێی خۆی داناوە و ڕووی وەرگێڕا کە بڕوا.

- کەڕڕە کرمانجی سەگباب ئەوە بۆ خواردنی تۆیە!

بە دڵنیاییەوە ئەگەر کابرا زانیبای بیستنی ئەو وشانە، مۆڵەتی چ کاردانەوەیەک دەدا بە خاڵ عەباسی، قەت ئەو قسەیەی لە چۆلگەش نەدەکرد.

خاڵ عەباس کە بەوتەی خۆی، هەڵبەت بە وشەی تایبەتی خۆی، بە واتایەک پەرۆشی یەکسانی کۆمەڵایەتی بووە، ئەو سووکایەتی پێکردنەی زۆر لە دڵ گران هات، هەربۆیەش بەردەبێتە سەروگوێلاکی ئەو لایەنگرەی چینایەتی. تا ئەو جێیەی بۆیکراوە بە هەموو تواناوە دەنگی دوژمنی یەکسانی، کپ کردووە و لەو ڕێگایەدا تاکە ئامرازی بەردەستی، یانی گۆچانەکەی، بەجۆرێک تێیدا وردوخاش کردووە کە بە شایەدی شایەدحاڵان، لە ئاکامدا بۆ دەسکەچەقۆش نەدەبوو.

واوێدەچێ خاڵعەباس بەو کاردانەوەی ڕقی چەند ساڵ بەدبەختی خۆی بە کابرای ڕشتبێ، بۆیە نیگەرانی ئاکامەکەی نەبووە.

- ئەمن کاری خۆم کرد، جا چ دەبوو با ببێ!

پاسەبان پێوەربوون خاڵ عەباسیان بە تێهەڵدان ڕاپێچی شەهربانی کرد و کابرایان بە کەلاک بۆ نەخۆشخانە گوازتەوە.

- هەر لە بانگی نیوەڕۆیەڕا هەتا بانگی ئێوارێ کوتایانم.

تەنیا خاڵ عەباس دەتوانێ کوتانیشی بە شێوەی حیماسی بگێڕێتەوە و بە وەبیرهێنانەوەی ئەو ڕۆژە بزە بێتە سەر لێوی.

- لای ئێوارێ کابرایان بەسەروگوێ پێچراوی هێنا بەرامبەرم دایاننا. کوتیان دەبێ ڕەزایەتی لێوەرگری دەنا دەچییە زیندانێ.

لەو بەشەی گێڕانەوەکەیدا ڕەنگی پیاوی مەسڵەتانی دەگرت و دەنگە زەلامەکەی نەوی دەکرد.

- کوتم کاکە ڕەزایەتی چی؟ ئەوە جنێوی بە من داوە ئەمیش تێروپڕم تێهەڵداوە. ئێوەش هاتوون ئەمنتان گرتووە، دوو ساعەتە دەمکوتن، جنێوم پێدەدەن، کوتانەکەم بە کوتانەکەتان، جنێوەکانیش زیادی، ئیدی چیتان لێم دەوێ؟

هاوکات کە بە دەم و لێوی لاسایی شێوەی قسەکردنی بەرپرسی شەهربانی دەکردەوە بە ڕستەیەکی بەدەنگ کوردی و بە ناوەرۆک فارسی، قسەکانی بەرپرسەکەی دەکوتەوە.

- چاولێکە غوربەتی یا ڕەزایەت میگیری یا میری زیندان.

بۆ کەسێک کە خاڵ عەباسی ناسیبا، لەو کاتانەدا تەنیا شتێک کە چاوەڕوانی نەدەکرد، پاشەکشە کردنی بوو. هەڵبەت پاشەکشەی ئیستراتێژیک جیاوازە.

- کوتم نایدەم دەچمە زیندانێ. یەک لەوێ دەینووسی، هاتە بن گوێم کوتی: ئەتۆ سابقەت خەراپە، بچییە زیندانێ تازە

نـایەدەرێ. دووسـەد تمەنـی بـدەیە، ڕەزایەتیـت بـۆ وەردەگـرم. تمەنـێکم شـک نەدەبـرد. حـاجییەک لە بـازاڕی، دەیناسـیم، بە قەرز بۆی دام.

لە کۆتاییـدا، هـیچ شـوێنەوارێک لەو حیماسـەتەی سـەرەتاکەی نەدەمـا و گێـڕانەوەکەی تـێکەڵاوی سـەرلەقاندنێکی بێهەسـت دەبـوو بە جۆرێـک گـوێگری لەبـارەی ئاکـامی ڕاسـتەقینەی چیرۆکەکە، دەخستە گومانەوە.

لە شـەهربانی کە هـاتە دەرێ، تـازە بە دەردی خـۆی زانـی. سـەروبنی شـاری پشـکنی، بەڵام نە پیـرەکەری دیـتەوە نە تـوربێنەکەی. بەیـانی کە هـاتە شـاری، خـاوەنی گوێـدرێژێک و بارێـک پێخـۆر بـوو، بەڵام ئێسـتا نەتەنیـا گوێـدرێژی نەمـاوە، بەڵکـو دووسـەد تمەنـیش قەرزدارە. لەو بـارودۆخەدا ئەگەر توانیبـای بگەڕێـتەوە دواوە، پێمـوایە بۆخۆشـی بـژاردەی زینـدانی، بۆ بژێوی ماڵ و منداڵی، بە باشتر دەزانی.

- ئەودەمـی زۆر بـوو بـابم. بە دە کەیخودایـان پەنجـا تمەنیـان دە گیرفاندا نەبوو.

لە ئاکامـدا بە نائومێـدی بە پێیـان ملـی ڕێگـای گـرت و گەڕاوە ئـاوەدانی. ئەوشـەوەی بە شـەڕی دەسـتەویەخە دەگەڵ فکـری مـایەپووچبوون ڕۆژ کـردەوە و بڕیاریـدا تەرکـی بازەرگـانی بکـا. بەیـانی هەرکە دەرکـی حەوشـەی کـردەوە سـروە هـات و بـۆنی

پیـرەکەرکەی بـۆ هێنـا کە هـاتبۆوە و بەرامـبەری حەوشـەکەیان چەقیبوو.

خاڵعەباس بە دیتنی پیرەکەر، کەوتە دووڕیانێکی سەخت.

- کـوتم: ئێسـتا چـت لێـبکەم نە تـازە دەچـمەوە شـاری پێخـۆرت لێ بارکەم، نە بۆ فرۆشتنێش دەبی.

بـۆ ڕێزگـرتن لە مانـدووبوونەکانی، خـاڵ عەبـاس بەڵێنیـدا زسـتانێ دایکـاتە ژوورێ. بەڵام ئێسـتا زوویە. بەفـر نەکەوتـووە،. لە دەرێ تێر دەخوا. با چەلێ لەدەرێ بێ.

پیـــرەکەر چەنـــد ڕۆژێـــک لەدەوری ئـــاوەدانی ســـووڕاوە و چـاوەڕوانی خـولقی خـاڵ عەبـاس بـوو. کە دیتـی هـیچ بـاس نیـیە، ڕۆیی.

- ئەگەر خـــودا مەیلـــی لـــێ بـــێ، دڕوو زەردکەت بـــۆ دەکـــا بە ســـەرین. بـێخەبەر لە ژوورێ دانیشـتبووم، مـام سـەعیدی ئـالانێ لـێم وەژوور کەوت. کـوتی: چـم لێـدەکەی؟ کەرەکەم لە سـەر ڕێـیە تۆپیـوە. کـۆڵێکم گـوێز و مێـوژ پێـیە بیـبەم بۆشـاری. دەڵـێن کەرێکت هەیە دەیفرۆشی.

خـــاڵ عەبـــاس کە یەکێـــک لە گەورەتـــرین هەلەکـــانی مێـــژووی ژیانی بۆ ڕەخسا بوو، کوتی:

- کەرەکەم دەگەڵ گــاڕانی دێــیە. هەتــا چــایەک دەخــۆیەوە و سەرخەوێک دەشکێنی دەچم دەیهێنمەوە.

لە خۆشــی ئەو هەلە زێــڕینەی، خــاڵ عەبــاس وەک فیشــەک دەرپەڕی و بــۆ دیتــنەوەی پیــرەکەرەکەی، هەر باســکەی بە شــەقاوێک دەبــڕی. دەبــێ لەو کــاتەدا زۆر پەشــیمان بــێ کە هیــوای بــۆ قەپــاڵی گــورگ خواســتبێ. لە ئاکــامی هەوڵ و مانــدووبوونێکی زۆر، پــاش چەنــد ســاعەت گەڕان، پیــرەکەری لە دەم چــۆمی دیــتەوە و باوەشــی تەمــاح و بــووژانەوەی بە ملــی داکرد، چونکە پەتکی لەبیر چووبوو.

کەری ڕاکــێش ڕاکــێش هێنــاوە و لەبەر دەمــی مــام ســەعید نمایشــی کــرد. مـام سـەعید خـولێکی بە دەوری پیـرەکەردا لێـدا و بە بێمەیلی کوتی:

- کاکە ئەوە دەڵێی بە چەندی؟

وادیــار بــوو مــام ســەعید چــاوەڕێی ئەوەی بــوو خــاڵ عەبــاس شــتێک بڵــێ و ئەو بڵــێ زۆرە نــامهەوێ. بەڵام خــاڵ عەبــاس بە زیرەکی ڕێگای هەڵاتنی لێ گرت و کوتی:

- خــۆ بە مەرقەدی شــێخی قســەی لــێ نــاکەم. بۆخــۆت وەکیــل بە، چەندت دانا، دانا.

مـام سـەعید کە بۆخـۆی خـۆی پێوەکردبـوو و وێـدەچوو تـازە قسـەکەی لـێ بـۆتە کـوردە ناموسـی، بە خەیـاڵی خـۆی ویسـتی نرخێکـی وا بڵـێ کە خاڵعەبـاس دڵـی بێشـێ و بڵـێ نایـدەم، هەربۆیە بە مینگە مینگێک کوتی:

- کـاک عەبـاس دەڵـێم کەرەکەت زۆر پیـرە خـۆ بکـوژێ هەر سەد تمەنی دەکا.

خاڵعەبـاس لەخـودا ویسـت، بە بـێ ئەوەی وا پێشـانبدا کە شاگەشکە بووە کوتی:

- یەک قسەشی لێ ناکەم یارەبی خێری لێ ببینی.

مـام سـەعیدی بێچـارە کە کـیش و مـات ببـوو، دیسـان هەوڵیـدا خۆ دەرباز کاتەوە.

- کاک عەباس ئێستا هیچم پێنییە بددەمێ. دەبێ قەرز بێ.

- کـورە هـیچ خـۆت نـاڕاحەت مەکە. ئەوە دەچیـیە شـاری، ئەگەر شـتەکەت فرۆشـت پـووڵەکەم بـۆ بـدە بە فـلان حـاجی، دوکـانی هەیە، بڵـێ ئەوە قەرزەکەی عەباسـی مـرۆتێیە. بڵـێ ئەوی دیکەشی بۆ لەسەر چاوم دادەنێم.

بە ناچـاری مامسـەعید پیـرەکەری وەپـێش خۆیـدا و ڕۆیـی و بـووە هـۆی ئەوەی کە یەکێـک لە سـەرکەوتووترین بیرەوەرییەکانی خاڵ عەباس بخولقێ.

- بەسەری تۆ پیرەکەرم وا لێ قاییم کرد کەرەکەش بۆخۆی پێی سەیر بوو.

پاش ئەو زنجیرە ڕووداوە خاڵعەباس مەیلی شاری نا و مەگەر بە هەڵکەوت دەنا ڕووی تێنەدەکرد و کوڕەکانی کە ئێستا جحێڵ بوون لە جیاتی وی، وەدوای کار و پێداویستییەکان دەکەوتن. ژیانی خاڵعەباس بەوجۆرە بەردەوام بوو تا ئەو کاتەی دەنگۆی ئەوە بڵاو بۆوە کە شار شێواوە و خەڵک دەیانهەوێ پادگانی شار تالان بکەن. هەر ئەوەندە کورتە دەنگۆیە، بەس بوو بۆ ئەوەی هەستی کێشەپێخۆشی خاڵ عەباس وەخەبەر بێتەوە و خۆ بگەیێنێتەوە شار.

پێویستە بۆ مێژوو پشتڕاست بکرێتەوە کە خاڵ عەباس بە پێی ئەو زانیارییانەی ئێستا لە ئارشیوی نەخۆشخانەی شار دەست دەکەون، دەورێکی یەکجار کاریگەری لە شۆڕشدا هەبوو. یەکەم کەس بوو کە لە تالانی پادگاندا تایەکی گەورەی ئارد بە کۆڵێ هێناوەتە دەرێ، کەچی لە ئاکامی هرووژمی لە ڕادەبەدەری جەماوەر وەبەر پێیان کەوتووە، لە هۆش چووە و سێ پەراسووی شکاوە.

ئەو گێڕانەوەیە، هیچ کات بەشێک لە بیرەوەرییەکانی فەرمی خاڵ عەباس نەبووە و قەت قاییل نەبوو لە حزووری خۆیدا باسی لێوەبکرێ. وەک گێڕانەوەیەکی دژبەر هەمیشە دەیکوت:

- کوڕە خۆ ئەمن ئاگام لەو بەزمەی نەبوو. چووبووم سجیلی بگۆڕمەوە.

کەس مەیلی لێنەبوو باسی چۆنییەتی سجیل گوڕینەوە بکات، چونکە وەک هەمیشە لەئاکامدا وای سەر لێدەشێواند کە واش نەبا هەر دەیکوت وایە.

ئەگەرچی ئەو سروشتی کێشەپێخۆشی هەتا ئاخری تەمەنی هەر دەگەڵ بوو، بەڵام چەند ساڵ دواتر شەڕی هەژاری وای لێکرد سەرەڕای ئەوەی کێشە و ئاڵۆزی باڵی بەسەر وڵات کێشابوو، تەرکی مەوتەن بکا و بۆ ئەوەی کێشەی زگ چارەسەر بکا، لە کوورەخانە بگیرسێتەوە. ئەو شوێنەی کە خولەکانی عێرفانی بەسەرکەوتوویی لێ تێپەراند و تا ماوەیەک پێیوابوو بۆخۆی تەنیا سەرچاوەی گێڕانەوەی هەموو کارە ناوازەکانییەتی، بەڵام دواتر هاتە سەر ئەو بڕوایەی کە بڵێ:

- ئەگەر خودا خۆشی نەویستی ژن و منداڵیش لێت دەبن بە سیخوڕ و لێرەولەوێ سوڕت دەدرکێنن.

کوورەخـــانە تەنیـــا شـــوێنێک بـــوو کە چرکەچـــرکەی کاتەکـــانی گرینـــگ بـــوون. ڕۆژەکـــانی بـــۆ خۆخافڵانـــدن و شـــەوەکانی بـــۆ بەخەبەرمـــان نەدەبـــوون. هەر ئەوە وایکردبـــوو هەتـــا مـــاوەیەک، سروشـــتی خاڵعەبـــاس تووشـــی شـــڵەژان ببـــێ و لە ئەنجامـــدا کاردانەوەی توندی هەبێ.

لەتاریـــکوڕوونی بەیـــانیرا کە دەســـتبەکار دەبـــوو، لە بـــن لێـــوان قســـەی دەکـــرد هەتـــا ڕۆژهەڵـــدەهات. وردەوردە کە تاوبـــان خـــۆش دەبـــوو دەنگـــی قســـەکردنەکەی بڵێنـــدتر دەبـــوو. نزیـــک گەرمـــای نیـــوەڕۆ، ئیـــدی نەڕانـــدن بـــوو. نـــاوەڕۆکی هەمـــوو ئەو ســـێ قۆنـــاغە، جنێـــــو بـــــوو کە بە شـــــێوەیەکی سەرســـــوڕهێنەر تـــــازەگەری تێـــداکردبوون و ئەو شـــتانەی دەگـــرتەوە کە بە جنێـــودانی ئاســـایی دەربـــاز دەبـــوون. نەیدەهێشـــت داروبەردیـــش بێـــبەش بـــێ. هەرکەســـێک بە هەرجۆرێـــک لەو پـــیلانەدا بەشـــدار بـــووە و بـــۆتە هـــۆی ئەوەیـــکە تووشـــی کوورەخـــانە بێـــت، پڕیشـــکەیەکی بەر دەکەوت.

خـــاڵ عەبـــاس کە هەمـــوو عـــومری ڕقـــی لە خەوی پـــاش نیوەڕۆیـــان بـــوو و بە فێعلـــی ئاغایـــانی دەزانـــی، نیوەڕۆیـــان ســـەرخەوێکی چـــاکی دەشـــکاند. پـــاش لەخەو هەســـتانی هێـــور دەبۆوە هەتا ڕۆژی دواتر.

چەنـــدجار بەربـــوونەوەی پـــێچوکڵاوە هەمیشـــە ئـــاڵۆزەکەی و دە قـورِێ کەوتنـی، وایکـرد چیـدی لەسـەری نەنێـتەوە و بە بەئامـانج گرتنـی گـۆڕی خێـوی، ماڵئـاوایی لـێ بکـا. وەک جێگـرەوەیەک بـۆ پـێچوکڵاوەکەی لێچکەیەکـی کەسـکی لە سـەری دەهاڵانـد بـۆ ئەوەی سـەررووت نەبـێ. یەکێـک لەو دوو شـتەی کە بـۆ بەرگ پۆشـینی پیـاوی، بە عەیـب دەزانـی. ئەوی دیـکە، دەبەرکردنـی کراسی بێ کەوا بوو.

خـاڵ عەبـاس ئەگەرچـی وەک سـاڵان نەمـابوو و عەجەمـی زۆر دەدیـــــت، ئێســـــتاش پێیوابـــــوو هەرچـــــی عەجەمە دەوڵەتە. کـاریگەری بەرمـاوی ترسـی ژانـدرمان دە نـاخی مێشـکیدا بـێ یـا شـتێکی تـر، بە دیتنیـان لە ئانوسـاتدا دەگـۆڕا و دەبـوو بە پیـاوێکی دیـــکە. هێـــدی و لەســـەرخۆ بە شـــێوەیەک کە هەر وشـــەی حەوت قوڵتی دەدا هەتا لە قورگی دەهاتە دەرێ.

خـــاوەن کوورەخـــانە کە ئەو ڕواڵەتەی دیتبـــوو، ئـــاوا پیـــاوێکی لەســـەرخۆ و هێـــدی، لەولاشـــەوە شـــاڵێکی کەســـک بە ســـەرێوە، وێـــدەچوو بـــاوەڕی کردبـــێ کە پیاوچـــاکە، هەربـــۆیە زۆری قەدر دەگرت و لەکاران ڕاوێژی پێدەکرد.

خاڵعەبـــاس کە بـــۆ ســـەلماندنی خـــۆی لە مەیـــدانی ڕاســـتی و پاکیـدا هەمـوو هەلێکـی دەقـۆزتەوە، شـازترین دەوری خـۆی ئەو ڕۆژە گێـــڕا کە کـــاتژمێر دەی بەیـــانی خەریـــک بـــوو شـــیلانگی

ئــاوی لە ســەری شــێرەکەی دەبەســت. بە هــۆی ئەوەیــکە شێرەکە دەقووڵدا بوو، لەسەر چۆک دانیشتبوو و سەری بۆ نێو قــوڵکەکە بردبــووە خــوارێ. لە دووررا دیتــی کــابرای خــاوەن کوورەخانە خەریکە بەلای ویدا تێپەڕ دەبێ. خاڵعەباس بەبێ ئەوەی بزانــێ چ دەمە، یەکســەر حــاڵەتی نــوێژی گــرت و وای پێشــاندا کە خەریکــی نــوێژ کــردنە. کــابرای عەجەم بە سەرسوڕمانەوە بە تەنیشتیدا تێپەڕ بوو و کوتی:

- ماشاالله ماشاالله!! چه فرشته‌ای؟! حاجی التماس دعا.

پــاش تەواوبــوونی لەو خۆنوانــدنە، کــوڕە گەورەکەی کە لە کابرای زیاتر سەری سوڕمابوو کوتی:

- بابە ساعەت دەی بەیانی نوێژی چی؟

خاڵ عەباس بە سرتێکی ئاماڵ قەڵسی فەرمووی:

- بێــدەنگ بە هەتیــوە! نــوێژ ســاعەتی بــۆ چیــیە. ئەتــۆ فێــری خۆشوردنەوەی بە لە نوێژی من گەڕێ.

ئەو ڕێــز و ڕوانیــنەی کــابرای عەجەم، وەک تەنیــا هۆکــاری ســەلمێندراو، وردەوردە کــاریکردە ســەر هەڵســوکەوتی خاڵعەبــاس و لە مــاوەیەکی کورتــدا جبەخــانەی لە جنێــو خــاڵی بــوو. وا چووبــوو دە نــاخی دەورگێــڕانەکەی کە دوای دوو مانــگ کەس خاڵعەباســی ڕاســتەقینەی لە بیــر نەمــابوو. کــاریگەرییەکە

بەجۆرێــک بــوو کە ئەو دەورە تــایبەتەی هەتــا دوای تەواوبــوونی کــاری کــوورە و گەڕانەوەشــی هەر گێــڕا. ئەو کــاتەی هەرچــی لە دێ هەیبــوو، جــگە لە پــارچە زەویــیەک، هەمــووی فرۆشــت و هــات بــوو بە جیرانــی ئــێمە. هەر ئەو ســەروبەندەش بــوو کە هەستی شــانازیکەرم بە بــوونی هەڵکەوتــوویەکی ئــاوا لە نێــو خــزم وکەسدا، وەکوڵ هات.

پێشــتر چەنــد جــارم زیــاتر نەدیتبــوو، بەڵام ئەوکــات دڵنیــا بــووم کە قەت شــاڵی بەســەرەوە نەبــووە و ئەو ئــۆینەی تــازەگەرییە. هەر وەک دواتــر کە وردەوردە خــاو دەبــۆوە و دەهــاتەوە ســەر فۆڕمی پێشووی، بینیم شاڵەکەی غەیب بوو.

خاڵعەبــاس وەک ئەوەی چــاوەڕوان دەکــرا، لەمــاوەی ئەو خــاو بــوونەوەی کە بە شــێوەیەکی هەنگــاو بە هەنگــاو ڕوویــدەدا، یەکەم نمایشــی خــۆی لە قۆنــاغی ســەردەمی نــوێ، بــردە ســەر شانۆ و لەوکاتەوە تیژایی سرنجی منی خستە سەر خۆی.

مانگێــــک نەدەبــــوو ببــــووینە جیــــران کە چەخمــــاخەی ســەردانیکردنی ئێــوارانی لیــدا و هەتــا لە ژیانــدا مــابوو نەیهێشــت وەڕەزی بکەیــــن. وا ڕاهــــاتبووین کە شــــوێنی چارەســــەری کێشــــەکانی خاڵعەباســــیش هەر مــــاڵی ئــــێمەیە و دەبــــێ بە کێشەی خۆمانی بزانین.

وەک لەبیـــرمە پـــاش کێشـــەی نیشـــتەجێ بـــوونی، دووهەم کێشـــە کە هـــــاتە نێــــو ئەجێنــــدای کۆبــــوونەوەی ئێــــواران، پرســــی قوربــــانیکردنەکەی بــــوو. هێشــــتا لە ژێــــر کــــاریگەری عێرفــــانی هاوردەی بوو کە بۆ پرس‌وڕا هاتە کن دایکم.

- ئیشاڵڵا ئەوە بە تەمام قوربانی بکەم. خێری بابم.

دایکـــم لە بـــابی خـــۆی بـــرای نەبـــوو هەر بـــۆیە هەمیشـــە ئەو کـــاکەی لەلا گرینـــگ بـــوو، بەڵام ئەو قســـەی کـــاکی زۆر وەبەرچاو گرینگ نەهات، چونکە بابی وی نەبوو.

- خودا بۆت بگەیێنێت.

خاڵعەبـــاس وەک ئەوەی هەســـتی بەو بێهەڵوێســـتییە کردبـــێ، ئەوجـــار لەبەر خـــۆیەوە بەبـــێ ئەوەی ڕووی قســـەی دەگەڵ کەس بێ، بەڵام بەجۆرێک ئامادەبووان بیبیسن کوتی:

- ئەرێوەڵڵا! با خێری دایک و بابم بێ.

کـــاریگەری ئەو قســـە ناڕاســـتەوخۆیە لە ســـەر دایکـــم، لەکـاریگەری ڕووخـانی یەکێتـی سـوڤییەت لەسـەر بلـۆکی ڕۆژئـاوا زیـاتر بـوو. بەجۆرێـک دایکـم، بە پـێچەوانەی ڕۆژئـاوا کە هەتـا مـــاوەیەک بە گومـــانەوە دەیـــانڕوانییە ئەو پرســـە، بەوپەڕی خێرایـی هەڵوێسـتی گـرت و بەبـێ سـرنجدان بە بـاری ئـابووری خاڵعەباسی، پاڵپشتی ئەو کارە خێرخوازییەی کرد.

- یارەبی خودا بۆت بگەیێنێ. وەڵڵاهی زۆرم پێخۆشە. ئیشاڵڵا چ دەکەیەی؟

خاڵعەباس کە دیتی پاڵپشتێکی ئاوا بەهێزی لەلایەن دایکمەوە لێدەکرێ، نوتقی‌کراوە و وردەکارییەکانی خستە ڕوو.

- دەڵێم جوانەگایەک بکەمێ ئەویش ئەو ژنەتیوە دەڵێ دایکم مرێ، بابم مرێ، نەمهێشتووە و ناهێڵم.

- ئەیارۆ بۆ؟

- دەڵێ هەتا قەرزی ئەو زەمینەی نەدەیەوە، کاری وا بکەی ئاور دەخۆم بەردەدەم.

کە نێوی قەرزی هات، بابم قوت بۆوە و هەر قوونەجوڵەی بوو بۆ ئەوەی بە جۆرێک خۆ دەباسەکەی باوێ.

- جاکاکعەباس خۆ مەجبوور نی هێندە فشار بۆخۆت بێنی، جوانەگایەک بۆ؟ لەقەدەرخۆت. ئەگەر نیشتە ئەوساڵ مەیکە چییە، با بۆ ساڵێکی دیکە بێ.

دەو بەینەدا چاووبرۆیەک لە نێوانی دایک و بابمدا ئاڵوگۆڕ کرا کە چی لێ تێنەگەیشتم.

- کاکە براژنیشم هێندەی دڵ چکۆلەیە، دەنا ئەوەی بۆ چییە. خێرە ئیدی با خێری دایک و بابی ئەویش بێ.

خـاڵ عەبـاس کە وێـدەچوو هۆشـی لە جێیەکـی دیـکە بـێ، هەروا کە خەریـــک بـــوو دەنـــکە دەســـحێبەکانی ئەودیواودیـــو دەکرد،کوتی:

- پیاو بڵێ چی! کەس دە ژنان ناگا.

بـابم کەڵکـی لەو وڵامە کـورتەی خاڵعەبـاس وەرگـرت و نـۆرە قسەی گرتە دەست.

- کـوڕە جـا کـاکە ئەویـش ڕاسـت دەکـا. بە قەدەر تـۆ بە کـارێوە مانـدوو بـووە. نەچـی بڵێـی ئەوە لەبەر پـووڵەکەی خـۆی وا دەڵـێ. خـــۆ بە مەرقەدی حەزرەتـــی غەوس، ئەو پـــووڵەم هەر بە خەیـاڵیش دانـایە. بەتـۆ بـێ وەدەزانـم بە خـۆمە. ئەوە شـکور زەمینـت پێکرِیـوە. حەزێ دەکەی دە سـاڵی دیـکە بمـدەوە. خـۆ ئێمە ماڵمان بەش نەکردووە!

ئەگەرچـــی بـــابم مەبەســـتی ڕاســـتەقینەی ئەوە نەبـــوو و ئەو قســـەیەی لە ترســـی دایکـــم وەک پاکـــانەیەک کـــرد، بەڵام خاڵعەباس ئەو هەلەی زۆر بەباشی قۆزتەوە.

- کوڕە بابم دەزانم! لە تۆ خاترجەمم.

بـۆم پرسـیار بـوو کە خاڵعەبـاس بەڕاسـتی مەبەسـتی هەر ئەوە بـوو یـا خـۆی لە گێـژی دابـوو، چـونکە سەروسـیمای بـابم، لە دووڕا دیـــار بـــوو، خەمـــی پـــووڵەکەی بەقەرز دابـــووی بە وی،

هــۆی هەوەڵ و ئــاخری لە دژایەتــی ئەو قوربــانیکردنە بــوو. ئەوکــات بــابم و خاڵعەبــاس تــازە ببــوونە خزمــی چــاک و هاتوچۆیــان زۆر ببــوو و کــاتی زۆرتــر پێویســت بــوو، بــۆ ئەوەی لە یەکتر حاڵی بن و بۆ ماڵی دنیا، تخوون یەک نەکەون.

ئەوڕۆژە خــاڵ عەبــاس بە بــێ ئەوەی لە بڕیــاری خــۆی، سەداســەد دڵنیامــان کــاتەوە ڕۆیشــت، بەڵام وەک ناوەنــدەی عەمەلیــات، چەنــدجاری دیــکە بەو دەســتوورەی، لە مــاڵی ئــێمە دانیشــتن هەبــوو. هەڵــبەت لە مــاڵی خۆشــیان دانیشــتن دەکــرا بەڵام بەهــۆی ئەوەیــکە هەرزوو تونــدوتیژی تێــدەکەوت، کۆبوونەوەکە بۆ ماڵی ئێمە، وەک یاریگای بێلایەن دەگوازراوە.

لە ســەرەتادا شــەڕەکە لەســەر بــوون و نەبــوون بــوو. قوربــانی هەبێ یــا نەبێ، پرســەکە ئەوە بــوو. یەکەم جــار کە خــاڵ عەبــاس ئەو پرســەی ورووژانــد، لە لایەن بنەمــاڵەوە کــاردانەوەی زۆر دڕنــدانەی لــێکەوتەوە و بەتونــدی ئیــدانەیان کــرد. دەیــانکووت ئەوســاڵ لە کوورەخــانەی پشــتمان شــکاوە دووتمەنمــان پەیــدا کــردووە، چــووی زەمینــت پێکرێــوە، کۆڵێکیشــی لەســەر قەرزداری، قوربــانی چــی! کاتێــک خاڵعەبــاس نەیتوانیبــوو بە پشــتیوانی حــاڵە عیرفــانییەکەی قەناعەتیــان پێبێنــێ، هــاتە مــاڵە ئــێمە و وەک بــاس کــرا بەو مەرجەی خێــری دایکیشــی بــێ، پشــتیوانی دایکمــی مســۆگر کــرد، هەرچەنــد پشــتیوانییەکەی دایکــم دواتــر بە هــۆی بــۆڵەی بــابم جرجــی تــێکەوت و ئەوجــۆرەی

شـایانی هەیبەتـی قسـەی خـاڵ عەبـاس بـوو، پێـداگری لەسـەر نەکرد.

خاڵعەبـاس لە ژێـر کـاریگەری بـاری دەروونـی ئەوکـاتی، قاییـل نەبـــوو بســـتێک پاشەکشـــە بکـــات، بەتـــایبەت کە تووشـــی هەرکەس ببـوو ئەو نەقـڵەی بـۆ کردبـوو و هیـوای بەشـە خێـری دە دڵـــی هەمـــوو جەمـــاوەر هاویشـــتبوو. ئەو بـــاروودۆخە چەقبەسـتوویە بـۆ دوو حەوتـوو هەر ئـاوا مـاوە و بە بـێ هـیچ تێکهەڵچـــوونێکی یەکـــلاکەرەوە، لەشـــکر بەرامـــبەری یەک وەســـتابوون. بـــابم وەک کەســـێک کە ئەو قوربـــانیکردنە بە دڵنیـــاییێوە کـــاریگەری ڕاســـتەوخۆی لەســـەری هەبـــوو، کەوتە نـــاوبژیوانی و لە هەلێـــک دەگەڕا تـــاوەکوو خـــۆی بەو ســـەردێرە پێناسە بکا.

ئەو کـات پـاش چەنـدین سـاڵ دابـڕان لە یـارییە خۆماڵییەکـان، خاڵعەبـاس دەسـتی بە دامە کردبـۆوە و تاوناتاوێـک دەگەڵ بـابم بـۆی دادەنیشـتن. بەهـۆی سروشـتی دامەوە، بـابم چـاوڕووی لە ئاسـت خاڵعەبـاس کە دەپێشـدا هێنـدێکی شـەرم لێـدەکرد کرابۆوە و ناڕاستەوخۆ زۆر قسەی دەکرد.

- کاک عەباس چاکیشی دەکەی!

- کوڕە بە مەرقەدی شێخی ئیشتیام لێبێ، نایەڵم ببزووی.

بــــابم قەت عــــادەتی نەبــــوو تــــاریفی کەس بکــــا بە تــــایبەت خاڵعەبــــاس. بەڵام لەو کــــاتەدا بــــۆ ئەوەی زەفەر بە ســــەنگەری بەرگری خاڵعەباس بەرێ پێویستی بەو تاریفە بوو.

- ئەرێ کاک عەباس دەگەڵ قوربانییەکەی چت کرد؟

- دەیکەم ئێشاڵڵا.

- ئەدی ماڵێ دەڵێن چی؟

بــــابم وەک ئەنــــدامی فەخــــری و بەردەوامــــی ئەنجــــوومەنی چارەســـەری کێشــــە هەڵپەســـێراوەکانی مــــاڵە خاڵعەباســـی، زانیــــاری سەداســـەدی لەســـەر بــــابەتەکە هەبــــوو و لێــــرەدا مەبەســـتی تەنیــــا خولْقاندنی کەشێکی لەبارتر بۆ پێناسەکردنی خۆی بوو.

- ماڵ ... خوارد. چ کارەن؟

لێــــــرەدا دەرکەوت کە تــــــاریف کــــــردن، وەک خــــــاڵی لاوازی خاڵعەبــــاس لەو بــــابەتەدا کــــاریگەر نیــــیە و بەو فەرمایشــــەی پێشــــانیدا کە زۆر پــــیس ســــەنگەری گرتــــووە. بەڵام بــــابم قاییــــل نەبوو پاشەکشە بکا و لەسەر ئامانجی خۆی پێداگر بوو.

- ئەرێ بــۆ نەچــین ســەرێکی کــاک ســمایلی بــدەین. ئەورۆ مەڕە ئەســتێورێکی هێنــابوو، ماشــەڵڵا دەتکــوت کەڵە. دۆســتە، مایەمــان بۆ دادەنێ.

خاڵعەبـاس کە تـا ئەوکـاتە بـابمی وەک یەکێـک لە سـەربازانی لەشـکری دژبەر دەناسـی، بەو پێشـنیارە تووشـی شـۆک بـوو، بەجۆرێـک سـەرەتای دوو ڕسـتەی تـێکەڵاو کـرد و لەپێشـدا ویسـتی هەڵوێسـتی ڕابـردووی بـابمی وەبیـر بێنێـتەوە، بەڵام هەر ئەوەنـدی کـوت کە (ئەتـۆ نەددەکـوت)، و دواتـر ڕسـتەکەی گۆڕی و کوتی:

- کاکە مەڕم بۆ چییە؟ ئەمن جوانەگای دەکڕم.

لە شـێوەی کـوتنەکەیڕا وێـدەچوو زۆر پێـداگر نەبـێ، ئەگەرچـی بـابم وەک ئەوەی قسـەی وی هەر نەبیسـتبێ، ئەوەی بۆخـۆی مەبەستی بوو، وەک بابەتی سەرەکی خستییە وتووێژ.

- کـوڕە کـاری وەی نیـیە! ئەتـۆ وەرە ببیـنە، بـزانە چـۆن دڵـت دەیگرێ! زەلامێکە...

لە درێـژەی تاریفاتەکەیـدا پەڕێـوە سـەر بـابەتی ئـایینی و قسـەی مامۆسـتای لە باشـتر بـوونی مەڕ، وەک بەڵـگە هێنـاوە. تەنـانەت بە ئامـاژە بەوەیـکە ئینسـانی نەدار بـۆی هەیە کەڵەبـاب قوربـانی بکـا، مەڕی لەپـێش چـاوی خاڵعەبـاس هێنـدە زەلام کـرد کە یەکسەر قەناعەتی پێ هێنا دەستبەرداری جوانەگا بێ.

هەرچەنـد بـابم بە ئامـانجی خـۆی کە پێشـگرتن لە قوربـانی خاڵعەباسـی بـوو نەگەیشـت، بەڵام وەک دەڵـێن زەرەر لە

نیوەشـــــڕا بگەڕێـــــتەوە هەر قـــــازانجە. لانـــــیکەم خاڵعەبـــــاس ئەوەندەی دیکە قەرزدار نابێ.

ئەو فەلســـەفەی زەرەر و نیـــوە زەرەرەی بـــابم بـــۆ ئەوەی دەبـــوو دەگەڵ بنەمـــاڵەی خاڵعەباســـی دانوســـتاندنی لەســـەر بکـــرێ. هەربـــۆیە بـــابم وەک بەرپرســـیارێتێکی نـــافەرمی شـــانی وەبەردا و بـــۆ وتـــوویژ و هەڵســـەنگاندنی، دوور لە چـــاوی خـــاڵ عەبـــاس، ســـەردانیکردن. ئەگەرچـــی نـــاوەرۆکی بەرنـــامە پێشـــنیارکراوەکەی بـــابم بـــۆ مـــن دیـــار نەبـــوو، بەڵام وێـــدەچێ هەر بەو فەلســـەفەیە قەنـــاعەتی پـــێ هێنـــابن. هەرچەنـــد بۆخۆشـــیان لێیـــان ســـوور بـــوو کە ئەگەر خاڵعەبـــاس کوتـــوویەتی قوربـــانی دەکەم، هەر دەیکـــا، کەوایە ئەو کەڵەی بـــابم ئامـــاژەی پێکـــردووە دەتـــوانێ جێگرەوەیەکی باش بێ.

بەو جـــۆرە هەوڵ و مانـــدوو بـــوونەکەی بـــابم تـــا ڕادەیەک ســـەرکەوتوو بـــوو و قەنـــاعەتی پێهێنـــان کە وەک یـــارییەکی دووسەر براوە، بە کەڵەکەی بابم ڕازی بن.

کەڵ کـــردرا و لە مەڕاســـیمێکی پڕشـــکۆدا بە ئامـــادەبوونی دەروجیـــران نمـــایش کـــرا. زانیـــاری تەواوی لەســـەر بـــڵاو کـــراوە بە جۆرێـــک کەم کەس لەو گەڕەکە هەبـــوو کە نەزانـــێ خاڵعەبـــاس ئیشـــاڵڵا دە ڕۆژی دیـــکە قوربـــانی دەکـــا. ئەو چەنـــد کەســـەش کە بە هەر هـــۆیەک ئاگـــادار نەبـــوون، دەیـــانتوانی لەو چەنـــد ڕۆژەیـــدا

کە هەتا جێژنی قوربان مابوو، بە تێپەڕبوون بە کۆڵانەکەی ئێمەدا زانیاری ورد وەدەست بخەن. هەڵبەت هیچ نوسراوەیەک یا شتێکی لەو چەشنە نەبوو هەتا زانیاری بداتە ڕێبواران. لە ڕاستیدا ئەوە کەڵەکەی خاڵ عەباس بوو کە بە درێژایی ڕۆژ لە دەرکی ماڵییان دەبەسراوە بە پاساوی ئەوەیکە حەوشەکە پیس دەکا. لەوانەیە هەر واش بووبێ، بەڵام کەڵ ئەگەر کەڵ بێ دەتوانێ کۆڵانیش پیس بکا. ئەگەرچی ئەو کەڵەی ئەمن دیتبووم دەیتوانی سێ مانگیش بە بێ ڕیان بلەوەڕێ، بەڵکوو پەراسووی بشارێتەوە.

ڕۆژ و نیوێکی مابوو بۆ جێژن کاتێک بە کۆڵاندا تێپەڕ بووم و بە پێچەوانەی ئەو شتەی چاوەڕوانم دەکرد، مەڕ نەمابوو. کاتێک ئەو ڕووداوەم دەگەڵ دایکم هێنا بەرباس، بە سەرسوڕمانەوە کوتی:

- ئەیاڕۆ! بۆخۆیان نەیانکوژبێتەوە بە ئێمەشیان نەکوتبێ!

ئەو کاردانەوەی دایکم زۆر جیاواز بوو لەو شتەی پێموابوو لەو جۆرە کاتانەدا مەزەندەی بۆ دەکرێ، بۆ وێنە دزرابێ. بەڵام ئەمن وەک منداڵێک زۆر لە دنیای سیاسەت ناشارەزا بووم و هێشتا هەستم بە پێگەی قوربانی و بەشە خێر لە کێشە کۆمەڵایەتییەکانی ناو کۆمەڵگای کوردەواری نەکردبوو.

یەکەمجـار بـوو کە دایکـم بە هەواڵێـک لەزمـانی مـنەوە، ئـاوا هەسـتیار دەبـێ و پێـداگرانە لە چـۆنیەتی هەواڵەکە دەکـۆڵێتەوە. سـرتوخورتی ئەو ئێـوارەیەی دەگەڵ بـابم وادیـار بـوو بە قەنـاعەتی نەگەیانـدبوو، بەتـایبەت کە ئەو ئێـوارەیە خاڵعەباسـیش دیـار نەبـوو. هەربـۆیە دەگەڵ مـاڵ نووسـتنان چـووە دەرکـی مـاڵی خـاڵ عەبـاس و گـوێی بە دەرکە وەنـا بـۆ ئەوەی دەنگێـک ببیسـێ کە مەزەنـدەکەی پـێ پشتڕاسـتکاتەوە. کاتێک هاتەوە لە وڵامی پرسیاری بابمدا ئەوەندەی کوت:

- چرایان دایسێ بەڵام هەستوخوستیان نایە.

بـابم ئەوجـار هـاتبووە سـەر بـاری کەیخـودایەتی و چەنـد مەزەنـدەی بە قـازانجی خاڵعەبـاس خسـتەڕوو. وەک: چـت لێـداون مـاڵی خۆیـانە! کـابرا پێـی خۆشـە ئـاوا قوربـانی دەکـا بەتـۆچی! یـا خـۆ ئەتـۆ کەیخـودای کـابرای نـی... بەڵام دایکـم وەک کـاردانەوەیەکی خێـرا بـابمی بە تەواوی چەک کـرد و لەوێی دانا.

- ئەتـۆ دەنگـێ مەکە مە! ئەو بەزمە هەمـوو دەبـن سـەری تـۆ دایە. چـووی ئەو دیـڵە مەیمـوونەت هانـدا لەسـەر کاکمـت کـردە کەیخودا، ئەلانیش لە ئاست وی فزەی نایە.

ئەگەرچـی بـابم هیچـی لە دوو نەهـات و بە هەر هـۆیەک نەیویسـت دمبەدمەی دەگەڵ دایکـم بکـا، بەڵام ئەو

پاشەکشـــــەیەی بــــابم، ویـــــدەچوو لە لایەن دایکـــــمەوە وەک هەڵکردنــی گڵــۆپی ســەوز، بــۆ ڕووبەڕووبــوونەوەی یەکــلاکەرەوە دەگەڵ خــاڵۆژنم، ئەژمــار کرابــێ، چــونکە دەگەڵ بڵاوکــردنەوەی بەشــــە خێــــر لە ڕۆژی دواتـــــردا و ڕاســـــت دەرچـــــوونی مەزەنـــــدەکەی، دایکـــم، دەســـتی کـــرد بە بڵاوکـــــردنەوەی پڕوپاگانــدای ژەهــراوی لە دژی ئەو خێروخێــراتە. ســەرەڕای زۆر شــتی گرینگتــر، تیژایــی گازنــدەکانی دایکــم، کەوتبــوو ســەر ڕادەی قورســایی بەشــەخێرەکە، بەجۆرێــک لەهەر وتوویژێکــدا دەپێشــدا ئەوەی وەبیر کەسی بەرامبەر دێناوە.

– بەقەد لاگــونێکی چەرمەچەقــاڵتە، دە کــاغەزی پێچــاوە! ئەوە بەشەخێری بۆ خوشکی هێناوە!

دایکــم وەک تەنیــا خوشــکی مــاوی خاڵعەبــاس کە دراوسێشــی بــوو، چــاوەڕوانی ئەوەی دەکــرد کە لەو بــۆنەیەدا نەتەنیــا بەشــدار بــێ، بەڵکــوو فەرمانیشــی بەدەســت بــێ، بە تــایبەت پــاش ئەو پشـــتگیرییەی کە لێی کردبـــوو. بەڵام بە پـــێچەوانە، ئەوە دژبەری ســـەرکی ئەو قوربــانیکردنە بــوو کە لە ئاکامــدا جــڵەوی گــرتە دەســت و بە جۆرێــک جێبەجێی کــرد کە چەخمــاخەی شــەڕێکی ساردی چەند ساڵەی لێدا.

ئەو شـێوە قوربـانیکردنە، لە ئاکامـدا پـێگەی سیاسـی دایکمـی زۆر بەهێــز کــرد بەتــایبەت کە دەرکەوت جــگە لەو دەدوازدە مــاڵەی

دراوسێیمان، کەسیتر بەشەخێری خاڵعەباسی نەبینیوە. بە ڕەسمی کوردەواری ئەوجۆرە کاتانە هەموو کەس پەنجەی تۆمەت بۆ لای خزمی خێزانی ڕادەدێرێ.

لەوانەیە ئەمن تەنیا کەسێک بووبم دواتر توانیبام ئەو تۆمەتانە ڕەتکەمەوە و ئەو شەڕە سارده لە سەرەتاکانی هەڵگیرسانی بکووژێنمەوە، بەڵام کەس گوێینەدەدامێ کاتێک دەمکوت: ماڵە خاڵعەباسی مانگێکیشە بۆنی گۆشتی برژاویان لە ماڵێ دێ.

تەنیا شتێک کە دەیتوانی لە زەبری ئەو شەڕە سارده کەمکاتەوە، دووری بوو. بە خۆشحاڵێوە بۆ بەهارێ ئەو دەرفەتە ڕەخسا و خاڵعەباس بە دووبارە چوونەوەی بۆ کوورەخانە. بووە بە کاکی دایکم.

بەهۆی بارودۆخی ئەو کات, کۆڕەوی جەماوەر بۆ کوورەخانان، زۆر بەرچاو بوو. ئەو کارە تەنیا سەرچاوەی داهات بۆ بەشێکی زۆری کۆمەڵگا ئەژمار دەکرا. خاڵ عەباس ئەوساڵەش چۆوە کوورەخانەی و ساڵی دواتر و ساڵەکانی دواتریشی بەڵام ئیدی ڕاهاتبوو. تێر بە دڵی خۆی عەجەم دیتبوو و هیچ شتێک توانای ئەوەی نەبوو گۆڕانکاری دەروونی گەورەی تێدا ساز بکا.

چەنـد سـاڵ هەڵاتهەڵاتـی بێحەسـانەوە، قەنـاعەتی پێهێنـابوو کە هەتـا منـداڵی لە دەوروبەری هەیە، دەبـێ تەکبیرێـک بـۆ پیـری بکـات. هەر نەبـێ خـانوویەک پـێکەوە بنـێ. هەر بـۆیە لەناکاوێـک، بڕیاریدا خانوو ساز بکات.

بە بیسـتنی ئەو بڕیـارە، کەسـانێک کە بڕیارەکـانی خاڵعەبـاس، ڕاسـتەوخۆ یـان ناڕاسـتەوخۆ کـاریگەری لەسـەریان هەبـوو، کەوتـنە ڕاوێـژ. لەو بەیـنەدا خاڵعەبـاس ئەرکـی پێوەنـدی نێـوان ئەو دوو گـرووپەی لەسـەر شـان بـوو. هەرشـتێک لە مـاڵی خۆیـان وتـووێژی لەسـەر دەکـرا، بـۆ سـبەی ئێـوارێ لە مـاڵی ئـێمەش سـەرلەنوێ دەخـراوە بەر بـاس. ڕاوبۆچـوون زۆر ئـاڵوگۆڕ کـران، بـێخەبەر لەوەیـکە ئەو بۆچوونـانە بـۆ خاڵعەبـاس، دەوری مەجلـیس خۆشـکردنیان دەگێـڕا و بۆخـۆی لەمێـژ بـوو هەمـوو قۆناغەکـانی پڕۆسـەکەی داڕشـتووە. بەشـی ئەو کەسـانەی کە بڕیارەکـانی خاڵعەبـاس، ڕاسـتەوخۆ یـان ناڕاسـتەوخۆ کـاریگەری لەسـەریان هەبـوو، دواتـر، تەنیـا شـەڕەچەقە بـوو بـۆ ڕازیکردنـی خاڵعەباس بۆ نەرمینواندن و ئەنجامدانی هێندێک ڕیفۆڕم.

پـاش سەنگوسـووکێکی زۆر، بە ڕەزامەنـدی خاڵعەبـاس، وەسـتا ڕەحـیم بانگهێشـت کـرا بـۆ ئەوەی هەتـا سـەرما نەهـاتووە، خاڵعەباسـی دامەزراو بکـا. خاڵعەبـاس کە پێیوابـوو شـانازی بە جەمـاوەر داوە کە خـانووی سـازدەکا، دەگەڵ گەیشـتنی

وەســتارەحیم هەر لە ڕێــوە قســەی یەکــلاکەرەوەی خــۆی دەگەڵ کرد.

- وەســتا گوێــت لێبــێ دەڵــێم چــی! زیــاترم لێــوەرگرە و بە دڵــی منــی بــکە. ئیــدی بەمەرقەدی شــێخی، مــۆدە و مــۆتەم لــێدانێیەوە نایەڵم خشتی لەسەر خشتی دابنێی.

وەســتا بە مــۆدی ئەوکــاتی کە وەســتا و شــاتر و شۆفیرتاکســی ئاغایەتیــان دەکــرد، پێیوابــوو ئەو کــارەش هەر بەو ڕوانیــنە دەکــا، بەڵام بەو زەبــــرەی خاڵعەبــــاس نیشــــانیدا هیچــــی پێنەمــــا، سەیرکردنی خاڵعەباس نەبێ.

- چــاوم بــۆ لێــدەکەی، هەروایە ئیــدی! خــۆ بە مــاچم بــۆ نــاکەی! ئەگەر پێــــتدەکرێ بڵــــێ دەیــــکەم، نۆکەرێشــــت دەکەم. ئەتــــۆ وەســتای، لە شــتەکەی دەزانــی، پێمخۆشــە شــتەکەم وا بــۆ بــکەی، ســبەی ئیــرادی لەمــن نەگــرن، نێــوی بــابم نەهێــنن بــۆ وەســتای گرتــوومە. دەنــا ئەمــن لەســەر دڵــی تــۆم، چــۆنی چــاک دەزانــی ئاوای دانێ. پیاو نابێ هێندەش جوابی ژنوژالان داتەوە...

وێــــدەچوو وەســــتا کوتــــوپڕ تووشــــی حەبەســــان بــــووبێ و لە کــاردانەوەی شــیاو دڕدونــگ بــێ، چــونکە دەگەڵ کۆتــایی پێهــاتنی وتــــارەکەی خاڵعەباســــی، پــــڕی بە گــــێچەکە داگــــرت و بەبــــێ ئەوەی هــیچ بڵــێ، دەســتیکرد بە کێشــانی نەخشــەکەی لەســەر ئەرزی.

وەستا ڕەحیم خەریک بوو بە ئیشتیا ئەرزەکەی دەنەخشاند و هاوکات بە شێنەیی وردەکارییەکانی باس دەکرد،کە لەپڕڕا خاڵعەباس کوتی:

- وەستا کوتت ئەوە کوێ بوو؟ ئەوەی ئەو قولینچکەی؟

وەستا وەک ئەوەی بە زۆری ملت سوڕاندبێ، ئاوڕێکی لە شوێنی ئاماژەکراوی خاڵعەباس داوە و زۆر بە بێمنەتی کوتی:

- ئەوە چێشتخانەیە.

- مدبەق؟

- نا چێشتخانە.

- هەر هەوە ئیدی! ئەدی بۆ لەوێیە؟

وەستا کە دیتی ئەو وڵامە کورتە بەشی خاڵعەباس ناکا و پێویستە زیاتری بۆ شیکاتەوە، دەستی لە گیچەکە دەرهێنا و ڕووی لە خاڵعەباس کرد.

- ئەدی لە کوێ بێ باشە؟

- بۆم لە حەساری دابنێ.

بە بیستنی ئەو قسەیە نەک هەر وەستا ڕەحیم، بەڵکوو هەموو ئامادەبووان چاویان بڕییە خاڵعەباس.

- کـاکە چێشـتخانە چـۆن لە حەسـارێ دەبـێ! خـۆ ئەوە جێـی تەندووری نییە جێی قاپوکەچکانە.

- چێشـــتخانە چـــۆن لە ژوورێ دەبـــێ! ئەوە ســـبحەینێ چـــوار میـوان لەو ژوورەی دانیشـتن، دەنگـی قاپوکەچکـان هـات، لـێم بە ئیـــراد نـــاگرن. نـــاڵێن ســـەگباب خێـــرییە، دەســـەڵاتی ژنومنداڵەکەی نییە.

بـابم کە لەبـن سـێبەرێ راوەسـتابوو و خەریـک بـوو دووکەڵـی بەبا دەکرد زۆر بە تێڕادیوی کوتی:

- کوڕە وەستا بەقسەی مەکە. خانووەکەی سەقەت دەبێ.

بەڵام، خاڵعەبـاس زۆر لەسـەر قسـەی خـۆی پێـداگر بـوو و بە سـوێندی تـایبەتی خـۆی کە لەئەگەری هەر شـتێکی پـێچەوانە حەڵاڵـی دنیـایەی لە خـۆی حەرام دەکـرد، هەڕەشـەی کـرد لە ڕوودانـــی هەر پارچەکردارێـــک کە بە دڵـــی وی نەبـــێ. بەو شـێوەیە، چێشـتخانە هـاتە حەسـارێ و دەرفەتـی هەرجـۆرە نارەزایەتی دەربڕینێک لە ئامادەبووان گیرا.

بە دڵنیـاییەوە ئەوپەڕی چـاوەڕوانی وەسـتا ڕەحـیم بـۆ داواکـاری سەیروسـەمەرە هەر ئەوەنـدە بـوو و کاتێـک دواتـر ئاسـتی جیاوازی بیرکردنەوەی خاڵعەباسی دیت سەریسوڕما.

- وەستا ئاودەستەکەی گەورە بێ. پیاو جارجار شتی لێدادەنێ.

وەستا وێدەچوو لە کاردانەوەی سەیرتری بترسێ هەربۆیە بە پارێزەوە کوتی:

- کاک عەباس زەمینەکەت زۆرە، دەڵێی عەمبارێکت بۆ لەو سەری سازکەم.

خاڵعەباس کە خەریک بوو وەستای ڕام دەکرد و بە دڵی خۆی هەڵیدەسوڕاند، بە شێوەیەکی متمانەبەخۆ کوتی:

- خەرجی زیادی لێ ناکەم، هەر ئاودەستەکەی زەلام سازکە تەواوە.

وەستا یەکودووی لێ نەکرد و هەموو فەرمایشەکانی خاڵعەباسی تەواو بردە بواری جێبەجێکردن. نەخشە کێشرا، بناغەتێکرا، دیوار هەڵاچوون و کار گەیشتە دارەڕایە. لێرەدا بوو کە یەکەم نیشانەکانی دژایەتێکی قورسی ناوخۆیی، لە ماڵی خاڵعەباس ئاشکرا بوون.

لەوەتی کوڕ گەیبوونێ و کاسبیان دەکرد، خاڵعەباس دەسەڵاتەکەی لە کزی دابوو. سەرچاوەی دارایی وەک گرینگترین کارتی فشار لەدەستی چوو بووە دەرێ. تەنیا ئامرازی بەردەستی کە تا ڕادەیەک دەیتوانی کاریگەر بێ، زیرە و زمانەشرەکەی بوون.

خانووسازکردن مەیدانێکی گرینگ بوو تاکوو خاڵعەباس، ڕادەی کاریگەری تەنیا ئامرازی بەردەستی لە قۆناغی نوێدا، تاقی بکاتەوە. هەرچی خاڵعەباس بوو دەیکوت:

- حەڵاڵی دنیایەم لێ حەرام بێ، ئاسنی دەخانووی هەڵناکێشم. نۆرەی ئەوەیە بەسەرمدا بڕووخێ. ئەوانە تەماحی میراتی گرتوونی، دەیان هەوێ بمکووژن. دەنا ئەتۆ ئەگە خانووت دەوێ، ئاسن دەڵێ چی و دار دەڵێ چی.

هەتا شەڕی قسان با، بەدڵنیاییەوە کەس بۆی نەبوو سەنگەر بە خاڵعەباسی چۆلکا. بەڵام تواناکانی خاڵعەباس لە شەڕی نەرمدا هێشتا بە چاکی تاقینەکرابوونەوە. بنەماڵەکەی بە هەستپێکردنی ئەو کەلێنە تاقینەکراوە، زۆر ناجوامێرانە بە شەڕی نەرم ڕووبەڕووی بوونەوە و بۆ ماوەیەکی ڕانەگەیێندراو لێی لالووت بوون. مانیان گرت و خۆیان لە هەموو هاوکاریکردنێکی بوارد.

خاڵعەباس وەک ئەوەی لەپێشدا خۆی ئامادەی هەموو ئەگەرێک کردبێ، بە شێوەیەکی گاڵتەئامێز باسی ڕاوبۆچوون و بەرنامەی خۆی، بۆ دایکم دەکرد:

- ئیدی وەدەزانن ئەگە دمیان لێهەڵمووساندم، ئەوە ... پێدەچێ. کچێ بە مەرقەدی شێخی سبحەینێ دەچمە

مەلیکەنــدی خاوەرێــک داران دێــنم. پێتــوایە ئەلحــان ئەمــن جوابی ئەو دمسەگەی دەدەمەوە.

بـۆ مـن مەلیکەنـدی پرسـیار بـوو کە دەبـێ کـوێ بـێ، بـۆ دایکـم کــاردانەوەی شــیاو بە ئەو قســەی خاڵعەباســی. لە ئاکامــدا ئەو ڕۆژە هیچمان بە وڵامی پرسیاری خۆمان نەگەیشتین.

بــۆ ســبحەینەکەی تــازە لە قوتابخــانە هــاتبووینەوە و خەریکــی خــواردنی جەمــی نیــوەڕۆ بــووین کە خاڵعەبــاس بە بــێ هــیچ ئاگادارکردنەوەیەک، سەری بە ژووریێ داگرت:

- خەجێ کوڕەکانم بۆ بنێرە دەرێ، داران دادەبەزێنم.

بەو پێــیەی کە لە مانــای دابەزانــدن دڵنیــا بــووین، بە پەلەپەل نانمــان خــوارد و چــووینە دەرێ بــۆ ســەر زەوی خاڵعەباســی کە هێنـدێک لەسـەرتر بـوو. هەتـا نیوەشـەو، یـارمەتێکی چاکمـان کـرد و لەو ڕۆژەڕا تێگەیشـــتین کە دار دابەزانـــدن یـــانی ئەوەیـــکە دەبــێ پاکیشــیان کەیــن. بەشــداری ئــێمە وەک خوشــکەزا هەر لێــرە کۆتــایی نەهــات و هەتــا دوا قۆنــاغ بە شــێوەیەکی بەردەوام بەشــداریمان هەبــوو. هەرچەنــد بنەمــاڵەی خاڵعەبــاس دواتــرکە لە کــاریگەر نەبــوونی مانگرتنەکەیــان دڵنیــا بــوون، وردە وردە بە هیــوای هێنــدێک ڕیفــۆڕم. مانگرتنەکەیــان شــکاند، بەڵام وەک دەرکەوت، زۆرترین کـــــاریگەری مـــــانگرتنی بنەمـــــاڵەی خاڵعەباس، لەسەر ئێمە بوو.

هەروا کە خـــانوو دانــانی قۆنــاغ بە قۆنــاغ، بەپێــی نەخشــەڕێگای خــۆی دەچــووە پێشــێ، ترســی بنەمــاڵەی ئــێمەش لە قۆنــاغی گڵەبـــان زیـــاتر دەبـــوو. هەمـــوو سەداســـەد دڵنیـــا بـــووین کە خاڵعەبـاس دنیـاش خەرابـێ، بـۆ کـارێکی ئـاوا، کرێکـار نـاگرێ و وەک نۆکەری خۆڕایی، بە ئێمەی دەکا.

ڕۆژی هەینـــــی دیـــــاریکراو، وەک ڕۆژی پشـــــووی قوتابخـــــانە، پـــێمەڕە بە دەســـت، چـــاوەڕێی ئەمـــری خاڵعەبـــاس بـــووین، تـــاوەکوو گڵەبـــان دەســـت پێـــبکەین، کەچـــی خاڵعەبـــاس دیـــار نەبـــوو. لە ئەنجـــامی پرســـیار و وڵام دەرکەوت کە خاڵعەبـــاس بە دوای لـــــۆدێری شـــــارەوانیدا ڕۆیشـــــتووە کە دوور لە چـــــاوی بەرپرســـــان، بیهێنـــێ و بە نیســـکە پووڵێـــک، کـــاری ســـێ ڕۆژی ئێمەی پێ بکات.

بەهـۆی خۆشـحاڵی ڕزگـار بـوون لەو بێگـارییە بـێ یـا هەر شـتێکی تــر ئەو کــاتە بــۆ یەکەمجــار هەســتم بە بــوونی هێنــدێک زرینگــی لە نـــاخی خاڵعەباســـدا کـــرد، ئەگەرچـــی دواتـــر زۆر بە تونـــدی پاشگەز بوومەوە.

پـــاش تاوێـــک ڕامـــان و چـــاوەڕوانی بە نەڕەی لـــۆدێر وەخـــۆ هــاتینەوە و بــۆ دیتنــی لــۆدێر و خاڵعەبــاس لەســەر پــێ چەقــین. لەوکـــاتەدا تەنیـــا شـــتێک کە بە جـــۆرێکی جیـــاواز وەبەر چـــاو دەهـــات، خاڵعەبـــاس بـــوو کە بە نیـــوە بـــزەیەک لە تەنیشـــت

شـۆفیرەکە دانیشـتبوو. هەسـتی ڕاسـتەقینەی خاڵعەبـاس نـازانم، بەڵام بە مەزەنـدەی مـن، هەسـتی سـەددامی هەبـوو، کاتێـک لەسـەر تانـک دانیشـتبوو و بە نێـو ئـاپۆرەی سـەربازاندا تێـپەڕ دەبوو.

دەگەڵ گەیشـتنیان بـۆ شـوێنی مەبەسـت، خاڵعەبـاس گورجێـک خـۆی فڕێـدا خـوارێ. وەک ئاغـای سـەر خەرمـان دەسـتی دەبەر کەلەکەی نـا و خەریکـی وردە ئەمـران بـوو. لەبەر نەڕەی لـۆدێر، دەنـگ نەدەگەیشـتە دەنگـی، هەر بـۆیە خاڵعەبـاس لەوکـاتەدا بە کەڵـک وەرگـرتن لە زمـانی ئامـاژە، خەریکـی دەربڕینـی بیرۆکەکـانی خـۆی لە بـواری ئەنـدازیاری بـۆ شـۆفیرەکە بـوو. شـۆفیریش کە بە دڵنیـاییێوە خەریکـی کەڵـک وەرگرتنـی بێمـۆڵەت لە کەرەسـەی حکـوومی بـوو، خێراخێـرا سـەری بـۆ دەلەقاند.

کە لـۆدێرەکە یەکەم کەچـکە گڵـی بـردە سـەرێ، دڵنیـا بـووم ڕۆژێـک بێگـاریم لەکـۆڵ بـۆتەوە. کەچـکەی دووهەم، هیـوای زۆرتـری پێبەخشـیم. دەگەڵ کەچـکەی سـێهەمی لە سـەر بـانی ڕۆکـرد، بەوی دیـتم، سەداسـەد دڵنیـا بـووم دەبـێ دوو حەوتـووی دیـکە، بێگـاری خاڵعەباسـی بـکەم. دارەڕای کۆشـکە خنجـیلانەکەی خاڵعەباسـی بەرگەی قورسـایی گڵەبـانی لـۆدێری نەگـرت و دارمـا. نە تەنیـا دارەڕای تێکقرمانـد، بەڵکـوو لایەکـی دیواریشـی دەگەڵ خـۆی بـرد. لە مـاوەی چەنـد خولەکـدا، هەمـوو

هیــوای حەســانەوە لەو خــانووبەرە و هەســتی مــن بەدیتــنەوەی زرینگی لە ناخی خاڵعەباسیدا, لە بیر چوونەوە.

هێشــتا تەپوتــۆزی ئەو دارڕمــانە نەنیشــتبۆوە کە زیــرە و هــاواری ژن و منــداڵ بەرزبــۆوە. ئەگەرچــی ئەو دارڕمــانە بە خۆشــحاڵێوە هــیچ زەرەری گیــانی بەدووە نەبــوو، بەڵام کــوڵەکەی ئــابووری خاڵعەباســی تێکشــکاند و چــاوڕوان دەکــرا تووشــی قەیرانێکــی سەختی بکا.

پــاش نیشــتنەوەی تەپوتــۆز و هــاواری خــانوو ڕۆ و کــاکە ڕۆ، جەمــاوەر کەوتــنە ســەرکۆنەی ســەرەکیترین بەرپرســیاری ئەو خەســارە گەورەیە. دیــارە بەهەر کەلێنێکــدا لێــت ڕوانیبــا، تەنیــا دەســتی خەتابــاری خاڵعەبــاس تێیــدا دیــار بــوو. ئەنــدامانی بنەمــاڵە وەک ئەوەی بەرپرســیارێتی لــۆمەکردنی خاڵعەباســیان لە نێــوانی خۆیــان دابەش کردبــێ، هەریەکەو لە هێڵێکــرا هێرشــی بــۆ دێنــا. ســێ لە ســەرەکیترین هێڵەکــانی هێــرش بریتــی بــوون لە: چێشــتخانەی لە حەســار، ســەربانی دارەڕاکــراو و لــۆدێر بــۆ گڵەبــان. هەر لەو بەیــانییە هەتــا ماڵنوســتنان، لە نێــو گەرمەی هــاتوچۆی میوانــان کە بــۆ دڵخۆشــی دانەوە دەهــاتن، ئەو هێرشــانە لە ســێ قــوڵەوە بەردەوام بــوون. بە درێژایــی ئەو مــاوەیە، خاڵعەبــاس وەک بەرگــرییەک، تەنیــا ئامــاژەی بــۆ مــقەدەری خــــودای دەکـــرد و بەو پاســـاوە، خـــۆی لەهەر جـــۆرە بەرپرسیارەتییەک دەدزیێوە.

– ئەوە مــقەدەری خــودایە خــودا. پــێش بە مــقەدەری خــودای ناگیرێ.

دیتنــی ئەو بــارودۆخە نالەبــارە، هەســتی هاوســۆزی میوانــانی بــزاوت. هەر ئەو شــەوە بڕیــاردرا بــۆ ســبەی هەرەوەزێــک ســازکەن و کــارەکەی بــۆ ڕێکــخەن. لە ئەنجــامی هەرەوەز و دەســتەواوی خــزم و دراوســێ، بە دوو ڕۆژ خــانوو خــاوێن کــراوە. دیوار سەرلەنوێ هەڵاچوونەوە و گەیشتەوە قۆناغی دارەڕایە.

بەڕای مــن ئەو ســاتە ســەختترین ســاتی ژیــانی خاڵعەبــاس بــوو، چــوونکە بە هــیچ جۆرێــک نەیــدەوێرا باســی داران بکــاتەوە. کاتێــک کــوڕە گەورەکەی ڕۆیــی بــۆ ئاســن کــڕین بە چــاوێکی پــڕ حەســرەتەوە لێــی دەڕوانــی. لەوانەیە لەهەمــوو ژیانیــدا وەهــا بارودۆخێک نەهاتبێتە گۆڕێ کە نەوێرێ قسەی خۆی بکا.

دیتنــی ئاســن بە ســەربانێوە ئەگەرچــی بــۆ خاڵعەبــاس زۆر نــاخۆش بــوو، بەڵام نەیــدەوێرا هــیچ بژاردەیەکــی دیــکەی هەبــێ. هەر لە ســاتی دارمــانەکەوە، ئیختیــاری بردنەپێشــی پڕۆســەکە، لەدەســت خاڵعەباســی هــاتە دەرێ، بەجۆرێــک دەکــرێ بکــوترێ ئەوەی مــانگرتن پێــی نەکــرا، دارمــان کــردی. تەنیــا ڕۆڵــی بەرچـــاوی خاڵعەبـــاس لەو ســـاتەوە دە ئەو پڕۆســـەیەدا، ڕەخنەگرتنــی بەردەوامــی بە شــێوەی خــۆی بــوو کە زۆرجــار زیــاتر لە بــۆڵە دەچــوو. وەک هەڵســەنگاندنێک دەکــرێ بکــوترێ، ئەو

دارمانە دوو ئەنجامی ناڕاستەوخۆی هەبوو: لاوازکردنی یەکجاری پێگەی خاڵعەباس لە بواری بڕیاردان و ڕزگاری یەکجاری ئێمەی خوشکەزا، لە هەر جۆرە بێگارییەک.

خاڵعەباس لە هەرجۆرە بڕیاردانێک سەبارەت بە شێوەی سازکردنی خانووەکەی دوورکراوە و کوڕ لغاوی کاریان گرتە دەست، بەڵام کارە شازەکەی خاڵعەباس وای گیرفان هەڵتەکاندن کە هەر ئەوەندەیان بۆکرا کاری ژووری تەواو بکەن و حەساریان بۆ ساز نەکرا. ئاسانترین کارێک کە لە وەها بارودۆخێکدا دەکری، بۆ ئەوەی هەست بە ئاسوودەیی بکەی ئەوەیە کە تاوانبارێک بدۆزیەوە و هەموو قورسایی ناخۆشی نەبوونەکەت، بخەیە ئەستۆی. هەرچەندە خاڵعەباس تاوانباری سەرەکی بوو، بەڵام دیاریکردنی وەک بەرپرسیاری هەتاهەتایی، تۆزێک ناجوامێرانە بوو. خاڵعەباس، دواتر وەک لە قسەکردنیڕا دیار بوو، گرفتی دەگەڵ بەرپرسیار ناسینی خۆی نەبوو و وازی لە مەقەدەر هێنابوو، هەربۆیەش کاتێک گلەوگازندەی نەبوونی پووڵی بۆ سازکردنی حەسار لێدەکرا، هەموو جارێ خۆی لە ئەسڵی پرسەکە دەدزیەوە و دەیکوت:

- حەسارم بۆ چییە. کێ کاری بە ماڵە منە. هەرچی بردیان گەردنیان ئازاد بێ.

حاشـا لێکـردن لە پرسـەکە نەدەبـووە هـۆی ئەوەی گرفتەکـانی بشـارێتەوە. تەنیـا هـاتنی زسـتان و هـاتوچۆی ژن و منـداڵ بـۆ چێشـتخانەی هەڵکەوتـوو لە دەرێ بـوو کە دەیتـوانی مەنتقـی خاڵعەبـاس لەخەو هەسـتێنێ. بەڵام لەخەو هەستانیشـی لەو کـاتەدا هـیچ سـوودی نەبـوو. تەنیـا پـارە بـوو کە دەیتـوانی چـارەی هێنـدێک لەو گرفتـانە بکـاتەوە و ڕەنـگ و ڕوویەک بە خانووەکەی کە زۆرتر لە کەمپی ئاواران دەچوو، ببەخشێ.

هـۆی حەسـار سـازنەکردنی خاڵعەبـاس لە سـەرەتادا پـووڵ نەبـوون بـوو، بەڵام بـۆ سـاڵی دواتـری کە پـووڵ هەبـوو نەیدەویسـت وا بە ئاسـانی لە قسـەی خـۆی پاشـگەز بێـتەوە. وێـدەچوو لە هۆکارێـک بـگەڕێ تـاوەکوو بەبـێ ڕاکێشـانی سـرنجی جەمـاوەر، بە ئەسـپایی پاشەکشـە بکـات. هەڵـبەت پێویسـت نەبـوو هۆکـارەکە ڕاسـتی بـێ، چـونکە ئەگەر نەشـبا، خاڵعەبـاس دەیتوانی، بە هۆکارێکی ڕاست، دەستنیشانی بکا.

تـا ئەو جێـیەی ئەمـن ئەوکـات ئاگـاداری ژیـانی خاڵعەبـاس بـووم، خاڵعەبـاس دوو جـووتی کەوش زیـاتر نەبـوو. جووتێـک کەوشـی جیـر کە پێیـان دەکـوت وێـن و جـگە لە کـاتی کـارکردن بـۆ نـوێژی هەینـیش دەبەری دەکـردن، چـونکە دەیکـوت کەوشـی دیـکەم لێـدەدزن. جـووتێکیش کەوشـی مەجلیسـی هەبـوون کە هەرکاتێـک خـۆی لەگـوڵێ دەدا، بۆیـاغی دەکـردن و دەپێـی

دەکــرد. جــگە لەو جــووتە کەوشــە، بەش بە حــاڵی خــۆم هــیچم نەدیتبوو، ئیدی نازانم ئەو شانۆیەی بۆ کام کەوشی بوو.

- کــوڕە بــابم پیــاو نــاوێری تاوێــک چــاوی خافــڵ بکــا ئەگە شــتێکی لێــدەدزرێ. ئــاخر کــوا ئــاوا دەبــێ. دنیــا بــۆتە هەرەجمەرەج. گــای بە کولانەیدا هەڵدەکێشن.

ئەو هاتوهـــــاوارەی خاڵعەبـــــاس ئەو ڕۆژە، دەوری کەڵەبـــــابی نــاوەختی لە کــۆڵانی ئــێمەدا گێــڕا و بــووە هــۆی کۆبــوونەوەی جەمــــاوەرێکی بەرچـــاو. کاتێـــک ئامـــادەبووان پرســـیاری هـــۆی هاتوهاوارەکەیـــان لێکـــرد، وەک کـــابرایەکی زوڵـــم لێکـــراو، ئەوپەڕی خەفەتی خۆی ئاوا بۆ لینگە کەوشێک دەربڕی:

- چ بــووەی چــی بــابم! مەمــلەکەت کەسبەکەســە. نــاوێری تاوێــک لە شــتەکەت خافــڵ بــی. دوێنــێم کەوش کڕیــوە، هێشــتا لاقم تێهەڵنەکێشابوو، بردوویانە.

لەو کــاتەدا تەنیــا شــتێک کە خاڵعەبــاس پێویســتی پێنەبــوو ئەو ڕســتانە بــوون کە بــاس لە گرینــگ نەبــوونی کارەســاتەکە دەکەن. چــونکە خاڵعەبــاس بەڕاســتی پێویســتی بە بیــانوویەک هەبــوو تــا لە قســەی خــۆ لەبــابەت حەســار ســازنەکردن پاشــگەز بێــتەوە. هەر بــۆیە لە کــاردانەوە بەو ڕســتەیەی کە کــوترا هــیچ نیــیە خاڵعەباس، کەوشێک چییە بەڵاوەگێڕی خۆت بێ، کوتی:

- بەڵای چـی و شـتی چـی دایـکەکەم! ئەوە هـاتوو کەوش نەبـا ماشـێن بـا، بە بەڵاوەگێـر، زەرەر دەگەڕێـتەوە؟ ئـاوا کـوا دەبـێ! حەڵاڵـی دنیـایەم لـێ حەرام بـێ سـبحەینێ حەسـاری خـۆم سازدەکەم.

بەوجـۆرە خاڵعەبـاس بەبـێ کەمتـرین کـاردانەوەی لاوەکـی، لە قسـەی خـۆی پاشـگەز بـۆوە و بڕیـاری سـازکردنی حەسـاریدا. هەڵـبەت بە فەرمـوودەی قەدیمییـان گـا بە کولانەیـدا هەڵکێشـان، یـارمەتی خـاوەن ماڵیشـی دەوێ، هەربـۆیە لەو بـابەتەدا، وەک گومانێـک پێشـبینی جـێ پەنـجەی خاڵعەبـاس دەکرا. ئەگەرچی کەس بۆ سەرەداوێک نەگەڕا.

خاڵعەبـاس پـێش ئەوەی هەرجـۆرە باسوخواسـێک بێـتە گـۆڕێ، دەسـتی کـرد بە ئامادەکـاری و هەر ئەو ئێـوارەیە بە تـاقیتەنێ ملـی لە خەنـدەق هەڵقەنـدن نـا. ئەو پێـداگری و هەوڵە بەپەلەی خاڵعەبـاس، ئەگەری پەیـدابوونی هەرجـۆرە بیـرۆکەیەک بـۆ هێنانە ژێرپرسیاری ڕووداوەکەی بە یەکجاری پەکخست.

ئەوجـارە، بۆسـازکردنی دیـوار، بە پاسـاوی ئەوەیـکە وەسـتا ڕەحـیم، دەسـتی سـووکنییە، ئەگەری بانگهێشـتکردنەوەی لەئـارادا نەبـوو و خاڵعەبـاس وەسـتا بـاقی تـازەلاوی وەک جێگـرەوەیەک دەستنیشـان کـرد. خاڵعەبـاس وەسـتا بـاقی زۆر بەدڵ بـوو و دەیکـوت وەسـتای چـاکە، زۆر بە گـوێیە، هەرچەنـد

دواتـر بە چـاکی نێـو نەدەهێنـا و دەیکـوت خێـرییە. هۆیەکەشـی بە پێی فەرموودەی خاڵعەباسی ئەوە بوو کە:

- ئەو هەتیوە خێرییە منداڵی بۆ ژنەکەی هەڵدەگرێ.

ئەودەمەی وەسـتا بـاقی، وەسـتای خاڵعەباسـی بـوو، هێشـتا ئەو تایبەتمەنـدییەی بـۆ خاڵعەباسـی ئاشـکرا نەببـوو و خاڵعەبـاس بە دڵـی خـۆی هەڵیدەسـوڕاند و پێیهەڵادەکـوت. شـازترین هەڵاکوتنەکانیشـی بەراوردکردنـی بە وەسـتا ڕەحـیم و هەڵکێشانی وەستا باقی بوو.

- جـا وەسـتا نەچـی وەک ئەو ناوەسـتایەم دەگەڵ بـکەی، زووم بـۆ تەواو بـکە. ماشـەڵڵا دەسـتوبردی چاکـت هەیە، دەبەردەسـتت مرم ئەوڕۆ نەجاتم بدە.

وەسـتا بـاقی تۆزێـک شـەرمێون بـوو. خاڵعەبـاس هێنـدەی بەشـانوپیلیدا هەڵاکوتبـوو زۆریـش لە وەختـی خـۆی لایـدەدا، پێـی عەیـب بـوو دەسـتهەڵگرێ بە تـایبەت کە کرێکـاری خۆشـی دەگەڵ نەبـوو و هەمـوو دەسـتوپێوەندی خاڵعەباسـی بـوون. وەسـتا بـاقی وا بەدەسـت خاڵعەباسـەوە گیریخواردبـوو کە خوداخـودای بـوو نەجـاتی بـێ، هەربـۆیە خـۆی لەدژایەتیکردنـی داخوازێکـانی خاڵعەبـاس دەبـوارد. بەڵام کە کـار گەیشـتە دەروازەی حەسارێ، خۆی بۆ نەگیرا و شتێکی هەرکوت.

- وەستا گیان دەبەردەستت مرم دەروازەکەی گەورە سازبکە.

- خاڵەگیان چاکم داناوە. هەموو جۆرە ماشێنێکی تێوەدەچێ.

خاڵعەباس هاوکات کە خەریک بوو بە ئاماژەی دەست و شەقاو دەروازەی دیاری دەکرد کوتی:

- چاک کوا ئاوایە؟ دەروازە، تراکتۆری بە تلێرەوە تێوەنەچێ بۆ دەروازەیە! گەورەتری بکە کاکە.

ئەوە یەکەمین و دواهەمین ڕادەربڕینی وەستا باقی لەو دوو ڕۆژە کارەی دابوو، ئەگەرچی خاڵعەباس دەربڕینەکەی ڕەتکردەوە. وەستا باقی بە پێی داواکاری خاڵعەباسی خەریکی خۆشکردنی شوێنی تێپەڕبوونی تراکتۆر بە تلێرەوە بوو کە خاڵعەباس غەیب بوو و تاوێکی پێچوو هەتا بە هاوڕێیەتی وەستای دەرکەوپەنجەران گەڕاوە.

- وەستا گیان بۆ ئێرەم دەوێ. ئەمان شتێکی لەبارم بۆ ساز بکە.

وەستای دەرکەوپەنجەران کە لەبەر ڕەشایی و چەوری ئاسن لەسەر دەموچاوی، تەنیا سپیایی ددان و چاوی دیار بوو، یەکسەر سیودوو ددانەکەی وەدەرخست و بە گاڵتەوە کوتی:

- ئەرێ وەستا! ئەو لادیوارەت لەبیر نەچووە؟

وەستا باقی دەرفەتی ئەوەی پەیدا نەکرد بەرگری لە وەستایەتی خۆی بکا چونکە خاڵعەباس هەڵیدایە:

- لادیواری چی وەستا، دەروازە ئەوەندە هەردەبێ ببێ.

وەستای دەرکەوپەنجەران بە هەستێکی دڵسۆزانەوە کە بە زەحمەت لە پشت ڕەشایی سەر دەموچاوی ئاسەواری بەدی دەکرا، کوتی:

- جا خۆ خاڵە ئاوا، بەقەد خەرجی هەموو دیوارەکەت، پووڵی دەرکەت دەچێ.

خاڵعەباس بە بیستنی ئەو قسەیە دەموچاوی وەک قیلی لاسوانان داچۆڕاو و بە دەنگێکی نزم کوتی:

- بەڕاستیتە وەستا؟ هێندەم دەچێ؟

و بەبێ ئەوەی چاوەڕوانی وڵامی وەستا بکات، ڕوویکردە وەستاباقی و کوتی:

- وەستا ئەمن سەهوو بووم، کوڕە با تلێر نەبێ هەر جیبێکی تێوەچێ کیفایەتە.

هەڵبەت ئەوکات هیچ باس لە جیب کڕینی خاڵعەباس نەبوو و ئەوە داوایەکی کەسێکی کەلەڕەق بوو کە تەنیا بە جەفەنگێکی لەو چەشنە، توانای دەربڕینی پەشیمانی خۆی هەبوو.

نێــو هێنــانی جیــب ئەگەرچــی لەپــڕڕا بــوو بەڵام تەواو بێهــۆش نەبــوو. ئەوکــاتە بــاو، بــاوی جیــب گاڵانــت بــوو. ئەو جیبــانەی وەک بەرمـــــاوی هەشـــــت ســـــاڵ شـــــەر، لە لایەن حکـــــوومەتەوە دەفرۆشـــران و بـــۆ مـــاوەیەکی زۆر، بـــۆ بەرگـــری لە زیـــادبوونی حەشــیمەت، کــاریگەری لە حەبــی دژە زگپڕبــوون زیــاتر بــوو. بەهـــــۆی هەرزان بوونیـــــان بە زۆر کەس دەکـــــرِدران و بـــــۆ مەبەســـتی قاچـــاغی کەڵکیـــان لێوەردەگیـــرا. تەنیـــا کـــاریگەری بەرچـــاوی ئەو جیبـــانە ئەوە بـــوو کە بـــۆ مـــاوەی چەنـــد ســـاڵ، کـــۆڕەوی کوورەخانـــانی وەســـتاند و هەلـــی کـــارێکی پڕمەترســـی بـــۆ لاوانـــی چینـــی هەژار ڕەخســـاند. ئەگەرچـــی ئەو کـــاریگەرییە، کـــــاریگەری تـــــری بە دووی خۆیـــــدا هێنـــــا و لە درێژمـــــاوەدا کلتـــوورێکی تـــایبەت بەو چیـــنە تـــایبەتە ســـازکرد کە خـــۆی لە شـــێوە قســـەکردنی جیـــاواز، جـــلوبەرگی جیـــاواز و مۆســـیقای جیاوازدا دەدیتەوە.

ئەوکـــات ئەو ڕووداوە پێشـــبینی نەدەکـــرا، بەڵام خاڵعەبـــاس نەخــوازراو، جێــی بــۆ ڕمبــازێنی گاڵانــت لە دەرکــی خۆیــان خــۆش کــرد. پێویســت بــوو ئەو زســتانە بــووکێکی دیــکە دابەزێنــێ هەتــا قەرزوقــۆڵەی شــایی، گوشــارێکی وەهــا ســەختی لەســەر ســازبکا کە مل بە کڕینی ئەو داشەهارەیە بدا.

ئەو هەمـــوو قەرزەی لەســـەر خاڵعەبـــاس کەڵەکە ببـــوو، هـــیچ ڕێیەکــی دیــکەی بــۆ نەهێشــتەوە جــگە لەوەیــکە، تەنیــا یادگــاری

بـــاب و بـــاپیرانی، یـــانی پەڵە زەوی بەڕبەڕۆچـــکەی ئاســـمانیَ بفرۆشـــیَ و تەهـــای ئـــازیزی، وەک یەکێـــک لە سێســـوچکەی وەجاغی خۆی، گاڵانت سوار بکا.

هەواڵـــی ئەو گۆڕانکـــارییە گەورەیە، زۆر درەنـــگ بە ئـــێمە گەیشـــت و بەجارێـــک ســـورپڕایزی کـــردین. بە تـــایبەت ئەو ڕۆژەی کە خاڵعەباســـمان دیـــت بە زاریکـــی پـــڕ پێکەنـــین، لە پێشـی گـاڵانتەکەی دانیشـتووە و کاتێـک بەدەرکـی ئـێمەدا تێـپەڕ دەبـــوون، ئەو دەســـتەی کە هەمیشـــە لەســـەر لێـــواری دەرکەکە دادەنا، گەزێک هێنا دەریَ و سڵاوی لێکردین.

ڕۆژەکـــانی هەوەڵـــیَ، تەواو مـــاڵی ئـــێمەی لەبیـــر چووبـــۆوە و بە ســـەختی ســـەرقاڵی گاڵانتەکەیـــان بـــوو. پێوەنـــدی خاڵعەبـــاس و گاڵانتەکەیـــان، ســـرنجڕاکێش بـــوو. ســـەندەڵی پێشـــیَ بەدڵنیـــاییێوە تـــایبەت بە خاڵعەبـــاس بـــوو و بە هـــیچ جۆرێـــک قەبـــووڵکراو نەبـــوو لە حـــزووری جەنابیانـــدا کەسـێکی تـــر لەســـەری دابنیشـــیَ. وەک عادەتێـــک دەبـــا هەمیشـــە دەســـتی ڕاســـتی لەســـەر لێـــواری پەنـــجەرەکە دانابـــا و ئانیشـــکی لە دەریَ بـــا ئەگەرچـــی کەشوهەوا یـــارمەتی نەدابـــا، چـــونکە ئەگەر وانەبـــا بەڕاســـتی لێـــی دەبوو بە بەڵا و نەیدەزانی چی لیَ بکا.

زۆر جـــار ئاماژەکـــانی هـــۆگری خاڵعەباســـم بەو ئـــامرازە دەهـــاتە بەرچـــاو. ئەو کاتـــانەی جغـــارە بەدەســـت بە دەوروپیلیـــدا دەهـــات.

جارناجارێک پێیەکی دە تەگەران دەکوتا و وەک شارەزایەک لێیان خورِ دەبۆوە.

وەک منداڵێک کە شتێکی تازەی بۆ کڕدرابێ، دڵی نەدەهات بەجێی بێڵێ. هەرکات گالانت هەڵکرابا، بە دڵنیاییەوە خاڵعەباسیشی تێدابوو. ئەو شێوەی خاڵعەباس هاوڕێیەتی گالانتی دەکرد، لێکەوتەی چاکی نەبوو. لە سەرەتادا کە شۆفیریان بۆ گرتبوو هەتاکوو تەهای فێربکا، ئەو پێوەنووسانەی خاڵعەباسی بە سەندەڵی پێشێ، گرفتی گەورەی سازکردبوو. تەها دەبا لە پشتەوەڕا فێری لێخوڕین بووبا. دواتر کە تەها تەسدیقی وەرگرت و هاتە پێشێ، خاڵعەباس هەر لە جێی خۆی مایەوە.

ئێوارەی خاڵعەباساویم نەدیتەوە هەتا ئەوکاتەی تەها بوو بە شۆفیر و دەستیان بە قاچاغی کرد. ئەو شانازییە هاوکات بوو دەگەڵ عادەتکردنی خاڵعەباس بە گالانت و جارجار دابەزینی.

ئەوە بەخێرهێنانەکەی دایکم، لەبەر دەرکی حەساریێ بوو کە مزگێنی وەرزێکی نوێی دیداری خاڵعەباسی پێداین.

- کاکە ئەوە بۆ دیار نی؟ لێمان ناپرسی! یارەبی بە خێرێی...

لە وڵامی چاکوخۆشییەکەیرا دیار بوو کە دەبێ ئاستی چاوەڕوانیمان لە گفتولفتی خاڵعەباسی، بەرینە سەرێ.

- ئەرێ چــۆنی خوشــکێ؟ هەر خەبەرت نیــیە! لەو بســتەڕێیەی حاڵێکی کاکت ناپرسی...

هەمـــوو پیـــاوێکی ســـەداقەت، دان بەوە دادەنـــێ کە وادیـــارە کـاریگەری گاڵانـت لەسـەر دەروونـی خاڵعەبـاس، یەکجـار زۆر بـووە کە لە (خــودات لــێ ڕازی بــێ)ڕا هــاتۆتە ســەر ئەو چاکوخۆشــی پڕهەســتە. هەڵــبەت خاڵعەبــاس هەر بەوەنــدە نەوەستا و لەو هەست و سۆزەی بەشی ئێمەشی دا.

ئەو ڕۆژە بـابم وەک ئاگـای لە ئەجێنـدای قسـەکانی خاڵعەبـاس بــێ، پــاش ئەوەی کە بە لالێــوی بەخێرهــاتنی کــرد دەنگــی تەلەویزیــۆنەکەی بەرز کــردەوە و ســرنجی خســتە ســەر شاشەکەی.

خاڵعەبـاس کە هێشـتا دایکمـی بە فریـا نەگەیشـتبوو هەتـا بە پرســیارێک ســەری قســەی بــۆ دامەزرێنــێ، بە ئەوپەڕی سەرســوڕمانەوە هەواڵــی دەرس و قوتابخــانەی لە مــن پرســی. ئەمـن کە بەو ئـۆینە تـازەی خاڵعەبـاس، حەبەسـابووم، بە کـورتە وڵامێک، ئاسایی بوونی بارودۆخی قوتابخانەم پێڕاگەیاند.

دوابەدوای ڕوونـوێنی لەو سـوڕپرایزە، دایکیشـم خـۆی گەیانـدێ و لە گەرمەی چاکوخۆشــــیدا ئەوەنــــدەی لە زاری دەرپەڕی کوتی:

- ئەرێ کاکە دەگەڵ ماشێنەکەتان چۆنن؟

ئەو هەڵە ستراتیژیکە کە بە باوەڕی بابم، لە لایەن خوشک و برا، پیلاندارێژراو بووە، بواری بۆ خاڵعەباس ڕەخساند تا هەوڵەکانی بۆ چەوساندنەوەی بابم بخاتە گەڕ.

- جا خوشکێ لە چی دەپرسی! هەر دەبێ بڵێی لە خودای بەزیاد بێ. خودا بە نەسیبی هەموو کەسی کا. نیعمەتە نیعمەت!

ئەگەرچی بابم بە ڕواڵەت، خۆی لەو قسانە بێ گوێ کردبوو، بەڵام وەک لە قسەکانی لە پاش ڕۆیشتنی خاڵعەباسیڕا دیار بوو، تەواو کەوتبووە ژێر کاریگەری و سەداسەد پێی وابوو، ڕووی ئەو قسانە دەگەڵ ئەوییە.

خاڵعەباس بابەتێکی مۆری دەستکەوتبوو و بە ئیشتیای خۆی لە حەوشی تاریفان جیفرکی لێدەدا.

- ئەگەر ئاوام دەزانی، وەڵڵا دە ساڵ پێش دەمکرێ. وەبزانە شەش کوڕ کاسبیت بۆ دەکەن....

هەروا کە خەریک بوو، چاوەڕێی ئەوەی نەکرد کەس سەری سوڕ بمێنێ یا هۆگری خۆی بۆ باسەکە بدرکێنێ و یەکسەر چووە سەر وردەکارییەکان.

- خودا پشتیوان بێ ئەو مانگەی نا ئەوی دیکە، یەکی دیکەش دەکرم. دەیدەم بە شۆفیری بۆم بگێرێ. شوکور لێی

پەیدا دەبێ. لە خودای بەزیاد بێ هەموو ڕۆژێ دەگەڵ بانگی نیوەڕۆیە، دەهەزارم دە گیرفانی دایە.

دایکم وەک ناوبڕێک هەڵیدایە:

- کاکە ماشەڵڵایەکی بڵێ. چاوەزار پیسە! بۆی هەیە!

خاڵعەباس وەک ئەوەی هەستی بە مەترسی کردبێ، تۆزێک ڕاما بەڵام دواتر چووە سەر باسی تواناکانی گالآنت.

- ماشێن هەر گالآنت! خۆ نەدەزانێ هەوراز چییە، بەرد چییە، ئاو چییە. هەر دەڕوا. شتەکە ئەگە ژاپۆن بوو، ئاوایە!

خاڵعەباس بەو ڕێڕەو گۆڕینە، چووە سەر بابەتی دڵخوازی من. ئەمیش وەک بەشدارێکی چووک، ویستم پەرە بە باسەکە بدەم و بیبەمە سەر بەراورد کردنی ماشێنەکان، هەر بۆیە لە زارم دەرپەڕی و کوتم:

- خاڵە ماشێنی چاکت نەدیوە، دەنا گالآنت بۆ ماشێنە!

بە بیستنی ئەو قسەیە، بابم کە تا ئەو کاتە چاوی لەسەر شاشەی تەلەویزیۆنەکە هەڵنەگرتبوو، نیگایەکی پڕ لە سپاس و پێزانینی لێکردم. بەڵام هەر بە خێرایی خۆشی نیگای ئەمەگناسانەی بابم، کەوتە بن سێبەری ڕەشی چاولەژێڵڵا هاتنی خاڵعەباسی. وەک ئەوەی بۆ دیتنەوەی ڕستەی

پێویست، خەریکی بنکۆڵ کردنی خانەکانی مێشکی بێ، چەند چرکەیەک تێم ڕاما و لە ئەنجامدا کوتی:

- هەرچی دەڵێ گالانت ماشێن نییە، کوڕی دایکوبابی خۆی نییە. ڕۆڵە ئەتۆ چووزانی ماشێن چییە....

کاردانەوەکەی ئەوەندە چاوەڕواننەکراو بوو کە هەموو ئامادەبووانی تووشی حەبەسان کرد و بۆ ماوەیەک کەشەکەی تووشی چەقبەستوویی کرد. ئەوە ڕمبازێنی دەمولێوی بوو کە لە ئاکامدا دایکمی ئاگادار کردەوە کە پێویستە بەپەلە ناوبڕێک بخاتە نێو باسەکەوە. هەر بۆیە بە وردبینی ژنانەوە خاڵێکی وا هەستیاری دیتەوە کە شەڕی گالانتی نەک لە بیری خاڵعەباسی بەڵکوو لە بیری ئێمەش بردەوە.

- حەک ڕەبی مبارەک بێ. ئەدی کاکە ئەوە بۆ ناڵەی ئەو ساعەتە جوانەت کڕیوە. دادەی وەڵڵا جوانە! ئەوە دژە ئاویشە؟

ئەو کارە تەنیا لەدەست ژنێک دێ کە بتوانێ سەروبنی کەسێک هەر بە نیگایەک، بپشکنێ، تەواوی وردکارییەکانی بە مێشکی بسپێرێ و لە کاتی خۆیدا، بیخاتە خزمەت ئاشتەوایی و پتەوکردنی بناغەی خزمایەتی.

لە ئەنجامی ئەو ناوبڕەی دایکم، خاڵعەباس وەک ئەوەی لەبیری چووبێتەوە باسی چی دەکرد، چاوێکی لە ساعەتەکەی

کــرد و چاوێــک لە دایکــم. هاوکـــات کە خەریــک بـــوو ئەو مەودایەی بە هـــۆی هەڵچـــوونەکەی، لە پشـــتییەکەی پەیـــدای کردبوو، پڕی دەکردەوە، بە دەنگێکی نزم و بێهەست کوتی:

- ئەوە؟ ئەوە سێچوار ڕۆژ دەبێ کڕیومە.

لە سـەیری دنیـایە خاڵعەبـاس شـتێکی تـازەی کڕیـوە و نەهـاتووە نمایشی بکا!

- وەڵـــڵا جـــوانە! زۆریشـــت پێـــداوە، دیـــارە! جـــا کـــاکە ئەو هەمـــوویەت بـــۆ پێـــدەدا؟ خـــودا نەخواســـتە ئەدی ئەگە لێیـــان دزی؟

دایکــم زۆر بە زرینگــی پرســیاری کــرد و هەر بۆخۆشــی وڵامــی داوە. بەوجـــۆرە دەرفەتـــی ئەوەی بە خاڵعەباســـیدا کە ئەهـــوەن بێـــتەوە و خـــۆی ئامـــادەی ناســـاندنی ئەو بەرهەمە نـــوێیە بکـــات. خاڵعەباسـیش بەو کـات کـڕینەوەی دایکـم خـۆی تەیـار کـرد و هاوکـــات کە بە قـــامکی گەورە و شـــادەی، جەغـــزی دەوری ساعەتەکەی دەسڕێوە کوتی:

- ئەوە ئـــۆرییێنتی حەســـڵە. لە دنیـــایە نێوبـــانگی هەیە. بـــاتری و قورمیش و شتی ناوێ، هەر بە تینی دەستی کار دەکا....

بەو تاریفـــاتەی خاڵعەبـــاس کـــردی، بە تـــایبەت گەرمـــای لەشـــەکەی، بە ئـــاوات بـــووم چـــاوێکم بەو ســـاعەتە بـــکەوێ، بەڵام

بە هـۆی ئەوەیـکە هێشـتا ئاسـەواری قەڵسـی لەسـەر دەموچـاوی خاڵعەباس تروسکەی دەدا، نەموێرا تخوونی بم.

لە درێــژەی ئەو ئێوارەکـۆڕەدا، دایکـم بە زیرەکییەکـی بـێوێنە، ڕێــڕەوی باســەکانی زووزوو دەگــۆڕی و ڕێگــر بــوو لە ئەگەری هەرجـــۆرە تێکهەڵچـــوونێکی زیـــاتر. ئەگەرچـــی خاڵعەبـــاس چەنـدین جـاری دیـکە هەوڵیـدا بچێـتەوە سـەر باسـی گاڵانـت، بەڵام بە هــۆی ئەوەیــکە کەشــەکە بــۆ وروژانــدنی ســەرلەنوێی ئەو باسـە لەبـار نەبـوو، بـۆینەکرا لە ئامـاژەیەکی کـورتەوە زیـاتر، بچێـــتەوە ســـەر باســـەکە. بەو جـــۆرە یەکەم ســـەردانیکردنی خاڵعەبـاس لە پـاش گاڵانـت کـــڕینەکەی کۆتـــایی پێهـــات و تێیـدا، نە خاڵعەبـاس تـوانی پـڕ بە دڵـی خـۆی لە سـەر گاڵانـت بــدوێ و نە مــن شــانازی دیتنــی ئەو ســاعەتە نــاوازەیەم بە نەسیب بوو.

هەمــوو لایەک دڵنیــا بــووین کە خاڵعەبـاس بـۆ تەواو کردنــی زنجیــرەی تاریفــاتەکەی دێــتەوە بەڵام زنجیــرەیەک ڕووداوی لە ناکــاو پەکــی کــارەکەی خســت و پــاش مــاوەیەک کە گەورەی کردینەوە، یەزید ئاواتی بۆ نێوچاوانی دەخوازت.

تەنیـا دوو ڕۆژ پـاش ئەو چـاوپێکەوتنە پـڕ سـورپرایزە بـوو کە یەکەم قەیرانــی وەرزی نــوێی ژیــانی خاڵعەبــاس دەســتیپێکرد. قەیرانێـک کە دەسـپێکی زنجیـرەیەک قەیرانـی تـر بـوو کە هەر

هەموویــان لەبــن ســەری گــاڵانتەکەی دابــوون. مەترســییەکانی قاچــاغی وەک بەشــێکی دانەبــڕاوی ئەو کــارە ســەلمێندرابوون و کەم کەس گلەیــی لە پێشــهاتەکان دەکــرد. خاڵعەباســیش تــا ئەو کــاتەی بــۆ خــۆی بەشــداری ئەو ڕەوتە بــوو پێشــهاتە ناخۆشەکانیشــی بە دڵێکــی فــراوان وەردەگــرت و هــاوخەمی تەهــای دەکــرد. هەر بــۆیە هەر کــات پرســیاری چــۆنیەتی ســێ ســەرمەقولاتی گاڵانتیــان لێــدەکرد, بەبــێ ئەوەی گومــانی لە دەســتوفەرمانی تەهــای هەبــێ، وەک پێشکێشــکارێکی چــاک بەدەســـــتی هەڵپێچـــــراوەوە، تەواوی وردەکارییەکـــــانی ئەو ڕووداوەی نمـــایش دەکـــردەوە و گـــاڵانتەکەی وەک تـــاقە بەرپرسیاری ئەو ڕووداوە دڵتەزێنە دیاری دەکرد.

- بە ســەری تــۆ زۆر چــاک دەهــات! گەیشــتە پــێچەکەی، بــۆ ئەو لایەی بــاداوە، ماشــێنەکە بەقســەی کــرد، بــۆ ئەولای بــاداوە بە قســـەی کـــرد، بەڵام هەرکە شـــلی کـــردەوە، جـــوابی نەداوە و یەکسەر دە خڕێی هاویشت.

یەکەم قەیرانــی وەرزی نــوێی ژیــانی خاڵعەبــاس، هاوســۆزی خــزم و کەســی بــزاوت، هەر بــۆیە هاوکــات کە خەریــک بــوو ئەو ڕووداوەی بە درێژایــــی ڕۆژ بە چەنـــد وردە جیـــاوازێوە بـــۆ ســەردانیکەرانی یەک لە دوای یەک دەگێــڕاوە، بانگاوازێــک کــرا بــۆ ئەوەی بە هانــای گــاڵانتەکەی خاڵعەباســەوە بچــن کە هێشــتا

خەریـــک بـــوو لە لاخرێـــک، ســـەراوبن، باوبـــاوێنی دەگەڵ ساتەلایتەکانی ژاپۆن دەکرد.

لە ئەنجـــامی ئەو بـــانگەوازە بەرفـــراوانە و بە پێـــی دابـــی کـــوردەواری لەکـــاتی لێقەومـــان، جەمـــاوەرێکی بەرچـــاو خۆیـــان تەیـــار کـــرد و چـــوونە شـــوێنی مەبەســـت. هـــیچ ئـــامراز و کەرەســـەیەک پێویســـت نەبـــوو. جەمـــاوەرەکە ئەوەنـــدە زۆر بـــوو کە هەر بەشـــێکی کەمیـــان خەریکـــی هەڵکێشـــانی گاڵانـــت بە دەســـت بـــوون و ئەوانـــی دیـــکە لە دووررا قەوەتیـــان دەدایە. چەنـــد خـــولەکی زیـــاتر نەخایانـــد کە بەبـــێ ئامـــادەبوونی خـــاوەن مـــاڵ، قریـــوەی خۆشـــی بەرز کـــرایەوە. گـــاڵانتەکەی خاڵعەباســـی بە ســـەروگوێ شـــکاوی، هـــاتەوە ســـەر تەگەر. دەســـبەجێ دەپاشـــی ماشێنێکی دیکە خرا و گەیشتەوە دەرکی ماڵی خاڵعەباس.

بـــۆ ســـبحەینێ ئێـــوارەکەی کە خاڵعەبـــاس لە بەڕێکردنـــی ســـەردانیکەران ببـــۆوە، دەســـت بە مـــل هەڵواســـراو هـــاتە بەر دەرگـــا و چـــاوی بە گاڵانـــت کەوت. ڕوخســـاری هیچـــی نەدەدرکانـــد. وەک ڕۆژان دەورێکـــی بە دەوری گاڵانتـــدا لیـــدا بەڵام هـــیچ پێیەکـــی دە تەگەران نەکوتـــا و تەنیـــا بـــۆ مـــاوەیەک ســـەیری ســـەروگوێی تێکقرمـــاوی کـــرد. ئەو شـــەوەش لە کەشـــێکی ماتەمـــاوی ســـەرقاڵی میـــوان بەڕێکـــردن بـــوو. هێـــدی بـــوونەکەی بەردەوام بـــوو هەتـــا ڕۆژی دواتـــرکە بە دیـــداری وەســـتایان شـــاد بـــوو و هەواڵـــی خەرج و مەخـــاریجی لـــێ پرســـین. لەو کـــاتەدا بـــوو

کە پۆست مۆدێرنی سووک کرد و سەرسوڕهێنەرترین تازەگەرییەکانی لە بواری جنێودانـدا، بە بە ئامانج گرتنی سیلەندر و ئێگزۆز ڕوونوێنی کرد.

بە درێژایی ڕۆژێک ئەگەری هەموو ئەگەرێکی خستە ڕوو. هەر لە وەدرنانی تەهارا بگرە هەتا سەڵت بوونی خۆی بەسەری پیری. لە کاتی هێنانە بەرباسی هەموو ئەو ئەگەرانە پێویست بە بوونی هیچ شایەدحاڵێک بۆ پشتڕاستکردنەوەیان نەبوو، چونکە بەرزی دەنگی خاڵعەباس لە هەموو بەڵگەیەک بێمنەت بوو و بە درێژایی سەد میتر لە چواردەوری ماڵە ئەوان، هەموو کەس دەیتوانی پشتڕاستی هێنانە بەرباسی ئەو ئەگەرانە بکات.

هەموو ئەو هاتوهاوارە تەنیا نارەزایەتی دەربڕینی کەسێکی بێ دەسەڵات بوو کە دەیویست بێزاری خۆی، بە یاریکردن بە دوایین کارتەکانی بەردەستی پیشان بدات. لە ئاکامدا نە تەها وەدەرێندرا و نە بۆخۆی سەڵت مایەوە بەڵام ئەو ڕووداوە جرجی یەکجاری خستە نێوان هاوکاری بازەرگانی ئەو باب و کوڕە، بە جۆرێک تەها لاقی چەقاند و خۆی لە هەر جۆرە هاوڕێیەتی خاڵعەباسی بوارد. بیانووشی بۆ ئەو هاوکاری نەکردنەی جگە لەو نێوان ناخۆشییەی دوایی، زۆر بوو و چەندین کردەوەی سەیروسەمەرەی خاڵعەباسی، وەک هۆکار دەهێناوە کە تەنیا پشتڕاستکردنەوەیان لەلایەن خاڵعەباسەوە

بـــــوو کە ئەو دەرفەتەی بە گـــــوێگر دەدا کە بتــــوانێ ئەگەری ئەوجۆرە بیرکردنەوە لە مێشکی کەسێکدا باوەڕ بکا.

ئەوەیـکە تـۆ بـاری قاچـاغ بێنـی و هاوکـات قەڵسـەی لە هێزەکـانی ئاسـایش بگێـڕی، تەنیـا بە خاڵعەبـاس دەکـرێ. بەڵام ئەو پرسـە بە بەراورد بە پـــــرۆژە گەورەکەی خاڵعەباســـــی، تەنیــــــا جەفەنگێک بوو.

- شـەرت بـێ کەڵاشـێکی بکـڕم. جـا چـۆن عەجەم پـێش بە مـن دەگرێ!

هەرچەنـــد ئەو بیـــرۆکەیەی خاڵعەباســـی، دەرفەتـــی ئەوەی بـــۆ نەڕەخســا بچێــتە بــواری جێبەجێکــردنەوە، بەڵام هەر ئەو چەنــد پـارچە کـردارەی پێشـانیدا، تەهـای ناچـار کـرد لە ژێـر فشـاری هاوڕێیــــانی، خــــۆ لە هاوکـــاریکردنی خاڵعەباســـی بپـــارێزێ. مـــاوەیەک کەشـــەکە هەروا بە چەقبەســـتوویی مـــایەوە و هـــیچ کامیــان حــازر نەبــوو لە هەڵوێســتی خــۆی پاشــگەز بێــتەوە. لە ئاکامــدا بە بەڕیــوانی هێنــدێک خـــزموکەس، خاڵعەبــاس ڕازی کـرا کە خانەنشـین بـێ و ئێوارەوئێـوارە پـووڵی خـۆی وەرگـرێ، دە تەنکەی گیرفانی بنێ.

لەســـەرەتادا خاڵعەبـــاس بە بێمەیلـــی ملـــی بەو ڕێگاچـــارەیەدا، بەڵام دواتــر کە ببــوو بە حــازر خــۆری بــن ســێبەرێ، دووبــارە کەیفـــی ســـازبۆوە و جەزمەی گاڵانـــت، گرتێـــوە. لەو مـــاوەیەدا

لەبەر بێکــاری، زۆر بەســەری دەکــردینەوە و مێشــکی بــابمی هەڵدەپشاوت.

کەیــف ســاز بــوونی خاڵعەباســی، هاوکــات بــوو دەگەڵ گوشــارێکی زۆر لە ســەر تەهــای. ئەو کە دەبــا هەمــوو ڕۆژێ بەشــی هەرە زۆری داهــاتەکەی وەک مــووچەی خانەنشــینی، بــدا بە خاڵعەباســی، دەرەقەتــی خەرجــی ماشــێنی نەدەهــات و نەشــیدەوێرا داوا لە خاڵعەباسی بکــا. هەربــۆیە ئەو گوشــارە وای لێکــرد ڕێگــای پڕمەترســیتر بگــرێتەبەر و دەســت بە قاچــاغی شڵقەی بکا.

مــاوەیەک لە ژێــر ســێبەری بــێخەبەری خاڵعەباســدا، تەهــا بە پــــوولی شــــڵقەی کەیفــــی دەکــــرد و ڕۆژ دەگەڵ ڕۆژێ تەیــارتردەبوو. کەڵاشــی بەســەر پێــوە دەکــردن و قســەی شــەش پووت شەشپووت دەکردن.

تەنیــا کەســێک کە لەو مــاوەیەدا زۆرتــرین گوشــاری دەروونــی لەســەر بــوو، بــابم بــوو کە هەمــوو ڕۆژێ دەبــوایە گــوێی لە خۆهەڵکێشــــاندنەکانی خاڵعەبــــاس بووبــــایە. ئەوکــــات کە خاڵعەبــاس بەشــێک بــوو لە کەرەســەی پەیوەســتی گاڵانــت، زۆرمــان نەدەدیــت، بەڵام لەوەتــی خانەنشــین ببــوو، هەمــوو ئێــواران بە دیــداری شــاد دەبــووین و گوێمــان بــۆ فەرمایشــەکانی ڕادەگــرت. بە هەر قســەیەک دەســتی پێکردبــا لە ئاکامــدا،

سەربان و بنەبان دەهاتەوە سەر تەنکەی گیرفانی کە لە سایەسەری گالانتی، هەموو ڕۆژێ دەهەزاری تێدایە. بابم زۆری دانبەخۆدادەگرت، بەڵام تەواو کەسادی پێوە دیار بوو. هیچ دەستی بۆ نەدەکراوە. تەنانەت دایکیشیم هەستی بەو لاسەنگی هێزە کردبوو و وەک جاران بە خاڵعەباسی هەڵانەدەکوت.

بابم بە پێچەوانەی ئەوەی لێی چاوەڕواندەکرا، بە متمانەیەکی لەڕادەبەدەر بەو ڕستەیە کە دنیا دەوران دەورانە، زۆر ژیرانە مامەڵەی دەگەڵ ئەو بارودۆخە دەکرد. هەستیارانە چاوەڕێی دەرفەتێکی دەکرد، بۆ ئەوەی لە ژێر ئەو گوشارە قورسە دەرباز ببێ، هەر بۆیە هەموو هەواڵێکی پەیوەست بە خاڵعەباس و بنەماڵەکەی، بە وردی شرۆڤە دەکرد و لە هۆ و هۆکاری دەپرسیەوە.

لە ئاکامدا خۆری بەختی بابیشم هەڵات. ئەو کاتەی کەسێک، بە هەر هۆیەک، لە کن بابم کوتبووی، تەهای خاڵعەباسی، خەریکی ویسکییە. لەسەرەتادا بابم وەک بۆخۆی دەیکوت بۆی پرسیار بوو ویسکی چییە، پێشی عەیب بوو بپرسێ، هەر بۆیە وەک ئەوەی باو بوو، بەرپەرچی قسەی کابرای دابۆوە و هەر جۆرە ئەگەرێکی لەوجۆرەی ڕەتکردبۆوە. دواتر کە لەملا وئەولا بە پرسیار مەبەستی کابرای تێگەیشتبوو و ئەگەری باسەکەی پشتڕاستکردبۆوە، بە هەگبەیەکی پڕ ڕووی دە ماڵی

کـــردەوە. دەگەڵ یەکەم درکانـــدنی، زۆر ژیـــرانە ڕێـــی هەمـــوو بەرگرییەکـــی لە دایکـــم بڕێـــوە و لە پاشـــان تەواو متمـــانەبەخۆ ئامادەی چاوپێکەوتنی ئەو ئێوارەیەی خاڵعەباس بوو.

بە ئاســـانی لە هەڵســـوکەوتی بـــابمڕا بەدی دەکـــرا کە ئەو ئێـــوارەیە بـــۆ وی، زۆر چارەنووســـازە، بە جۆرێـــک کە لە خەوی پـــاش نیوەڕۆشـــی خۆشـــبوو و تەنیـــا بە چەنـــدجار ئەودیواودیـــو کـــردن، کۆتـــایی پێهێنـــا. دایکیشـــم دامـــاو لە گۆشـــەیەک دەســـتی خســـتبوو ســـەر دەســـتی و لـــووتی داژەنیبـــوو. بە پـــێچەوانەی ئەوەی گومـــانم دەکـــرد کە دایکـــم خاڵعەباســـی لە هـــاتنی ئەو ئێـــوارەیە پاشـــگەز دەکـــاتەوە، هـــیچ ئەگەرێکـــی لەو جـــۆرە لە ئـــارادا نە بـــوو و باســـەکە ئەوەنـــدە گرینـــگ بـــوو کە ئەویـــش بێمەیـــل نەبـــوو کە هەرچـــی زووتـــرە، چـــارە بکـــرێ. لە ئـــاپۆڕەی بێـــدەنگێکی بەســـام، بـــۆ یەکەم جـــار، هەمـــوو چـــاوەڕێی خاڵعەبـــاس بـــووین. هەریەکەمـــان لە سووچێکەوە تامەزرۆی ئەو باسە بووین.

خاڵعەبـــاس وەک ڕۆژان، هەرکە تاوبـــان کـــز بـــوو، بە لارەلار پەیـــدا بـــوو. دەگەڵ جێخۆشـــکردنی، بـــابم وەک پێویســـتییەک بـــۆ کـــردنەوەی ســـەری قســـان، بەپـــێچەوانەی هەمـــوو ڕۆژان، زۆر گەرموگـــوڕ بەخێرهـــاتنی کـــرد و هەواڵـــی وڵاتـــی لـــێ پرســـی. هەواڵـــی تەهـــای لـــێ پرســـی. هەواڵـــی قاچـــاغی لـــێ پرســـی. خاڵعەبـــاس لە شـــێوەی وڵامـــدانەوەکانیڕا دیـــار بـــوو کە هێشـــتا هەســـتی بە هـــیچ جیـــاوازییەک نەکـــردووە و تەنـــانەت لەوەی کە بەبـــێ هەوڵـــی

خـۆی باسـەکە دەچێـتە سـەر قاچـاغی زۆریـش کەیفـی سـاز بـوو و خەریـک بـوو نـوتقی دەکـردەوە کەچـی بـابم خـۆی نەگـرت و هێشتا خاڵعەباس لە وڵامە سەرەتاییەکان نەببۆوە کە کوتی:

- کاک عەباس شتێکی بڵێم پێت ناخۆش نابێ؟

خاڵعەبـاس بە کەمێـک گومـانەوە ئامـادەی وڵامـدانەوە دەبـوو کە بابم دەرفەتی پێنەدا و کوتی:

- کـاک عەبـاس، کـوڕی تـۆش هەر کـوڕی خـۆمە. بە قەبرێکـی بـابم چـۆتێ، تەهاشـم بە قەت ئەو دوو کـوڕەم خـۆش دەوێ. بە ئیخۆمی دەزانم بۆیە باس دەکەم، دەنا بەمن چی.

ئەو شـێوە هاوسـۆزی نـامۆیەی بـابم، خاڵعەباسـی نەختێـک هەسـتیار کـرد و بـۆ بیسـتنی شـتێکی گرینـگ دەسـتی لە هەڵبەستنی تووتن و پەڕەکەی هەڵگرت.

- کاکعەبـاس خەڵـک چـی چـاک نـاڵێ. ئەو فـێعلانە بـۆ، بـۆ کوڕی تۆ دەبێ. کێ تا ئێستا شتێکی خەراپی بە ئێوەوە دیوە.

خاڵعەبـاس وا پرسـیارکەرانە دەیـڕوانییە بـابم کە هۆشـی نەبـوو هێشـتا تـووتنی دە پەڕەکەی نەکردبـوو کەچـی بە زمـانی تەڕی دەکرد.

- کوڕی تۆ بۆ، بۆ ئەوەی دەبێ، ئارەقی بفرۆشێ.

خاڵعەبـــاس بە بیســـتنی ئەو قســـەیە وەک دڕووی دە ســـمتی ڕۆچووبێ، ڕمبێک بڵیند بوو و بە تەواوی هێزەوە نەڕاندی:

- ئەوە کێ ئەوەی دەڵێ هەتا گۆڕی بابی وا لێبکەم؟

بـــابم بە هـــیچ جۆرێـــک خـــۆی بـــۆ وەهـــا کـــاردانەوەیەک ئامـــادە نەکردبـــوو و پێـــی وابـــوو خاڵعەبـــاس گومـــان لە ڕاســـتی هەواڵەکە ناکـــات، کەچـــی نەتەنیـــا بە ڕســـتەیەک، قســـەکەی ڕەتکـــردەوە بەڵکوو هێرشی پێچەوانەشی کرد.

تەنیـــا شـــتێک کە بـــابم وەک بەرگـــری غەریـــزی بـــۆی کـــرا، خـــۆ دزیـــنەوە بـــوو لە ئەگەری تـــێکەڵ بـــوون بەو کێـــیەی خاڵعەبـــاس ئـــاوا بە زەبـــر هەڕەشـــەی لێکـــرد، هەر بـــۆیە گورجێـــک خـــۆی خزانـــدە ســـەنگەری خاڵعەبـــاس و شـــێوازی قســـەکردنەکەی گۆڕی.

- کاکعەبـــاس هەتـــا شـــتەکە ڕاســـت یـــا درۆ بـــڵاو نەبـــۆتەوە بـــا چـــارەی بکەیـــن. قســـە زۆر هەڵدەبەســـترێن بـــا نەهێڵـــین بـــڵاو بێتەوە.

بەڵام خاڵعەبـــاس بەو ئاســـانییە ملـــی بە کەمتـــرین ئەگەری ئەو دەنگـــۆیەش نەدەدا و بە لاتـــاوێکی جەرگبـــڕ، پێـــداگری لەســـەر ڕاستنەبوونی ئەو قسەیە کرد.

- نەوەڵــڵا ئەو خەڵــکە حەســوودن. چاویــان بەو ماشــێنەی ئــێمە هەڵنــایە. کــوڕی مــن ســەری بچــێ نــوێژی نــاچێ، چــۆن شــتی وا دەکا.

لغــاوی باســەکە لە دەســت بــابم دەرچووبــوو. ئەو کە مەبەســتی ســەرکۆنە کردنــی خاڵعەبــاس بــوو ئێســتا بەرەوڕووی بوختانێــک ببــۆوە. هەر قوونەجــوولەی بــوو باســەکە بگــرێتەوە دەســت، بەڵام بە پشـــــتیوانی ئەو ڕەتکـــــردنەوە تونــــــدوتۆڵەی خاڵعەباســــی دایکیشــم وەخــۆ هــاتەوە و بــۆ پشــتیوانی کــاکی وەخــۆکەوت. هەر هێنــدەی پێنەچــوو کە ڕەتکــردنەوە، بــۆ هێرشــکردن گــۆڕدرا و تیژایــی پەلامارەکەیــان خســتە ســەر بــابم. بــابم هیــوا بــڕاو خەریکــی پەلەقـــاژە بـــوو و زۆر بە کەســـادی بەرپەرچـــی دەدانەوە تـــا لە ئاکامــــدا هیچــی پــێ نەمــا و بە شــێوەی خاڵعەباســی قســەی یەکلاکەرەوەی خۆی کرد.

- ئــاخر هەرســێک تەڵاقــم کەوێ ڕاســت وایە، ئیــدی بــۆ مــل نــادەن. ئەگە ڕاســـت دەکەن بـــۆ نـــاچن لە شـــتەکەی بکـــۆڵنەوە دوایە وە درۆم خەنەوە.

ئەو ســوێندەی کە لە ئەدەبیــاتی زارەکــی بابمــدا شــتێکی نــامۆ بــوو، ئەگەرچــی مۆڕبــوونەوەی تونــدی دایکمــی لــێکەوتەوە، بەڵام وردە گومـــانێکی خســـتە بەرەی دژبەرەوە و تـــا ڕادەیەکــی زۆر سســـتی کــردن. بــۆ چەنــد خــولەکێکی تــر خاڵعەبــاس بە مینگەمینــگ،

بێهیـوا، خەریکـی چەنگەکـرِکە بـوو هەتـا کەشـەکە پـێچەوانە کـاتەوە، بەڵام هاوپەیمـانەکەی چیتـر هۆشـی لەسـەر باسـەکە نەمـابوو و بەدوای هەڵگیرسـاندنی شـەرِێکی ساردی درێژخـایەن بـوو. لە ئاکامـدا لە کەشـێکی سارد و پـرِ لە مرِەمـرِ، خاڵعەبـاس رِۆیشت.

ئەوە تەنیـا سـەرەتایەک بـوو و هـیچ کەس شـکی دەوەیـدا نەبـوو کە خاڵعەبـاس، هەتـا لایەکـدا بە لایەک نەخـا، دەسـتبەرداری ئەو باسـە نـابێ. ئەو، کەسـێک نەبـوو کـاتی خـۆی بە بەڵـگە دۆزیـنەوە خەسـار بکـا. خاڵعەبـاس یەکسـەر دەچـووە سـەر گومـانلێکراو و داوای دانپێـدانانی لێـدەکرد. بە پـێچەوانەی هەمـوو دادگـایەک کە ئەو کەسـەی ئیـدعایەکی هەیە دەبـێ بەڵـگە بێنێـتەوە، لە بەردەم دادگـای خاڵعەبـاس تۆمەتبـار بە بـێ ئەوەی هـیچ بەڵـگەیەک دژی هەبـێ دەبـێ بێتـاوانی خـۆی بسەلمێنێ.

زۆر جیـاوازتر لەوەی گومانمـان لێـدەکرد، خاڵعەبـاس هەر ئەو ئێـوارەیە دەگەڵ بیسـتنی ئەو باسوخواسـە، تەهـای وەک تاوانبـار ئەژمـار کردبـوو. لەسـەرەتای شـەو هەتـا درەنگانێـک، دانیشـتنی دادگـایی کردنـی تەهـای بەردەوام بـوو. تەنیـا دادگـایی نەبـوو بەڵکـوو هاوکـات دانپێـدانانی زۆرەملـی و هێرشـی تاوناتـاویش هەبـوو. هەمـوو ئەو قۆنـاغە یەک لە دوای یەکـانەی دادگـاییکردنەکەی بە بـێ ئامـادەبوونی هـیچ کەسـێکیتر

بەڕێوەچــــوون و بەهــــۆی تایبەتمەنــــدی جیــــاوازی وتــــوویژی خاڵعەبــــاس، لە مەودای دووریشــــڕا لێکــــدەکرانەوە. ئەوە تەنیــــا درەنــگ بــوونی شــەو و بێتــاقەت بــوونی خاڵعەبــاس بــوو کە توانی کۆتایی بەو شەڕە بێنێ.

یەکەم کــاردانەوەی ئەو شــەوە لالــووت بــوونی تەهــا لە هەمــوو ئەنــدامانی بنەمــاڵەی ئــێمە بــوو. وادیــار بــوو کە بە ســەرچاوەی ئەو دەنگــۆیەی زانیــوە، بــۆیە بــۆ بەیــانی کە بە پێیــان بە کوڵانــدا دەڕۆیشتە خوارێ، هیچ سەروسڵاوی نەبوو.

ئەو هەمــوو هاتوهــاوارەی شــەوی ڕابــردوو و لالــووت بــوونی تەهــا وایکــرد دایکــم ســەرەڕای ترســی لە خــاڵۆژنم، بــۆ بــاسوخواس خــۆیەک بگەیێنێتــێ و پــاش تاوێــک بە نــوێترین هەواڵەکــان بگەڕێــتەوە. وادیــار بــوو تەهــا لە ئەگەری هەر جــۆرە دەستلێدانی گاڵانـت وشیار کرابـۆوە و هەتـا هەتـایە دەبـێ بەرەڵـڵا بەرەڵــڵا بســوورێتەوە. ئەوە بڕیــاری کۆتــایی خاڵعەبــاس بــوو بەڵام چاوەڕوانــدەکرا وەک هەمــوو بڕیارەکــانی تــری، هەر زوو لێــی پاشــگەز بێــتەوە و چــاوەڕوانی بیــانوویەک بکــات هەتــا هەڵیوەشــێنێتەوە. بــاش یــا خەراپ، ئەوجــار ئەو پاشــگەزبوونەوەیە زۆر زووتــر ڕوویــدا. وەســتانی گاڵانــت، وەســتانی داهــاتی خاڵعەباســی بەدواوە بــوو بە تــایبەت ئێســتا کە تەواو خانەنشــین بــوو، هەر بــۆیە زۆر زوو ملــی بە بەڕیــوانی دا بەو مەرجەی تەهــا چیــدی ئەو بەزمەی نەکــات. لەولاشــەوە تەهــا مەرجــی دانــا

کە بەشـی خاڵعەباسـی دەبـێ کەمکـرێتەوە. ئەو شـەڕەمەرجە بـۆ مـاوەیەک پێشـی بە هەر جـۆرە پێشـکەوتنێک گـرت هەتـا لە ئاکامدا یەکی لێزان ئاوای نسحەتی تەهای کرد:

- کـــورە ئەتـــۆ زۆر شـــێتی! ئەو بەزمە چیـــیە دەیـــکەی؟ دەهەزارەکەی بۆ بکە بە بیست هەزار و بڵێ کارت پێم نەبێ.

ئەو تەکبیـرە ئەگەرچـی چـاوەڕوان دەکـرا کـاردانەوەی تونـدی خاڵعەباســـی بەدوووەبـــێ، بەڵام بەوپەڕی سەرســـوڕمانەوە، خاڵعەبـاس بە بێـدەنگێکی پـڕ لە ڕەزایەت، ملـی بەو مەرجە دا و وەک دڵسۆزێکی باوکانە، ئاوای نسحەتی تەهای دەکرد:

- ڕۆڵە خـۆ نـاڵێم مەیـکە! دەیـکەی بە حەیـا و ئەدەب بـیکە، بـا ناحەزمان پێ خۆش نەبێ.

گڵـــۆپە ســـەوزە باوکـــانەکەی خاڵعەبـــاس، بـــۆ هەرجـــۆرە هەڵســـوکەوتی تەهـــای ڕێگـــا خۆشـــکەر بـــوو و لەو ڕێگـــایەدا ســـنوورەکانی یەک لەدوای یەک بەزانـــد. وەک سروشـــتی ڕاستەقینەی ئەو کـارە، تەهـاش هیچـی بە هـیچ نەکـرد و کاتێـک گیـرا جـگە لە گاڵانـت کە بە نێـوی خاڵعەباسـی بـوو، هیچـی بـۆ دەرنەچـــوو. جـــگە لە جەریمەیەکـــی زۆر، چەنـــدین مـــانگیش زینـدانی کـرا. بەڵام بەوجـۆرەی دیـار بـوو لە ترسـی خاڵعەبـاس هـــیچ گرفتێکـــی دەگەڵ زینـــدان نەبـــوو و هیـــوای دەخـــوازت درێژتر بووبایە.

ئەو ڕووداوە خاڵعەباسـی لە هەر جـۆرە شـایی پێبـوون بە وەجـاغی، بێهیـوا کـرد و بە یەکجـاری تەمـای گـرت ژیـانێکی دوو کەسـی پیـرانەی هەبـێ. ئەگەر وردەکارێـک هەبـا دەنـا لە بورسـە نـافەرمێکەی خۆیـان حـازر دەبـوو. ئەو سـەردەمەی بـێ کێشـەترین دەورانـی ژیـانی بـوو و هـیچ بـاس لە چارەنووسـە نـاحەجمینەکەی نەبـوو هەتـا ئەو ڕۆژەی ڕوحمـی بـۆ دوو کۆترەباریکە بزووت و ویستی هێلانەیان بۆ ساز بکات.

تایبەتمەنـدی هەمـوو کارەکـانی خاڵعەبـاس، جیاوازبوونەکەیـان بـوو. ئەگەرچـی هـێلانەی کۆترەبـاریکە دەکـرێ بە بـێ هـیچ کێشـەیەک، لە هەمـوو شـوێنێکی ئاسـایی دابـمەزرێ، بەو مەرجەی پشـیلە زەفەری پـێ نەبـا بەڵام لە ڕوانـگەی خاڵعەباسـەوە نە تەنیـا پشـیلە، بەڵکـوو هـیچ مـرۆڤیکیش نـابێ بتـوانێ بە شـێوەی ئاسـایی دەسـتی پێڕابگـا. ڕەچـاوکردنی ئەو سـتانداردە خاڵعەباسـی ناچـار کـرد لە بەرزتـرین شـوێنێک کە بە نێردیـوان دەسـتی دەگـاتێ، دایبمەزرێنـێ. خاڵعەباسـێکی پیـر، بـارانێکی بە لێشـاو و هەورە برووسـکەی بەهـارێ، هەمـوو کـاریگەر بـوون بـۆ ئەوەی خاڵعەبـاس لەسـەر نێردیـوانیڕا هەڵدێرێ.

وەک بیرەوەرییەکـی سـرنجڕاکێش، دەکـرێ لە داهـاتوودا بگێـڕدرێتەوە کە زەمانێـک لە وڵاتـی ئـێمە، نەخۆشـەکان تەنیـا لە فیلمەکانـدا بۆیـان هەبـوو لەسـەر تەختـی نەخۆشـخانە بمـرن

ئەگەینــــا لە دنیــــای ڕاســــتی، هەرکە لە نەخۆشــــێک بێهیــــوا دەبــــوون، یەکــــی بەرگ ســــپییان لــــێ پەیــــدا دەبــــوو و بەبــــێ ڕەچاوکردنی هیچ جۆرە ڕوحم و بەزەییەک دەیکوت:

- کاکە بیبەنەوە ناژی. لەخۆڕا خەرجی لێ مەکەن.

ئەو شــتە ڕاســت بــۆ خاڵعەباســیش قەومــا. ئەگەرچــی زمــانی هەبــوو بەڵام وەک مردوویەکــی بەزوویــی، نێــودێرکرا. هــیچ چــارە نەبــوو و تەنیــا ئەگەری بەردەســت بــردنەوەی بــوو و بــردرایەوە. وەک نەخۆشــێکی زۆر لە مــردن نزیــک، بە درێژایــی ڕۆژ ئەوەی بە هەمــوو تەمەنــی خــۆی، جــارێکی دیتبــا، ســەردانی دەکــرد و زۆربەی هەرەزۆریــان پاســاویان بــۆ ئەو ســەردانە یەک شــت بوو:

- باشە لە کۆڵ خۆمی دەکەمەوە. با دوایە گلەییم لێ نەکەن.

ســــەردانیکەر زۆر هــــات و چــــوون و لە ئاکامــــدا کاتێــــک مــــردنەکەی وە درەنگــــی کەوت، جــگە لە خێــزان و خزمــی زۆر نزیکــی. کەســی بە دەورەیەوە نەمــا. وەک بەرنــامەی ڕۆژانە ئەو چەنــد کەســە بە دەورەی وەبــوون و لە ئــاپۆڕەی بێــدەنگییەکی تەواو، چاوەڕێی مردنیان دەکرد.

ئەو بەرنــامەیە هێنــدەی کێشــا هەمــووی جــاڕز کــردن. بەڵام ڕۆژی مەبەســت ئــاخری هەرگەیشــت و وەک ڕەوتێکــی ئاســایی، هەرکە هەســتکرا لە مــردن نزیکتــرە، خێــرا بانگهێشــتی مەلا

کرا. مەلا لە تەنیشت خاڵعەباس دانیشت و خەریکی یاسین خوێندنەوە بوو کە لە ناکاو خاڵعەباس بە گرەگرێک دەپێشدا ئامادەبوانی وشیار کردەوە و لە پاشان بە دەنگێکی نزم کوتی:

- ڕۆڵە وەسیەت بێ، مردم، نەچن لێرەم بنێژن. لێرە کەس ناناسم. بمبەنەوە دێی.

بۆ چەند چرکەیەک وردە نیگا لە نێوانی ئامادەبووان ئاڵوگۆڕکرا، بەڵام لە ئاکامدا هەموو نیگاکان چوونەوە سەر مەلا و وەک داخوازێکی بێکوتن، داوای نوێنەرایەتی جەماوەریان بۆ وڵامدانەوەی خاڵعەباس لێکرد.

مەلا وەک ئەوەی لە ئەرکی نوێنەرایەتی خۆی حاڵی بووبێ، هێندێک تامی زاری خۆش کرد و کوتی:

- خاڵعەباس وا مەفرموو. قەبرستان ئاوەدانییە. ئیشاڵڵا دوای سەد ساڵی دیکە ئەگەر بەرەو پیلی مردن چووی، چ فەرق دەکا لێرە بنێژرێی یا لە شوێنێکی تر.

خاڵعەباس بۆ وڵامدانەوە، بە زەحمەت چەنەگەی کە بەهۆی بڵیندی سەرینەکەی دە سەرسینگی چەقیبۆوە، بزاوت.

- سەدساڵی دیکەی چی مەلا، پێت شێتم؟ ئەوەنی یاسینم بۆ دەخوێنی. ڕۆڵە گەردنتان ئازاد نەبێ ئەگەر بەرامبەر ماڵانم نەنێژن.

مەلا کە تەمەنێــک لە ناســینی ئەو زاتە بێــبەش ببــوو، تەمــای بــوو وڵامێکــی شــیاوی ئەو داخــوازییە بــداتەوە کەچــی دوا هەناسـەکانی خاڵعەباسـی، دەرفەتـی هـیچ جـۆرە دەربڕینێکـی پـێ نەدا.

بەو پێــیەی کە مــردوو نــابێ لە حــارزی بمێنێــتەوە، چەنــد کەسـێک بـۆ قەبـر هەڵقەنـدن، بەرەو ئـاوەدانی وەڕێ کەوتـین، بەڵکــوو لە زووتــرین کاتــدا وەســیەتی خاڵعەبــاس بەجــێ بگەیێنین.

دەگەڵ گەیشــتن بە شــوێنی مەبەســت، هەمووەــان سەداســەد دڵنیــا بــووین کە بەجێگەیانــدنی وەســیەتەکەی خاڵعەبــاس زۆر ئەســــتەمە. بەرامـــبەر مـــاڵی ئـــاوەدانی، لەو بەرقەدە، تەنیـــا ئەســەواری چەنــد بەردەتــراوکەی چەقیــوی لێبــوو و دیــار بــوو لەمێــژ ســاڵە هــیچ قەبرێکــی نــوێی بەخــۆیەوە نەبینیــوە. بەڵام بە ناچـــاری، شـــوێنێک هەڵبژێـــردرا و بە قوڵینگـــان بەربـــووینە جەســتەی زەوی. هێشــتا شــانوپیل بــۆ کــاری خــۆش نەببــوون کە یەک بە جنێــودان لە ئــاوەدانی داگەڕا خــواری و ڕووی دەلای ئێمە کرد.

- ســەگبابینە ئەوە لە چــی دەگەڕێــن؟ بەخــودای ئەلحــان دەچــم لەدووی پاسگای. ئەوە خەریکن عەنتیکەی دەردێنن!!

زۆر بە کورتی و بە ترسەوە یەک کوتی:

– ئەوە سۆفی عەوڵایە. خۆ بەخودای بۆمان حاڵی نابێ، چی لێبکەین؟

بە چەند خولەک شانازی ناسینی سۆفی عەوڵا بوو کە زانیم خاڵعەباس لێرە دوانەی هەیە. ئەوەیان هێندێک ئاڵۆزتر. سۆفی عەوڵا یەکی شڕی پانتۆڵ شۆڕ. کەوا لە ڕەنگێک، پانتۆڵ لە ڕەنگێک. شاقەلێکی کەوا ڕەشەکەی کە گیرفانێکی نهێنی ئاماڵ شینی پێوەبوو، هاتبوو دەرێ و دەگەڵ غاردانی باوەشێنی بەرگەدەی دەکرد. پشتێندێکی ڕەشی گوڵ وردی چڵکنی بەست بوو، ئەوەندە لە عۆدەی دەسرەی چڵمی هاتبوو دەرێ کە سەرەکەی وەک کلکە بزن چەقیبوو و نەدەنوشتاوە. لینگە پانتۆڵێک دەگۆرەویدا ئەوی دیکەی قوتار ببوو. کەوشە جیرەکانی ئەوەندەیان قوڕ هەڵگرتبوو، هەموو جارێ بەقەد جێ پێی فیلێک، ئەرزیان شوێن دەکرد. بەرگ و لیباسی زۆر لە دەموچاوی ڕێکوپێکتر بوو. ئەوەندەی ڕدێن هێشتبۆوە کە شوێنی بێ تووک لە سەر ڕوخساری بەدی نەدەکرا. هەر لە بن چاوی‌ڕا هەتا بنان گوێی، هەمووی هەر تووک بوو. ئەوەندە بێ ساحەب ڕوابوو، وەک تووکی بزنە مەرەز، لێکهاڵابوو. تەنیا سەیرکردنێکی وردی پێویست بوو هەتا ئاسەواری تڵتە چای تێدا بدۆزیەوە. ئاستی هەردووک کونەتفینکی وەک کانێ گراوان شوێنی دووکەڵی تووتن و پەڕی پێوە دیار بوو. هاوکات کە بەو سەروسیمایە بە پەلەپەل

دەهات بە قولّە گۆچانەکەشی هەڕەشەی دەکرد. هاوڕێیەکمان کە دەیناسی، وەک بەرگرییەکی سەرەتایی، پێش ئەوەی بمانگاتێ ڕستەیەکی ئاگادارکەرەوەی بە دەنگی بڵێند گەیاندێ.

- کاک سۆفی نەیکەی ئی خۆنە!

کاک سۆفی بۆ بازدانی لە کەندالێکی سەر ڕێی دەستێکی بە پێچوکلاوەکەی گرت کە بەقەد سێڵێک دەبوو و هاوکات دەگەڵ پەڕینەوەی، سەرێکی هەڵێنا و لێمان خوڕبۆوە.

- خۆن و مۆن کێیە؟ ئەلحان ئەو گیایەم بۆ لێ هەڵدەقەنن.

بە بیستنی نێوی خۆی دیار بوو کەمێک ئەهوەن بۆتەوە و پرسیارەکەشی توندوتیژی جنێودانەکەی پێوە نەبوو.

- کاک سۆفی، خاڵعەباس مردووە. وەسیەتی کردووە بیهێنینەوە ئێرە.

- عەباس کێیە؟

- عەباسی مرۆتێ.

- جا عەباس کەنگێ خەڵکی ئێرە بووە! سەد ساڵە لێرە نەماوە. نە زەوییەکی لێرە هەیە نە جێگیایەکی هەیە.

پێم خۆش بوو بڵێم خۆ گاڕانی بۆ لەوەڕاندنێ ناهێنێتە ئێرە، زەوی بۆ چییە بەڵام بە درێژەی قسەکانی بەو قەناعەتەی گەیاندم کە ئێستا هەموومان لەسەر هێڵێکی دووسەر خاڵعەباس، ئەوسەراوسەرێ دەکەین. وەدووکەوتنی زیاتر بێفایدەیە.

– وەسیەتی چی و شتی چی! ئێرە ملکی منە. خەتی جووتم لێرە دەگەڕێتەوە. نۆرەی ئەوەیە تراکتۆرم لێهەڵدێرێ. ئاخر عەباس نییە! خۆ نەبۆتە شێخ و مشایخ! پەنجا ساڵە ئێرە قەبرستان نەماوە. دێتە ئەو بەرقەدەی دەڵێ چی. قەبرستانی تازە ئەوە لە دەراوێیە بیبەن لەوێ بینێژن.

ڕکابەری ئەو گفتولفتە تەنیا بە خاڵعەباس دەکرا. ئەو خاڵعەباسەی وشەگەلی وەک لاسار،کەللەڕەق، سەرسوڕهێنەر و ... بۆ هەڵسەنگاندنی ئاستی جیاوازی ئەو، هیچیان دەبارانداو نەبوو. تەنیا وشەیەک کە توانای پێناسەکردنی هەبوو، نێوی خۆی بوو کە دەکرا وەک وشەیەکی داتاشراو بە مانایەکی نوێ کە هەڵگری قورسایی هەموو بوارەکانی کەسایەتی تایبەتی وی بێ، بە فەرهەنگەکانەوە زیاد بکرێ.

تاقە وەسیەتی ئەو تاقانە فیلسووفە خۆماڵییە، ئەوجۆرەی دەیویست بەجێ نەگەیی و لە شوێنێکی تر بە بەرد و کێلێکی

بـــێ ناونیشـــان کە هـــیچ زانیـــارێکی بـــۆ ناســـاندنی ئەو ئینســـانە هەڵکەوتەیە نەدەدرکاند، ئەسپاردەی خاک کرا.